

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

2010 YILI MAHALLİ İDARELER GENEL FAALİYET RAPORU

ANKARA, HAZİRAN 2011

Ülkemizin idari yapısı bir bütün olarak merkezi yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanmaktadır. Anayasa ve yasalarımızın getirdiği esaslar çerçevesinde, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde merkezi idare ve mahalli idareler uyum ve koordinasyon içinde faaliyet göstermektedir. Bu uyumu temin amacıyla, merkezi idarenin mahalli idareler üzerinde; mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla vesayet yetkisi kullanması öngörülmüştür.

Mahalli idareler; il, belediye ve köy halkına yönelik mahalli müşterek nitelikteki kamu hizmetlerini yerine getirmeleri nedeniyle ülkedeki yönetim anlayışının aynası konumunda olan kurumlardır. Bu idarelerde; hizmetlerin yürütülmesi sırasında, demokratik ilkelere uygun, saydam, hesap verebilir, kamu kaynaklarının etkin ve verimli bir biçimde yerinde kullanılmasını sağlayan bir yönetim yapısının oluşturulması Bakanlığımızın vazgeçilmez bir önceliğidir. Bu amaç çerçevesinde; mahalli idarelerin sorumluluk, görev ve hizmet alanında birçok temel düzenleme yapılmış; bu düzenlemelerde çağdaş yönetim anlayışını esas alan ve karar alma süreçlerinde halkın katılımına önem veren bir yerel yönetim anlayışı hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Mahalli idarelerin vatandaşlarımızın yerel nitelikteki ihtiyaçlarına zamanında ve etkin olarak cevap verecek ve kamu kaynaklarını etkin kullanacak nitelikte bir ölçüğe kavuşturulması amacıyla yasal düzenleme çalışmaları devam etmektedir.

Bakanlığımızca; gerek mahalli idareler üzerinde sahip olunan vesayet yetkisinin gereği olarak, gerekse bu idarelerin yerine getirdiği hizmetlerin nitelik ve verimliliğinin artırılarak geliştirilmesi amacıyla, titiz bir çalışma yürütülmektedir. Bu kapsamda özellikle; mahalli idare yatırım ve hizmetlerinin kalkınma planları ile yıllık programlara uygun şekilde yapılması, hizmetlerin vatandaşın en kolay ulaşabileceği bir ortamda verilmesi ve karar süreçlerinde yöre halkının katılımına önem veren hizmet anlayışı çerçevesinde mahalli idareler personelinin eğitilmesi, personel kadro standartlarının tespit edilmesi, mahalli idarelerin geliştirilmesi için araştırmalar yapılması, bu idarelere ait verilerin toplanması ve yayınlanması gibi görevler yerine getirilmektedir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümleri çerçevesinde, Bakanlığımızca hazırlanan 2010 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporunun, kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi ve mahalli idarelere ilişkin politikaların belirlenmesi bakımından faydalı olacağını umuyor, raporun hazırlanmasında emeği geçen tüm arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Osman GÜNEŞ

İçişleri Bakanı

Kamu yönetiminde hesap verebilirlik, saydamlık ve yönetilenlere hesap verme ilkelerinin temel aracı olan faaliyet raporları, doğru bilgilendirme yoluyla idare üzerinde kamuoyu denetiminin sağlanması, kalkınma planları ve programlarında yer alan politika ve hedefler doğrultusunda kamu kaynaklarının etkili ve verimli bir şekilde toplanması ve kullanılmasının temini bakımından büyük önem taşımaktadır. Faaliyet raporlarının hazırlanması, ilgili idarelere gönderilmesi, kamuoyuna açıklanması konularındaki usul ve esasları, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve Kamu İdarelerince Hazırlanacak Faaliyet Raporları Hakkında Yönetmelik hükümleri ile düzenlenmiştir.

Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporunun hazırlanarak kamuoyuna açıklanması görevi, 5018 sayılı Kanunun 41 inci maddesi hükmü ile Bakanlığımıza verilmiştir. Bu kapsamda hazırlanan raporlarda; mahalli idarelerin gelir ve gider hedefleri ile gerçekleştirmelerine, bu idareler ile bağlı kuruluş ve işletmelerinin borçlarına, insan kaynakları ile fiziki kaynaklarına, yardım ve sosyal hizmet harcamalarına, mahalli idarelerin iç ve dış denetim faaliyetlerine, yatırımlar ile gelecek yıllara ait yüklenmelerine ilişkin bilgi ve değerlendirmeler yer almaktadır.

Bakanlığımız, anayasal sistemimizin sağladığı mahalli idareler üzerindeki vesayet yetkisini, bu idarelerce yürütülen hizmetlerin kalitesinin artırılması ve geliştirilmesi yönünde kullanmaktadır. Bu amaçla, mahalli idarelerin araç ve kadro standartlarının tespiti, personel ve mali kaynak hareketlerinin takibi, bu idarelere ilişkin verilerin toplanması, değerlendirilmesi yoluyla hizmet standart ve performans ölçütlerinin geliştirilmesi çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmalar sayesinde mahalli idarelerin performans esaslı bütçe yönetimi anlayışına geçmeleri amaçlanmaktadır.

2010 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporunun mahalli idarelerle ilgili bilgi edinmek ve bu bilgilere dayalı olarak değerlendirme yapmak isteyen kişi ve kurumların beklentilerini karşılayacağını ümit ediyorum. Kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi bakımından büyük önem taşıyan bu raporun hazırlanmasında emeği geçen Mahalli İdareler Genel Müdürlüğümüz çalışanlarına teşekkür ederim.

Hasan CANPOLAT
Müsteşar V.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
00. Bakan Sunuşu.....	I
01. Müsteşar Sunuşu.....	II
02. İçindekiler.....	III
03. Tablolar Listesi.....	VI
04. Şekiller Listesi.....	IX
05. Grafikler Listesi.....	X
06. Kısaltmalar Listesi.....	XII
GİRİŞ.....	1
I. GENEL BİLGİLER.....	2
I.1. Verilerin Toplanması Yöntemi.....	3
II. MAHALLİ İDARELER.....	4
II.1. Mahalli İdarelerin Tarihçesi.....	4
II.1.1. İl Özel İdarelerinin Tarihsel Gelişimi.....	4
II.1.2. Belediyelerin Tarihsel Gelişimi.....	5
II.2. Mahalli İdarelerin Hukuki Durumları.....	8
II.3. İçişleri Bakanlığı'nın Mahalli İdarelerle İlişkisi.....	8
II.4. Mahalli İdarelere İlişkin Genel Bilgiler.....	11
II.4.1. Türlerine Göre Mahalli İdare Sayıları.....	11
II.4.2. Türlerine Göre Belediye Sayıları.....	11
II.4.3. Türlerine ve Nüfus Aralıklarına Göre Belediyelerin Dağılımı.....	12
II.4.4. Mahalli İdare Birlikleri ve Belediye Bağlı İdareleri Sayısı.....	13
II.4.5. Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları.....	13
II.4.6. Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler.....	15
III. MAHALLİ İDARELERİN GÖREV, YETKİ, VE SORUMLULUKLARI.....	16
III.1. İl Özel İdareleri.....	16
III.2. Belediyeler.....	18
III.2.1. Büyükşehir Belediyeleri.....	21
III.2.2. Bağlı İdareler.....	24
III.3. Mahalli İdare Birlikleri.....	25
IV. MAHALLİ İDARELERLE İLGİLİ TÜRKİYE'NİN TARAF OLDUĞU ULUSLARARASI ANLAŞMALAR ve TAAHHÜTLER.....	27
IV.1. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı.....	27
IV.2. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi.....	30
IV.3. Yerel Topluluklar ve Yerel Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Avrupa Çerçeve Sözleşmesi.....	31
IV.4. Avrupa Kentsel Şartı.....	32
IV.5. Yerel Gündem 21.....	33
IV.6. Habitat.....	36

V.	KAMU YÖNETİMİNDE YENİDEN YAPILANMA SÜRECİ ve BU KAPSAMDA MAHALLİ İDARELERLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	38
VI.	MAHALLİ İDARELERİN İNSAN KAYNAKLARI.....	41
VI.1.	Mahalli İdarelerin Personel Sayıları.....	41
VI.1.1.	Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdarelerde Çalışan Memur Sayıları.....	42
VI.1.2.	Mahalli İdarelerin Sözleşmeli Personel Sayıları.....	42
VI.1.3.	Mahalli İdarelerin İşçi Sayıları.....	43
VI.1.4.	Mahalli İdarelerde Hizmet Satın Alma Yöntemiyle Çalıştırılan Personel Durumu.....	44
VI.1.5.	Toplam Kamu Personeli Sayısı ve Mahalli İdarelerin Personel Durumu	44
VI.2.	İl Özel İdarelerinin İnsan Kaynakları.....	45
VI.2.1.	Hizmet Grupları İtibarıyla İl Özel İdareleri Personel Sayıları.....	46
VI.3.	Belediyelerin İnsan Kaynakları.....	47
VI.3.1.	Hizmet Grupları İtibarıyla Belediyelerin Personel Sayıları(2009-2010).....	48
VI.3.2.	Belediye Türlerine Göre İnsan Kaynakları.....	49
VI.3.3.	Belediye Bağlı İdarelerinin İnsan Kaynakları.....	50
VI.4.	Mahalli İdare Birliklerinin İnsan Kaynakları.....	51
VI.4.1.	Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Personel Sayıları....	51
VII.	MAHALLİ İDARE BÜTÇELERİ	53
VII.1.	Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri.....	53
VII.1.1.	Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler.....	53
VII.1.2.	Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler.....	54
VII.1.3.	Belediye Bağlı İdarelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler.....	55
VII.1.4.	Özel İdarelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler.....	55
VII.1.5.	Mahalli İdare Birliklerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler.....	56
VII.2.	Mahalli İdarelerin Harcamaları.....	57
VII.2.1.	Mahalli İdarelerin Harcamalarına İlişkin Genel Göstergeler.....	60
VII.2.2.	Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları.....	62
VII.2.2.1.	Personel Harcamaları.....	63
VII.2.2.1.1.	Belediye Türlerine Göre Personel Harcamaları.....	64
VII.2.2.2.	Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi Harcamaları.....	67
VII.2.2.2.1.	Belediye Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi.....	68
VII.2.2.3.	Mal ve Hizmet Alımları.....	69
VII.2.2.3.1.	Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları.....	71
VII.2.2.4.	Faiz Harcamaları.....	72
VII.2.2.4.1.	Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamaları.....	74
VII.2.2.5.	Cari Transferler.....	75
VII.2.2.5.1.	Belediye Türlerine Göre Cari Transferler.....	77
VII.2.2.6.	Sermaye Harcamaları.....	78
VII.2.2.6.1.	Belediye Türlerine Göre Sermaye Harcamaları.....	80
VII.2.2.7.	Sermaye Transferleri.....	81
VII.2.2.7.1.	Belediye Türlerine Göre Sermaye Transferleri.....	83
VII.2.2.8.	Borç Verme.....	84
VII.2.2.8.1.	Belediye Türlerine Göre Borç Verme.....	85
VII.2.3.	Mahalli İdarelerin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması	87
VII.2.3.1.	Belediyelerin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması.....	88

VII.2.3.2.	Belediye Bağlı İdarelerinin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması.....	89
VII.2.3.3.	İl Özel İdarelerinin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması.....	91
VII.2.3.4.	Mahalli İdare Birliklerinin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması.....	92
VII.3.	Mahalli İdarelerin Gelirleri.....	94
VII.3.1.	Mahalli İdarelerin Gelirlerine İlişkin Genel Göstergeler.....	96
VII.3.2.	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri.....	97
VII.3.2.1.	Belediyelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri.....	99
VII.3.3.	Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri.....	100
VII.3.3.1.	Vergi Gelirleri.....	101
VII.3.3.1.1.	Belediye Türlerine Göre Vergi Gelirleri.....	103
VII.3.3.2.	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri.....	104
VII.3.3.2.1.	Belediye Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri.....	106
VII.3.3.3.	Alınan Bağış ve Yardımlar İle Özel Gelirler.....	107
VII.3.3.3.1.	Belediye Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler.....	109
VII.3.3.4.	Faizler, Paylar ve Cezalar.....	110
VII.3.3.4.1.	Belediye Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar.....	112
VII.3.3.5	Sermaye Gelirleri.....	113
VII.3.3.5.1	Belediye Türlerine Göre Sermaye Gelirleri.....	115
VII.3.3.6.	Alacaklardan Tahsilatlar.....	116
VII.3.3.6.1.	Belediye Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilatlar.....	117
VII.3.3.7.	Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Ödenekler.....	119
VII.3.3.7.1.	Belediye Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar...	121
VII.4.	Mahalli İdarelerin Borç Dağılımları.....	122
VII.4.1.	Belediyelerin Borç Dağılımları.....	123
VII.4.2.	İl Özel İdarelerinin Borç Dağılımları.....	124
VII.4.3.	Belediye Bağlı İdarelerinin Borç Dağılımları.....	125
VII.4.4.	Mahalli İdare Birliklerinin Borç Dağılımları.....	126
VIII.	MAHALLİ İDARELERİN DENETİMİ	128
VIII.1.	İç Denetim.....	128
VIII.2.	Dış Denetim.....	129
VIII.3.	İçişleri Bakanlığınca Yapılan Denetim.....	131
VIII.3.1.	Mülkiye Müfettişlerince Gerçekleştirilen Denetim.....	134
VIII.3.2	Mahalli İdareler Kontrolörlerince Gerçekleştirilen Denetim	135
IX	KÖYLERİN ALTYAPISININ DESTEKLENMESİ PROJESİ (KÖYDES)	137
IX.1.	2010 Yılı Proje Uygulama Sonuçları.....	138
IX.1.1.	Yol Çalışmaları.....	138
IX.1.2.	İçmesuyu Çalışmaları	139
IX.1.3.	Küçük Ölçekli Sulama Çalışmaları.....	140
IX.2.	2005-2010 Yılları Proje Ödenekleri.....	140
IX.3.	Yıllar İtibarıyla İller Bazında Dağıtılan Proje Ödenekleri.....	140
IX.4.	Proje Ödeneklerinin Bölgesel Dağılımı (2005-2010 Yılları)...	144
IX.5.	Proje Uygulama Sonuçları (2005-2010 Yılları).....	146
IX.5.1.	İçmesuyu Çalışmaları.....	146
IX.5.2.	Yol Çalışmaları.....	147
IX.6.	İllerin Köy Yol Envanteri (31/12/2010 Tarihi İtibarıyla).....	148
IX.7.	İllerin İçmesuyu Envanteri (31/12/2010 Tarihi İtibarıyla).....	151
XI.	GENEL DEĞERLENDİRME ve SONUÇ.....	153

03.Tablolar Listesi

<u>Tablo</u> <u>Nr.</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa</u>
1	Osmanlı İmparatorluğu'ndan Günümüze Belediye Sayıları.....	7
2	Türleri İtibarıyla Mahalli İdarelerin Sayısı.....	11
3	Belediyelerin Türlerine Göre Dağılımı.....	11
4	Türlerine ve Nüfus Aralıklarına Göre Belediyelerin Dağılımı (2010)	12
5	Mahalli İdare Birlikleri ve Belediye Bağlı İdareleri Sayısı.....	13
6	Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları (2010).....	13
7	Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2009).....	15
8	Mevzuat Düzenlemeleri.....	40
9	Türleri İtibarıyla Mahalli İdarelerin Personel Sayıları (2009-2010).....	41
10	Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdareler Memur Sayıları (2009-2010).....	42
11	Mahalli İdarelerin Sözleşmeli Personel Sayıları (2010).....	43
12	Mahalli İdarelerin İşçi Sayıları (2010).....	43
13	Mahalli İdarelerde Hizmet Satın Alma Yöntemiyle Çalıştırılan Personel Sayıları (2010).....	44
14	Mahalli İdareler Personelinin Toplam Kamu Personeli İçindeki Oranı.....	44
15	Hizmet Grupları İtibarıyla İl Özel İdareleri Personel Sayıları (2009-2010).....	46
16	Hizmet Grupları İtibarıyla Belediyelerin Personel Sayıları (2009-2010).....	48
17	Belediye Türlerine Göre Personel Sayıları (2010).....	49
18	Hizmet Grupları İtibarıyla Belediye Bağlı İdarelerinin Personel Sayıları (2009-2010).....	50
19	Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Personel Sayıları (2009-2010).....	51
20	Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri (2006-2010).....	53
21	Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmeleri (2006-2010).....	54
22	Belediye Bağlı İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri (2006-2010).....	55
23	İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri (2006-2010).....	56
24	Mahalli İdare Birliklerinin Bütçe Gerçekleşmeleri (2006-2010).....	57
25	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Harcamaları (2006-2010).....	61
26	Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları (2006-2010).....	62
27	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Personel Harcamaları ve Toplam Harcamaları (2009-2010).....	64
28	Belediye Türlerine Göre Personel Harcamaları ve Toplam Harcamalar (2009-2010).....	65
29	Mahalli İdare Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi ve Toplam Harcamalar (2009-2010).....	67
30	Belediye Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi ve Toplam Harcamalar (2009-2010).....	68
31	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları ve Toplam Harcamalar (2009-2010).....	70
32	Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları ve Toplam Harcamalar (2009-2010).....	72
33	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Faiz Harcamaları ve Toplam Harcamalar (2009-2010).....	73
34	Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamaları ve Toplam Harcamalar (2009-2010).....	74
35	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve Toplam Harcamalar (2009-2010).....	76
36	Belediye Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve Toplam Harcamalar (2009-2010).....	77
37	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Harcamaları ve Toplam Harcamalar (2009-2010).....	79

38	Belediye Türlerine Göre Sermaye Harcamaları ve Toplam Harcamalar (2009-2010)	80
39	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Transferleri ve Toplam Harcamalar (2009-2010).....	82
40	Belediye Türlerine Göre Sermaye Transferleri ve Toplam Harcamalar (2009-2010)..	83
41	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Borç Verme ve Toplam Harcamalar (2009-2010)..	84
42	Belediye Türlerine Göre Borç Verme ve Toplam Harcamalar (2009-2010).....	86
43	Mahalli İdarelerin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması (2010)....	87
44	Belediyelerin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması (2010).....	88
45	Belediye Bağlı İdarelerinin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması (2010).....	90
46	İl Özel İdarelerinin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması (2010)	91
47	Mahalli İdare Birliklerinin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması (2010)	93
48	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Gelirleri (2006-2010).....	96
49	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri (2009-2010).....	98
50	Belediyelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri (2009-2010).....	99
51	Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri (2006-2010).....	100
52	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Vergi Gelirleri ve Toplam Gelirler (2009-2010)....	102
53	Belediye Türlerine Göre Vergi Gelirleri ve Toplam Gelirler (2009-2010).....	103
54	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri ve Toplam Gelirler (2009-2010).....	105
55	Belediye Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri ve Toplam Gelirler (2009-2010).....	106
56	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ve Toplam Gelirler (2009-2010).....	108
57	Belediye Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ve Toplam Gelirler (2009-2010).....	109
58	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar ve Toplam Gelirler (2009-2010).....	111
59	Belediye Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar ve Toplam Gelirler (2009-2010)..	112
60	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Gelirleri ve Toplam Gelirler (2009-2010).....	114
61	Belediye Türlerine Göre Sermaye Gelirleri ve Toplam Gelirler (2009-2010).....	115
62	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar ve Toplam Gelirler (2009-2010).....	116
63	Belediye Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar ve Toplam Gelirler (2009-2010)...	118
64	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Toplam Gelirler (2009-2010).....	120
65	Belediye Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Toplam Gelirler (2009-2010).....	121
66	Mahalli İdarelerin Borç Dağılımları (2010).....	123
67	Belediyelerin Borç Dağılımları (2010).....	124
68	İl Özel İdarelerinin Borç Dağılımları (2010).....	125
69	Belediye Bağlı İdarelerinin Borç Dağılımları (2010).....	126
70	Mahalli İdare Birliklerinin Borç Dağılımları (2010).....	127
71	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre İç Denetçi Sayıları (2009).....	129
72	Sayıştay Denetim Faaliyetlerine İlişkin Bilgi ve Değerlendirmeler (2010).....	130
73	2008 -2009-2010 Yıllarında Belediye Başkanı ve Diğer Belediye Görevlileri İle İl Genel Meclis Üyeleri Hakkında Alınan Onaylar (Ön İnceleme, Araştırma/Ön İnceleme, Özel Teftiş, Re'sen Ön İnceleme, İşleme Konulmama).....	133
74	2008-2009-2010 Yıllarında Görevden Uzaklaştırma İşlemleri.....	133
75	Mülkiye Müfettişlerince Gerçekleştirilen Denetimler (2006-2010).....	134
76	Mülkiye Müfettişleri Tarafından Düzenlenen Raporlar (2006-2010).....	135
77	Mahalli İdareler Kontrolörlerince Denetlenen Mahalli İdare Türleri (2006-2010)	136

78	Mahalli İdareler Kontrolörleri Tarafından Düzenlenen Raporlar (2008-2010).....	136
79	KÖYDES Yol Çalışmaları (2010).....	138
80	KÖYDES İçmesuyu Çalışmaları (2010).....	139
81	İller Bazında Dağıtılan KÖYDES Proje Ödenekleri (2005-2010)	141
82	KÖYDES Proje Ödeneğinin Bölgesel Dağılımı (2005-2010).....	145
83	KÖYDES İçmesuyu Çalışmaları (2005-2010).....	146
84	KÖYDES Yol Çalışmaları (2005-2010).....	147
85	31/12/2010 Tarihi İtibarıyla İllerin Köy Yol Envanteri.....	148
86	31/12/2010 Tarihi İtibarıyla İllerin İçme Suyu Envanteri.....	151

04.Şekiller Listesi

<u>Şekil Nr.</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa</u>
1	5018 sayılı Kanun Açısından Mahalli İdareler.....	2
2.	Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması.....	10

05.Grafikler Listesi

Grafik No.

1	Osmanlı İmparatorluğu'ndan Günümüze Belediye Sayıları.....	7
2	Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları.....	14
3	Türleri İtibarıyla Mahalli İdarelerin Personel Sayıları (2009-2010).....	42
4	Hizmet Grupları İtibarıyla İl Özel İdareleri Personel Sayıları (2009-2010).....	46
5	Hizmet Grupları İtibarıyla Belediyelerin Personel Sayıları (2009-2010).....	48
6	Belediye Türlerine Göre Personel Sayıları (2010).....	49
7	Hizmet Grupları İtibarıyla Belediye Bağlı İdarelerinin Personel Sayıları (2009-2010).....	50
8	Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Personel Sayıları (2009-2010).....	52
9	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Harcamaları (2006-2010).....	61
10	Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları (2006-2010).....	63
11	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Personel Harcamalarının Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010).....	64
12	Belediye Türlerine Göre Personel Harcamalarının Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010).....	65
13	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Priminin Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010).....	68
14	Belediye Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Priminin Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010).....	69
15	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımlarının Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010).....	70
16	Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımlarının Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010).....	72
17	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Faiz Harcamalarının Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010).....	73
18	Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamalarının Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010).....	75
19	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Cari Transfer Harcamalarının Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010).....	76
20	Belediye Türlerine Göre Cari Transfer Harcamalarının Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010).....	78
21	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Harcamalarının Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010).....	79
22	Belediye Türlerine Göre Sermaye Harcamalarının Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010).....	81
23	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Transferlerinin Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010).....	82
24	Belediye Türlerine Göre Sermaye Transferlerinin Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010).....	84
25	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Borç Vermenin Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010).....	85
26	Belediye Türlerine Göre Borç Vermenin Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010).....	86
27	Mahalli İdarelerin Fonksiyonel Giderlerinin Toplam Giderlere Oranı (2010).....	88
28	Belediyelerin Fonksiyonel Giderlerinin Toplam Giderlere Oranı (2010).....	89
29	Belediye Bağlı İdarelerinin Fonksiyonel Giderlerinin Toplam Giderlere Oranı(2010)	91
30	İl Özel İdarelerinin Fonksiyonel Giderlerinin Toplam Giderlere Oranı (2010).....	92

31	Mahalli İdare Birliklerinin Fonksiyonel Giderlerinin Toplam Giderlere Oranı (2010)	93
32	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Gelirleri (2006-2010).....	97
33	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Öz Gelirlerinin Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010).....	98
34	Belediyelerin Türlerine Göre Öz Gelirlerinin Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010)...	100
35	Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri (2006-2010).....	101
36	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Vergi Gelirlerinin Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010).....	103
37	Belediye Türlerine Göre Vergi Gelirlerinin Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010).....	104
38	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirlerinin Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010).....	105
39	Belediye Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirlerinin Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010).....	107
40	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirlerin Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010).....	108
41	Belediye Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirlerin Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010).....	110
42	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezaların Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010).....	111
43	Belediye Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezaların Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010).....	113
44	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Gelirlerinin Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010).....	114
45	Belediye Türlerine Göre Sermaye Gelirlerinin Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010).....	116
46	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilatların Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010).....	117
47	Belediye Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilatların Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010).....	118
48	Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Payların Toplam Gelirlere Oranı(2009-2010).....	121
49	Belediye Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Payların Toplam Gelirlere Oranı(2009-2010).....	122
50	KÖYDES Yol Çalışmaları (2010).....	139
51	KÖYDES Proje Ödeneğinin Bölgesel Dağılımı (2005-2010).....	146
52	KÖYDES Yol Çalışmaları (2005-2010).....	148

06. Kısaltmalar Listesi

ADNKS	:	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
BELDES	:	Belediyelerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi
BKH	:	Binyıl Kalkınma Hedefleri
BM	:	Birleşmiş Milletler
DPT	:	Devlet Planlama Teşkilatı
DPB	:	Devlet Personel Başkanlığı
EGO	:	Ankara Elektrik, Havagazı ve Otobüs İşletme Müessesesi Genel Müdürlüğü
ESHOT	:	İzmir Elektrik, Su, Havagazı, Otobüs ve Trolleybüs Genel Müdürlüğü
UCLG-MEWA:	:	Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı
İETT	:	İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü
KHGB	:	Köylere Hizmet Götürme Birliği
KÖYDES	:	Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi
MİGM	:	Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
SGK	:	Sosyal Güvenlik Kurumu
TOBB	:	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
UNDP	:	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
YG-21	:	Yerel Gündem 21
YPK	:	Yüksek Planlama Kurulu

Mahalli idareler, karar organları halk tarafından seçilerek oluşturulan, mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçların karşılanmasına yönelik hizmetler üreten, yerinden yönetim ilkelerine göre faaliyet gösteren ve katılımcı demokrasiyi güçlendiren kurumlardır.

Ülkemizde yaşanan hızlı kentleşme, teknolojik gelişmeler, bu değişimlerin getirdiği sosyal dönüşümler ve artan çevre sorunları merkeziyetçi yönetim yapısından uzaklaşarak kamu hizmetlerinin halka en yakın zeminde ve etkin bir biçimde verilmesini ve merkezi idare tarafından yürütülen, yerel nitelikteki kamu hizmetlerinin kaynaklarıyla beraber mahalli idarelere devredilmesini zorunlu hale getirmiştir.

Bu çerçevede, son yıllarda gerçekleştirilen kamu yönetiminde yeniden yapılanma sürecinde yürürlüğe giren hukuksal düzenlemeler sonucunda, kamu hizmetlerinin yürütülmesinde, merkezi idare ve mahalli idareler arasındaki görev ve yetki paylaşımı yeniden düzenlenerek mahalli idarelerimizin görev, yetki ve kaynak yönünden güçlenmesi sağlanmıştır. Diğer taraftan, kamu kaynaklarının etkili ve verimli kullanımı, saydamlık ilkesi ve hesap verme sorumluluğunun gerçekleştirilmesine yönelik düzenlemeler kapsamında; mahalli idarelerin faaliyetlerinin, bütçe ve kaynak kullanımına yönelik bilgilerinin kamuoyu ile paylaşımı sağlanmıştır. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile İçişleri Bakanlığına; mahallî idarelerce hazırlanan idare faaliyet raporlarını esas alarak kendi değerlendirmelerini de içeren Mahallî İdareler Genel Faaliyet Raporunu hazırlama ve kamuoyuna açıklama görevi verilmiştir.

Bu kapsamda hazırlanan 2010 yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu; mahalli idarelere ilişkin genel bilgiler, mahalli idarelerin hukuki durumları, yetki, görev, imtiyaz ve sorumlulukları, insan kaynakları, bütçeleri, bu idarelere yönelik denetim sonuçları, mahalli idarelerce yürütülen faaliyetlere ilişkin sayısal bilgiler, Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi'nin uygulama sonuçları ile köylerin yol ve içme suyu envanterlerine ilişkin çok sayıda tablo, şekil, grafik ve istatistikî bilgiyle desteklenen temel bilgileri içermektedir.

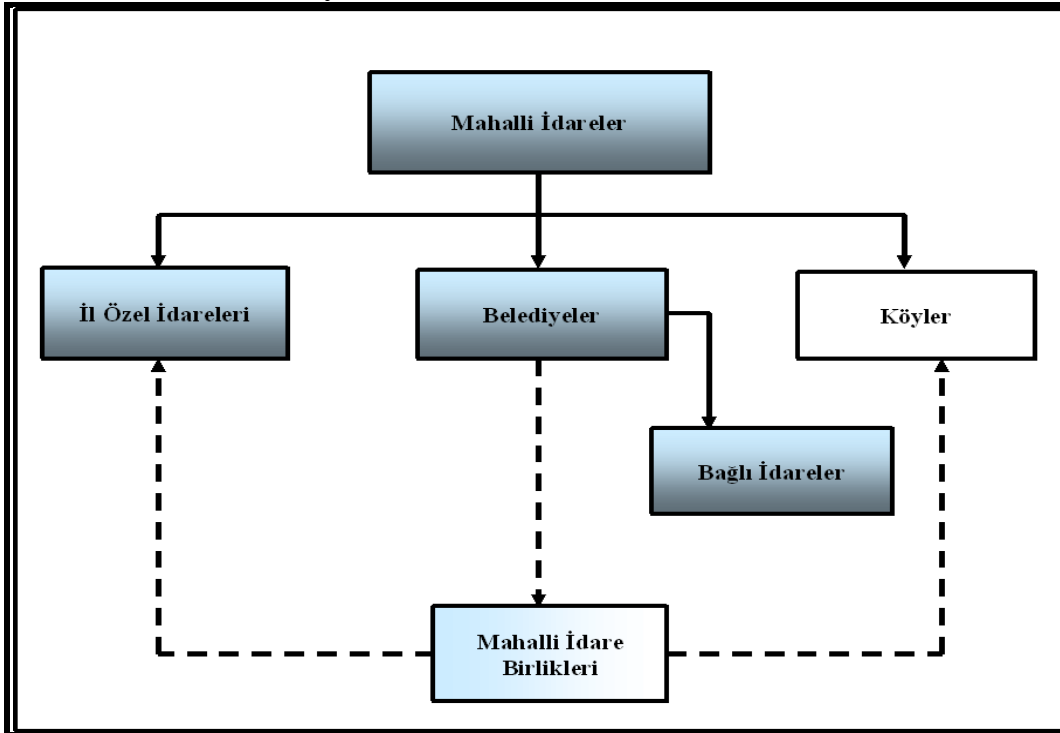
2010 yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporunun, açıklık, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi modern yönetim ilkelerinin mahalli idarelerde hayata geçirilmesinde olumlu katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Yavuz Selim KÖŞGER
Genel Müdür

Ülkemizde üç tür mahalli idare bulunmaktadır. Bunlar; il özel idaresi, belediye ve köydür. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 41 inci maddesi gereğince mahalli idare kapsamına giren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idareler faaliyet raporu hazırlamak zorundadır. Köyler ve üyeleri sadece köylerden oluşan mahalli idare birlikleri 5018 sayılı Kanun kapsamı dışında kaldıklarından bu idarelerin faaliyet raporu hazırlama zorunluluğu bulunmamaktadır. Hazırlanan mahalli idare faaliyet raporlarının birer örneği Sayıştay ve İçişleri Bakanlığına gönderilir. İçişleri Bakanlığı, bu raporları esas alarak kendi değerlendirmelerini de içeren Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporunu hazırlar ve kamuoyuna açıklar. Raporun birer örneği Sayıştaya ve Maliye Bakanlığına gönderilir.

Şekil:1

5018 sayılı Kanun Açısından Mahalli İdareler

- 5018 sayılı Kanuna tabi olup faaliyet raporu hazırlayan idareler.
- 5018 sayılı Kanuna tabi olmayan ve faaliyet raporu hazırlamayan idareler.
- Üyeleri arasında il özel idaresi ve belediye bulunan mahalli idare birlikleri 5018 sayılı Kanuna tabi olup faaliyet raporu hazırlamakla yükümlüdür. Ancak, üyelerinin tamamı köylerden oluşan mahalli idare birliklerinde faaliyet raporu hazırlanması zorunlu değildir.

Verilerin Toplanması Yöntemi

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa istinaden; il özel idareleri, belediyeler, bu idarelerin bağlı kuruluşları ve mahalli idare birlikleri tarafından hazırlanan faaliyet raporları ve kesin hesaplar İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğüne gönderilmektedir.

Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporunun hazırlanmasında esas olarak mahalli idarelerin faaliyet raporları ve kesin hesaplarında yer alan veriler ile bu idarelere ait bilgilerin düzenli olarak toplandığı Yerel Yönetimler Bilgi Tabanı (YERELBİLGİ) Projesi kapsamında toplanan bilgilerden yararlanılmıştır. Raporda yer alan; il özel idareleri, belediyeler, bağlı idareler ve mahalli idare birliklerine ait istatistikî bilgiler ve denetim bilgileri başta olmak üzere bir kısım veriler İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan dairelerden ve Bakanlığın diğer birimlerinden temin edilmiştir.

Mahalli idarelerle ilgili bütçe ve kesin hesap bilgileri ile diğer mali veriler Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü say2000i otomasyon sistemine dayalı olarak elde edilmiştir. Ayrıca TÜİK, DPT ve DPB gibi diğer kamu kuruluşlarının mahalli idarelerle ilgili veri ve istatistikî bilgilerinden de yararlanılmıştır.

II.1. Mahalli İdarelerin Tarihçesi

II.1.1. İl Özel İdarelerinin Tarihsel Gelişimi

Osmanlı İmparatorluğunda Tanzimat dönemini müteakip, önce Muhassıllık Meclisleri ve daha sonra da Memleket Meclisleri olarak ortaya çıkan mahallî oluşumların ülkemizdeki ilk yerel yönetim fikrine temel oluşturduğu bilinmektedir. Böylece halkın idareye fiili iştirakinin sağlanmasına dönük bir gelenek oluşmaya başlamış ve bu uygulamalar mahallî idare yapılarının temelini teşkil etmiştir. Gerek Muhassıllık gerekse Memleket meclislerinin geleneksel temeli ise 18. Yüzyıldan sonra fonksiyonel hale gelen Meşveret Meclislerine dayanmaktadır.

İl özel idarelerinin biçimlenmesi bakımından, 1864 tarihli Tuna Vilayeti Nizamnamesi belirleyici bir tarihi adım olmuştur. Bu Nizamnameyle; mahallinde belli işlerden sorumlu olan bir il idaresi oluşturulmuş ve ilde yaşayan halkın bazı mahalli külfetlere katılımı amaçlanmıştır. 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi ilk defa pilot uygulama olarak Mithat Paşa döneminde Tuna Vilayetinde uygulanmış ve müteakiben 1865 yılından itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nun diğer bölgelerinde de uygulamaya başlanmıştır. Bu uygulamalarda, Nizamnamenin uygulandığı yerlerin sosyal yapısı da gözetilerek kapsamlı olmayan bazı değişiklikler yapılmıştır. 1864 tarihli Nizamname, bütün Osmanlı İmparatorluğunda uygulanabilecek bir biçim verilerek 1867 yılında "Vilayet-i Umumiye Nizamnamesi" adıyla uygulamaya konulmuştur. Bunu izleyen temel düzenleme ise, 1871 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayat Nizamnamesidir. Bu Nizamname ile vilayet umumi meclisine bazı yetkiler verilmiş ve nahiye idareleri daha geniş ve etraflı bir düzenlemeye konu edilmiştir.

Bu düzenlemeler çerçevesinde ortaya çıkan ve daha çok istişari bir statüye sahip olan vilayet umumi meclisleri, değişik statü ve süreçleri izleyerek 1913 yılında çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilâyat Kanun-u Muvakkatı ile il özel idarelerinin karar organı durumuna gelmiştir. 1913 tarihli Kanun, il yönetimini genel ve özel yönetim olarak ikiye ayırarak bugünkü yönetim sisteminin de temelini atmıştır. Kanunla vilayetler, hem merkezi idarenin bir parçası hem de hükmi şahsiyeti haiz bir mahalli idare olarak kabul edilmiştir. Söz konusu Kanun, il özel

idarelerini düzenleyen temel metin olarak İmparatorluktan Cumhuriyet'e tevarüs etmiştir. Bu Kanun muhtelif değişiklikler geçirmiş olup en kapsamlı değişikliklerden birisi de 1987 yılında yapılmış ve 1913 tarihli bu Kanunun adı 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu olarak değiştirilmiştir. 2005 yılına kadar yürürlükte kalan 1913 tarihli bu Kanun, 2005 yılında yerini 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununa bırakmıştır (Can, 2009, s. 33).

II.1.2. Belediyelerin Tarihsel Gelişimi

Gerek Selçuklu gerekse Osmanlı İmparatorluğunda, başta vakıflar ve esnaf teşkilatı gibi sivil oluşumların birçok belediye hizmetini yerine getirdiği bilinmektedir. 1826 yılına kadar kadıların; maiyetindeki subaşı, ihtisap ağası ve mimarbaşı gibi görevlilerle, mahallî, yargısal ve idari görev yaptıkları görülmektedir. Kadılar, aynı zamanda esnafın mahallî meselelerinin çözümünde de görev almıştır. Kadıların yürüttüğü başlıca mahalli hizmetler arasında; şehrin temizliği, ticaretin sağlıklı yürütülmesi, esnafın denetim ve kontrolü, fiyatların denetimi ve imar düzeninin gözetilmesi gibi bazı temel hizmetleri sayabiliriz.

Belediye hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla 1826 yılında, İhtisap Nazırlığının kurulduğunu görüyoruz. İhtisap Nazırlığı genel olarak kadıların yürüttüğü belediye hizmetlerinin zabıtaya ait görevlerini üstlenmiştir. İhtisap Nazırlığının teşkili ile İhtisap Ağalığı da kaldırılmıştır. İhtisap Nezareti'nin belediye görevlerinin yanında Devletin vergisini toplamak gibi görevleri de vardı.

İstanbul'da modern anlamda ilk belediye idaresi ise, "İstanbul Şehremaneti" adıyla 1854 yılında çıkarılan bir Nizamname ile kurulmuştur. Bu Nizamname ile aynı zamanda İhtisap Nazırlığı da ilga edilmiştir. İstanbul Şehremanetinin; vergi tarh ve tahsili konusunda Maliye Nezareti, kaldırım yapım ve onarımı için Umur-u Nafia Nezareti, asayişle ilgili sorunlar için Zabtiye Nezareti ve Esnaf işleri için de Ticaret Nezareti ile devamlı ilişki içinde olması da öngörülmüştür. Kurulan bu belediye idaresinin başında merkezi hükümet tarafından tayin edilen bir yüksek memur bulunuyordu. Bu belediyede, ileri gelen memurlardan ve esnaf temsilcilerinden oluşan, daha çok istişari/danışma görevleri olan bir şehremaneti meclisi de vardı. Yeni kurulan bu belediye idaresi için 1855 yılında 14 maddelik bir nizamname çıkartılmıştır. Bu nizamnamenin ikinci maddesinde; Dersaadet'te bulunanların zaruri ihtiyaçlarının teminini kolaylaştırmak, esnafın düzenini sağlamak, çarşı ve pazarın denetimini

yapmak, şehir olmanın gerektirdiği intizam ve temizliği temin etmek, yol ve kaldırımların yapım ve onarımını sağlamak, daha önce İhtisap Nazırlığınca toplanan vergileri toplayıp maliyeye teslim etmek gibi görevler şehremanetine verilmiştir. Zorunlu ihtiyaç maddelerinin karşılanması konusundaki görevler de şehremanetine tevdi edilmiştir.

Osmanlı döneminde ilk belediye uygulamalarının, Altıncı Daire-i Belediye adıyla İstanbul'un, Beyoğlu ve Galata semtlerinde yapıldığını görmekteyiz. Altıncı Daire-i Belediyenin teşkili konusundaki tebliğde; İstanbul'un genel olarak 14 belediye dairesine ayrıldığı belirtilmekte; ancak Beyoğlu ve Galata semtlerinin gelir itibarıyla iyi durumda olduğu, buralarda iyi nitelikte binaların yer aldığı, bu yörelerde yaşayan halkın diğer ülkelerdeki belediye uygulamalarını da gördüğü ve faydasını idrak ettiği ifade edilerek ilk belediye uygulamalarının burada yapılmasının münasip olacağı belirtiliyordu.

Altıncı Daire-i Belediye uygulamasından sonra, İstanbul'da belediye sayıları bazen artırılmış bazen de azaltılmıştır. Daha sonra, münhasıran İstanbul'da uygulanmak üzere 1877 tarihli "Dersaadet Belediye Kanunu", İstanbul dışındaki vilayetlerde uygulanmak için ise "Vilayet Belediye Kanunu" çıkarılmıştır. Dersaadet Belediye Kanunu ile İstanbul için yirmi adet belediye idaresi kurulması hüküm altına alınmıştır. Ancak, Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu savaş şartları ve gelir yetersizlikleri İstanbul'da kurulması öngörülen belediyelerin hemen kurulup faaliyete geçmesine imkân vermemiştir. İstanbul dışındaki vilayetlerde kurulan belediyeler ise daha çok, liman kentlerinde kurulup faaliyete geçmiştir.

Cumhuriyet döneminde ilk yasal düzenlemelerden birisi belediyeler için yapılmıştır. Bu çerçevede Cumhuriyet İdaresinin yasalaştırdığı ilk önemli kanunlardan olan, 1580 sayılı Belediye Kanunu 1930 yılında yürürlüğe girmiştir. 1580 sayılı Kanun, 74 yıl yürürlükte kalarak insanımızın hayatında en etkili kanunlardan birisi olma başarısını da göstermiştir. Bu Kanun, dönemin şartlarına göre belediye yönetimine, medeni hayatın bütün gereklerini yerine getirecek önemli bir misyon yüklemiştir. Bilindiği gibi, 1580 sayılı Belediye Kanunu 24.12.2004 tarihinde yerini 5272 sayılı Belediye Kanununa bırakmıştır. 5272 sayılı Kanun, TBMM'deki oylama yönteminden kaynaklanan Meclis İç Tüzüğüne aykırılık nedeniyle Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş ve bunun yerine şu anda yürürlükte bulunan 03.07.2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu 13.07.2005 tarih ve 25326 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. (Can, 2009, s. 33-34).

Osmanlı İmparatorluğu'ndan günümüze belediye sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:1

Osmanlı İmparatorluğu'ndan Günümüze Belediye Sayıları

Yılı	Belediye Sayıları	İndeks
1923 öncesi	389	100
1923	421	108
1930	492	126
1940	549	141
1950	628	161
1960	995	256
1970	1.303	335
1980	1.727	444
1990	2.061	530
2000	3.215	826
2005	3.225	829
2008	3.225	829
2009	2.949	758
2010	2.950	758

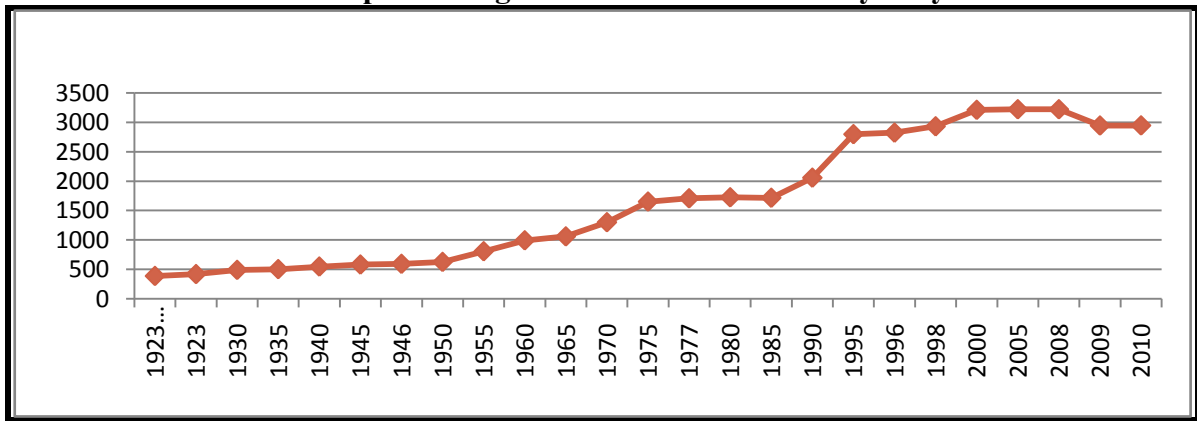
Kaynak: Gündüzöz, Dr. İlker, Optimal Yerel Yönetim Büyüklüğü ve Belde Belediyelerinde Ölçek sorunu: Tokat İli Örneği, Doktora Tezi, KTÜ, Trabzon, 2005, s.61

Türkiye'deki belediye sayısında 1950'lerden itibaren önemli bir artış yaşanmıştır. 1980'lerde artış daha da hızlanmıştır. 2008 yılı itibarıyla belediye sayısı 3.225 olmuştur. Bu sayı, 5393 sayılı Kanunun 8 ve 11 inci maddelerine göre yapılan düzenlemeler ve 6/3/2008 tarih ve 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun uygulanması neticesinde 2010 yılı sonu itibarıyla 2.950 olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'ndan günümüze belediye sayılarındaki değişim aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:1

Osmanlı İmparatorluğu'ndan Günümüze Belediye Sayıları

Kaynak: Gündüzöz, Dr. İlker, Optimal Yerel Yönetim Büyüklüğü ve Belde Belediyelerinde Ölçek sorunu: Tokat İli Örneği, Doktora Tezi, KTÜ, Trabzon, 2005, s.61

II.2. Mahalli İdarelerin Hukuki Durumları

Mahalli idareler, Anayasanın 123 ve 127 nci maddelerinde düzenlenmiştir. Anayasanın 123 üncü maddesinde; idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği, idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına göre belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Anayasanın 127 nci maddesinde mahalli idareler; “il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.” şeklinde tanımlanmıştır.

Mahalli idarelerin görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ile merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilişkilerinin kanunla düzenlenmesi anayasal bir zorunluluktur. Mahalli idarelerle ilgili bu alanların, kanun dışında kalan tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge gibi düzenleyici işlemlerle düzenlenmesine imkân bulunmamaktadır.

Mahalli idareler belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla, kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izni ile birlik kurabilirler. Mahalli idarelerle ilgili olarak Anayasa’da yer alan bir diğer ilke de bu idarelere görevleri ile orantılı gelir sağlanması ilkesidir. Bu çerçevede, yerel yönetimlerin görev alanlarının genişlemesiyle paralel olarak, kullandığı kaynak miktarı da sürekli artmaktadır.

Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde; hizmetlerin koordinasyon içinde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahip bulunmaktadır. Diğer taraftan İçişleri Bakanı, vesayet yetkisi kapsamında görevleriyle ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyelerini geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırabilmektedir.

II.3. İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlişkisi

İçişleri Bakanlığı ile mahalli idareler arasındaki ilişki Anayasanın 127 nci maddesi ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 2 nci ve 11 inci maddelerinde düzenlenmiştir. Anayasanın 127 nci maddesine göre, görevleri ile ilgili bir suç

sebebi ile hakkında soruşturma veya kavuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyeleri, İçişleri Bakanı tarafından kesin hükme kadar geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırılabilmektedir. 3152 sayılı Kanunun 2 nci maddesine göre İçişleri Bakanlığı; idari bölümlerin oluşturulması, il, ilçe ve belediyelerin kurulması ve mahalli idarelerin merkezi idare ile münasebetlerini düzenlemekle görevlidir. Diğer taraftan aynı kanunun 11 inci maddesiyle İçişleri Bakanlığının ana hizmet birimi olan Mahalli İdareler Genel Müdürlüğüne:

“a) Mahalli idarelerin iş ve işlemlerine dair çeşitli kanun, tüzük ve yönetmeliklerle Bakanlığa verilmiş olan görev ve hizmetleri yapmak, takip etmek, sonuçlandırmak ve geliştirmek,

b) Bakanlığın mahalli idareler üzerinde sahip olduğu vesayet yetkisinin mevzuat hükümleri gereğince uygulanmasını sağlamak,

c) Mahalli idare yatırım ve hizmetlerinin kalkınma planları ile yıllık programlara uygun şekilde yapılmasını gözetmek,

d) Mahalli idarelerin geliştirilmesi amacıyla araştırmalar yapmak, istatistiki bilgileri toplamak, değerlendirmek ve yayımlamak,

e) Mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimini ve uygulanmasını takip etmek, Eğitim Daire Başkanlığıyla işbirliği yaparak planlamak,

f) Mahalli idarelerin teşkilat, araç ve kadro standartlarını tespit etmek,

g) Mahalli idare kontrolörlerinin çalışma programlarını Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığının görüşünü almak suretiyle düzenlemek ve uygulanmasını sağlamak,”

görevlerini vermiş olup bu kapsamda, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü mahalli idarelerle ilgili olarak vesayet, denetleme, eğitim, rehberlik etme ve düzenleme görevlerini yürütmektedir.

13 Ağustos 2010 tarihinde Bakanlık Makamınca onaylanan Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Çalışma Yönergesine göre Genel Müdürlüğe bağlı Daire Başkanlıklarının sayısı artırılarak görev ve yapılanmaları yeniden düzenlenmiştir.

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü 10 Daire Başkanlığı ve 26 Şube Müdürlüğü şeklinde teşkilatlanmıştır. Genel Müdürlük bünyesindeki Daire Başkanlıkları şunlardır:

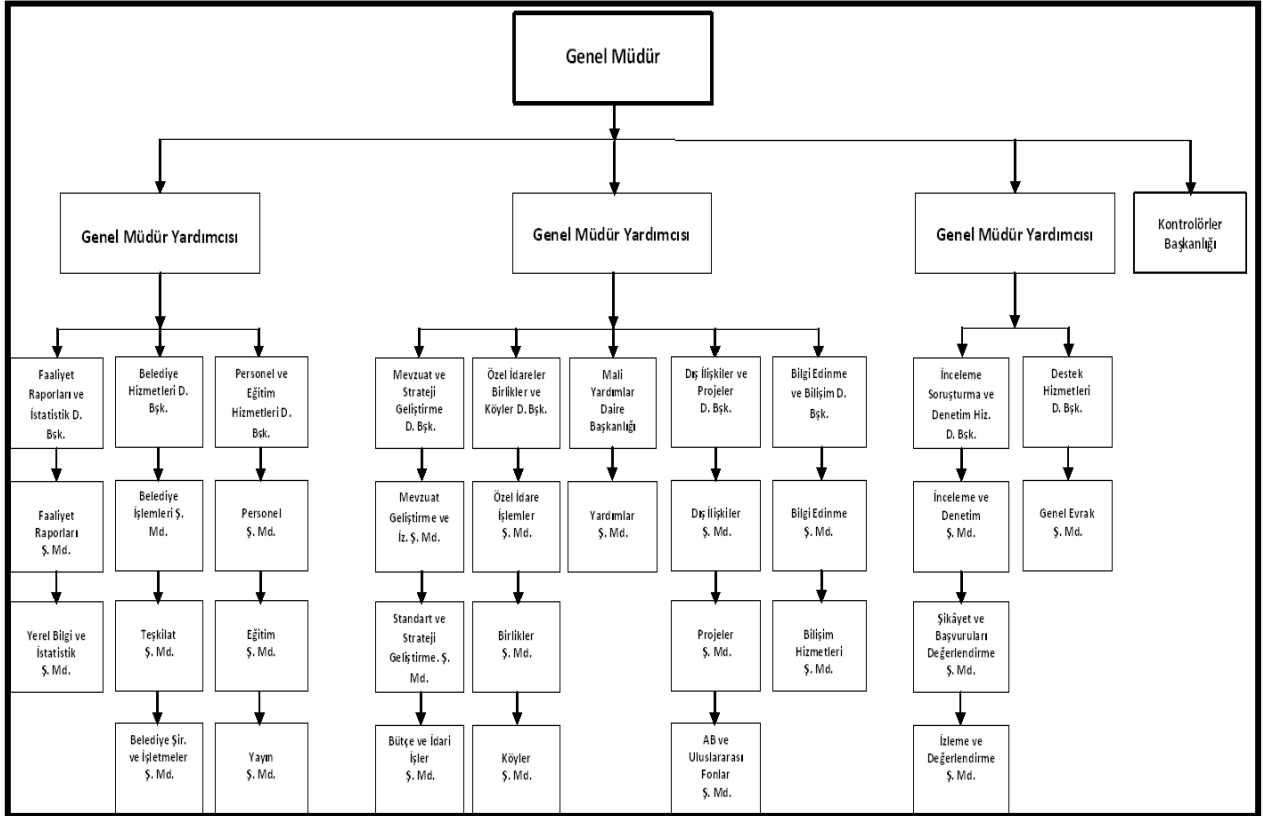
- 1- Belediye Hizmetleri Daire Başkanlığı
- 2- Bilgi Edinme ve Bilişim Daire Başkanlığı
- 3- Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı
- 4- Dış İlişkiler ve Projeler Daire Başkanlığı

- 5- Faaliyet Raporları ve İstatistik Daire Başkanlığı
- 6- İnceleme, Soruşturma ve Denetim Hizmetleri Daire Başkanlığı
- 7- Özel İdareler, Birlikler ve Köyler Daire Başkanlığı
- 8- Mali Yardımlar Daire Başkanlığı
- 9- Mevzuat ve Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı
- 10- Personel ve Eğitim Hizmetleri Daire Başkanlığı

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü teşkilat şeması aşağıda gösterilmiştir.

Şekil: 2

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması

II.4. Mahalli İdarelere İlişkin Genel Bilgiler

II.4.1 Türlerine Göre Mahalli İdare Sayıları

Türlerine göre mahalli idare sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:2

Türlerine Göre Mahalli İdarelerin Sayısı*

Türü	İl Özel İdaresi	Belediye	Köy	Toplam
Sayısı	81	2.950	34.395	37.426

*Gökçeada ve Bozcaada mahalli idareleri hariç

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

Türkiye’de 81 il özel idaresi, 2.950 belediye, 34.395 köy bulunmaktadır. Diğer taraftan, 1151 sayılı Bozcaada ve İmroz Kazalarının Mahalli İdareleri Hakkında Kanunun ilgili hükümlerine göre Gökçeada ve Bozcaada yönetimleri de birer mahalli idare birimi olarak kurulmuştur.

Belediyeler, nüfus büyüklüklerine ve il, ilçe ve belde belediyesi olmalarına bakılmaksızın 5393 sayılı Belediye Kanunu’na göre yönetilmekle birlikte; nüfusu, fiziki yerleşim durumu ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri dikkate alınarak büyükşehir belediyesine dönüştürülmüş yerlerdeki büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir sınırları içindeki ilçe belediyeleri 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu hükümlerine göre yönetilmektedir.

II.4.2 Türlerine Göre Belediye Sayıları

Türlerine göre belediye sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:3

Belediyelerin Türlerine Göre Dağılımı

Türü	Büyükşehir Belediyesi	Büyükşehir İlçe Belediyesi	İl Belediyesi	İlçe Belediyesi	Belde Belediyesi	Toplam
Sayısı	16	143	65	749	1.977	2.950

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

2.950 belediyenin 16'sı büyükşehir belediyesi, 65'i il belediyesi, 143'ü büyükşehir ilçe belediyesi, 749'u ilçe belediyesi (büyükşehir belediye sınırları dışında kalan ilçeler) ve 1.977'si ise belde belediyesidir.

II.4.3 Türlerine ve Nüfus Aralıklarına Göre Belediyelerin Dağılımı

Türlerine ve nüfus aralıklarına göre belediyelerin dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:4

Türlerine ve Nüfus Aralıklarına Göre Belediyelerin Dağılımı (2010)

Nüfus Aralığı	Büyükşehir	İl	Büyükşehir İlçe	İlçe	Belde	Toplam
0 – 1.999				59	964	1.023
2.000 - 4.999				212	823	1.035
5.000 - 9.999			6	174	143	323
10.000 - 24.999		2	9	175	43	229
25.000 - 49.999		5	19	62	3	89
50.000 - 99.999		22	18	53	1	94
100.000 - 249.999		26	31	14		71
250.000 - 499.999	1	10	44			55
500.000 - 999.999	6		16			22
1.000.000+	9					9
Toplam	16	65	143	749	1.977	2.950

Kaynak: TÜİK ADNKS 2010 nüfus sayımı verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

Nüfusu 2.000'in altında 1.023, 5.000'in altında 2.058, 10.000'in altında 2.381, belediye bulunmaktadır. Nüfusu 10.000'in altındaki belediyelerin toplam belediye sayısına oranı % 80,71'dir. Nüfusu 100.000'in üzerinde 157 belediye bulunmaktadır.

Ülkemizdeki nüfusun (73.722.988) % 83,51'i (61.567.758) belediye sınırları içerisinde, % 16,49'u (12.155.230) belediye sınırları dışında yaşamaktadır. Belediye sınırları içerisinde yaşayanların % 55,17'si büyükşehir belediyesi, % 44,83'ü ise diğer belediye sınırları içerisinde bulunmaktadır.

II.4.4 Mahalli İdare Birlikleri ve Belediye Bağlı İdareleri Sayısı

Mahalli idare birlikleri ve belediye bağlı idareleri sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:5

Mahalli İdare Birlikleri ve Belediye Bağlı İdareleri Sayısı

Türü	Belediye Bağlı İdareleri	Mahalli İdare Birlikleri
Sayı	19	1.793

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

II.4.5 Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları

2007 yılından itibaren türlerine göre birlik sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:6

Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları (2010)

S.No	Türü	2007	2008	2009	2010
1	Ulusal Düzeyde Birlikler	2	2	2	2
2	Belediye Hizmet Birliği	64	67	64	63
3	Özel İdare-Belediye Hizmet Birliği	14	14	15	15
4	Kalkınma Birliği	12	13	14	13
5	Çevre Altyapı Hizmet Birliği	90	108	115	125
6	Turizm Birliği	30	51	66	70
7	Sulama Birliği*	370	376	391	411
8	İçmesuyu Birliği	123	139	155	164
9	Köylere Hizmet Götürme Birliği	878	896	908	909
10	Diğer	20	20	20	21
Toplam		1.603	1.686	1.750	1.793

* 8/3/2011 tarih ve 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu ile sulama birlikleri mahalli idare birlikleri kapsamından çıkarılmıştır.

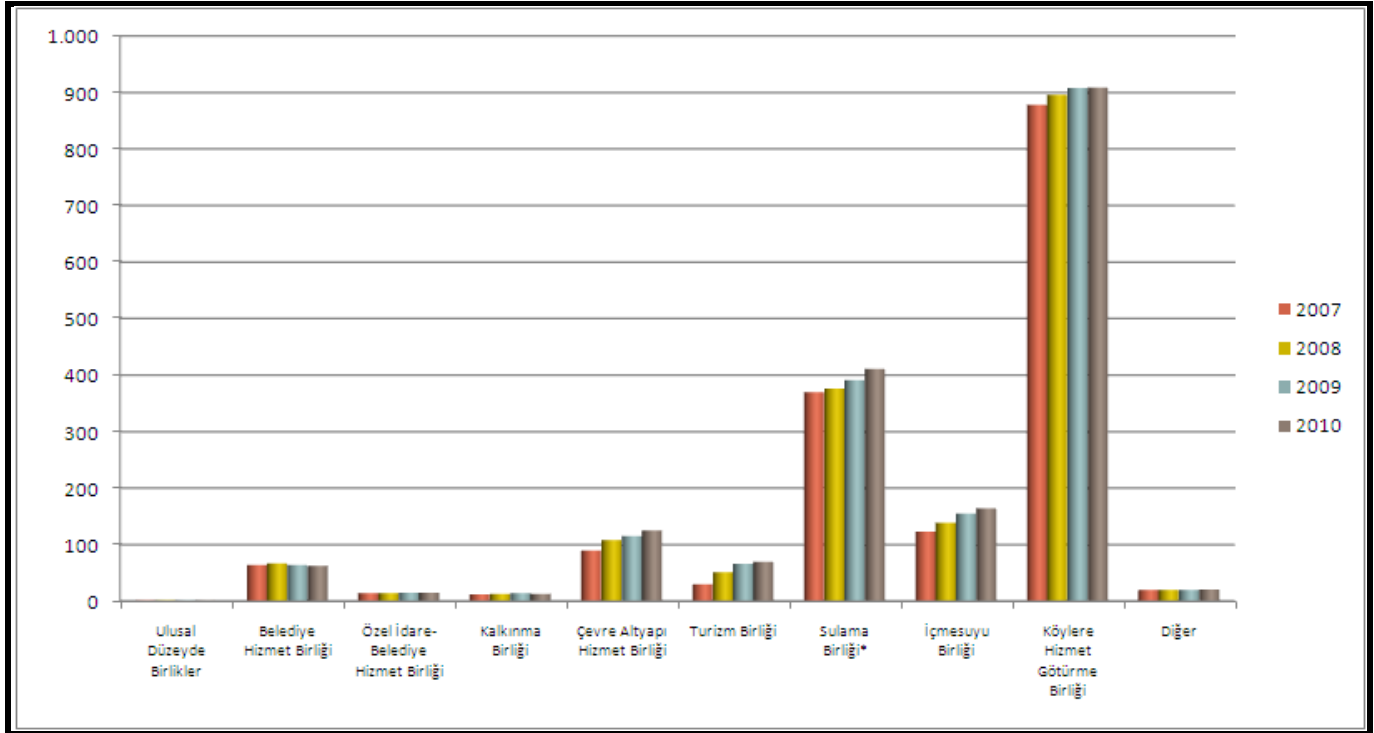
Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

2010 yılı sonu itibarıyla; 909'u köylere hizmet götürme birliği (KHGB), 411'i sulama birliği, 164'ü içmesuyu birliği, 63'ü belediye hizmet birliği, 70'i turizm birliği, 125'i çevre altyapı hizmet birliği, 15'i özel idare-belediye hizmet birliği, 2'si ulusal düzeyde birlik, 13'ü kalkınma birliği ve 21'i diğer birlikler olmak üzere toplam birlik sayısı 1.793'tür.

Türlerine göre birlik sayıları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:2

Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

Mahalli idare birliği kurulabilmesi için en az iki mahalli idarenin bir araya gelerek bir tüzük üzerinde anlaşmaları gerekmektedir. İlgili Valiliğin ya da İçişleri Bakanlığının tüzüğü onaylamasından sonra Bakanlar Kurulu kararı ile mahalli idare birliği kurulabilmektedir.

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununun 20 nci maddesine göre ülke düzeyinde, belediyeleri temsil etmek üzere Türkiye Belediyeler Birliği ve il özel idarelerini temsil etmek üzere Vilayetler Hizmet Birliği kurulmuştur.

Son yıllarda; turizm birlikleri, içmesuyu birlikleri ve çevre altyapı hizmet birliklerinin sayısında önemli bir artışın olduğu görülmektedir.

II.4.6. Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler

Anayasamız, mahalli idarelerin karar organlarının seçimle oluşturulacağı temel kuralını getirmiştir.

Mahalli idarelerde seçimler beş yılda bir, serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. İl genel meclisi ve belediye meclisi üyelikleri için yapılan seçimlerde, onda birlik baraj uygulamalı nispi temsil sistemi, belediye başkanlığı ve muhtar seçiminde ise çoğunluk sistemi uygulanmaktadır.

18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir. 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 11. maddesinde belirtilen sakıncaları taşımamak şartıyla 25 yaşını dolduran her Türk vatandaşı belediye başkanlığına, muhtarlığa, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeliğine seçilebilmektedir.

Tablo:7

Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2009)

Türü	Erkek	Oran (%)	Kadın	Oran (%)	Toplam
Belediye Başkanı	2.923	99,08	27	0,92	2.950
Belediye Meclis Üyesi	30.450	95,78	1.340	4,22	31.790
İl Genel Meclis Üyesi	3.269	96,74	110	3,26	3.379
Köy Muhtarı	34.210	99,81	65	0,19	34.275
Köy İhtiyar Meclis Üyesi	137.848	99,76	329	0,24	138.177
Mahalle Muhtarı	18.178	97,69	429	2,31	18.607
Mahalle İhtiyar Heyeti Üyesi	71.174	98,06	1.409	1,94	72.583
Toplam	298.052	98,77	3.709	1,23	301.761

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

III

MAHALLİ İDARELERİN GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI

İl özel idareleri, büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri, büyükşehir ilçe, ilçe ve belde belediyeleri, bağlı idareler ile mahalli idare birliklerine ilgili kanunlarla çeşitli görev, yetki ve sorumluluklar verilmiştir.

III.1. İl Özel İdareleri

İl özel idarelerinin görev ve sorumlulukları 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6 ncı maddesinde sıralanmıştır. Bu Kanunla, mülga 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunundan farklı olarak il özel idarelerine bazı yeni görevler verilmiştir.

İl Özel İdaresi Kanununda özel idarelerin görevleri, belediye sınırları dışındaki görevler ve il sınırları içindeki görevler olarak ikili bir ayırıma tabi tutulmuştur.

1) İl sınırları içindeki görevler;

- Gençlik ve spor, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret,
- Belediye sınırları il sınırı olan büyükşehir belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı,
- Bayındırlık ve iskân,
- Toprağın korunması, erozyonun önlenmesi,
- Kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar,
- Yoksullara mikro kredi verilmesi,
- Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları,
- İlk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasıdır.

2) Belediye sınırları dışındaki görevler;

- İmar,
- Yol,
- Su,

- Kanalizasyon,
- Katı atık,
- Çevre,
- Acil yardım ve kurtarma,
- Orman köylerinin desteklenmesi,
- Ağaçlandırma, park ve bahçe tesisidir.

Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları; yapım, bakım ve onarım işleri, devlet ve il yolları, içme suyu, sulama suyu, kanalizasyon, enerji nakil hattı, sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık, iskân, gençlik ve spor gibi hizmetlere ilişkin yatırımlar ile bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşlarının görev alanına giren diğer yatırımları, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilmektedirler. Aktarma işleminden sonra söz konusu işler il özel idaresinin tabi olduğu usul ve esaslara göre sonuçlandırılmaktadır.

İl özel idarelerinin kendilerine verilen görevleri yerine getirebilmesi ve yetkileri kullanabilmesi için 5302 sayılı Kanunun 7 nci maddesi ile bir kısım yetki ve imtiyazlar sağlanmıştır. İl özel idaresinin, Kanunda sayılan yetkileri ve imtiyazları şunlardır:

- Kanunlarla verilen görev ve hizmetleri yerine getirebilmek için her türlü faaliyette bulunmak, gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri için kanunlarda belirtilen izin ve ruhsatları vermek ve denetlemek,
- Kanunların il özel idaresine verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, emir vermek, yasak koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek,
- Hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, taşınır ve taşınmaz malları almak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, takas etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tesis etmek,
- Borç almak ve bağış kabul etmek,
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı yirmi beş bin Türk Lirasına kadar olan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek,
- Özel kanunları gereğince il özel idaresine ait vergi, resim ve harçların tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak,
- Belediye sınırları dışındaki gayri sıhhi müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerine ruhsat vermek ve denetlemek,

- İl özel idaresi hizmetleri ile ilgili olarak, halkın görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapmak.

III.2. Belediyeler

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14 üncü maddesinde belediyelerin görev ve sorumlulukları ikili bir tasnife tabi tutularak birinci bölümdeki hizmetler belediyelere görev olarak verilirken ikinci bölümdeki hizmetleri de yapabilme yetkisi tanınmaktadır.

Belediyelerin yapmakla yükümlü olduğu hizmetler şunlardır:

- İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapı,
- Coğrafi ve kent bilgi sistemleri,
- Çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık,
- Zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans,
- Şehir içi trafik,
- Defin ve mezarlıklar,
- Ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar,
- Konut;
- Kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor,
- Sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma,
- Ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi,
- Kadın ve çocuklar için koruma evleri (Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler) açılması.

Belediyelere faaliyette bulunma yetkisi tanınan hizmetler ise şunlardır:

- Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapma ve her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılama,
- Sağlıkla ilgili her türlü tesisi açma ve işletme,
- Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlama, bu amaçla bakım ve onarımını sağlama, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etme,
- Öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verme ve gerekli desteği sağlama, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenleme,

- Yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verme,
- Gıda bankacılığı yapma.

5393 sayılı Kanununun 15 inci maddesinde belediyelerin yetkileri ve imtiyazları şu şekilde sayılmıştır:

- Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak,
- Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek,
- Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek,
- Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak,
- Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletletmek; kaynak sularını işletmek veya işletletmek,
- Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletletmek,
- Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak,
- Mahalli müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı ayni hak tesis etmek,
- Borç almak, bağış kabul etmek,
- Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işletletmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek,
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek,

➤ Gayrisihhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek,

➤ Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek,

➤ Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek,

➤ Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak,

➤ Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiğı bütün işleri yürütmek.

➤ Belediyeler; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlanması, atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılması, kaynak sularının işletilmesi; toplu taşıma yapılması, bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerinin kurulması; katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri Danıştay'ın görüşü ve İçişleri Bakanlığının kararıyla süresi kırk dokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir, toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceğı gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir.

➤ İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla arsa tahsis edebilir.

➤ Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir.

III.2.1. Büyükşehir Belediyeleri

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7 nci maddesine göre büyükşehir belediyesi sınırlarındaki yetkiler büyükşehir belediyesi ile büyükşehir ilçe belediyesi arasında dağıtılmıştır.

Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

➤ İlçe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik plânını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak,

➤ Çevre düzeni plânına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plâna uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve imar ıslah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak,

➤ Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar plânlarını, parselasyon plânlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20/7/1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak,

➤ Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine, büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek,

➤ Belediye Kanunundaki; arsa ve konut üretimiyle kentsel dönüşüm ve gelişim alanlarına ilişkin belediyelere verilen yetkileri kullanmak,

➤ Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak,

meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek,

➤ Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek,

➤ Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak,

➤ Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini, hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; sanayi ve tıbbi atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak,

➤ Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhi müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek,

➤ Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek,

➤ Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek,

➤ Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödül vermek,

- Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak,
- Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek,
- Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dâhil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek,
- Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak,
- Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek,
- Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek, imar planında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek,
- İl düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek,
- Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak,
- Merkezi ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek,
- Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları insandan tahliye etmek ve yıkmak,
- Büyükşehir içindeki altyapı ve ulaşım hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesini sağlamak.

Büyükşehir ilçe belediyesinin görev ve yetkileri ise şunlardır:

- Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrası dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak,
- Büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak,
- Sıhhi işyerlerini, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisıhî müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek,
- Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hizmetlerden; 775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak, otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, özürllüler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımını yapmak, kültür ve tabiat varlıkları ve tarihi dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak,
- Defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

5216 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde ise yetki ve imtiyazlarla ilgili olarak “büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri; görevli oldukları konularda bu Kanunla birlikte Belediye Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile ilgisine göre belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahiptir” hükmü yer almaktadır.

III.2.2. Bağlı İdareler

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile büyükşehir belediyelerine bağlı ve içme suyu, kanalizasyon ve yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili görevleri ifa etmek üzere ayrı bütçe ve kamu tüzel kişiliğine haiz su ve kanalizasyon idareleri kurulmuştur. Kanunun ek 5 inci maddesi ile bu Kanunun diğer büyükşehir belediyeleri için de uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Su ve Kanalizasyon İdarelerinin görevleri Kanunun 2 nci maddesinde şu şekilde sayılmıştır;

- İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya

kurdukmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

➤ Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakılacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdukmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

➤ Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesis kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,

➤ Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,

➤ Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, su ve kanalizasyon hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yahut diğer kamu veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmek,

➤ Kuruluş amacına dönük çalışmaların gerekli kılması halinde her türlü taşınmaz malı kamulaştırmak veya üzerinde kullanma hakları tesis etmek.

Su ve kanalizasyon idarelerine ilave olarak İstanbul'da İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü (İETT), Ankara'da Ankara Elektrik, Havagazı ve Otobüs İşletme Müessesesi Genel Müdürlüğü (EGO) ve İzmir'de İzmir Elektrik, Su, Havagazı, Otobüs ve Trolleybüs Genel Müdürlüğü (ESHOT) bağlı idareleri mevcuttur.

III.3. Mahalli İdare Birlikleri

5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 3 üncü maddesinin (b) bendinde mahalli idare birliği; birden fazla mahalli idarenin, yürütmekle görevli oldukları hizmetlerden bazılarını birlikte görmek üzere kendi aralarında kurdukları kamu tüzel kişisi, olarak tanımlanmıştır.

Aynı Kanununun 4 üncü maddesinde birliklerin, birlik tüzüğü'nün kesinleşmesinden sonra Bakanlar Kurulunun izni ile kurulacağı ve tüzel kişilik kazanacağı belirtilmektedir.

Kurulmuş bir birliğe üyelik ise üye olmak isteyen mahalli idare meclisinin kararı ve buna dayalı başvurusu üzerine, birlik meclisinin kabulü ile olmaktadır. Bu durumda Bakanlar Kurulunun izni aranmamaktadır. Birlik üyeliğinden ayrılmada, ilgili mahalli idare meclisinin kararı yeterlidir.

Su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına ilişkin projelerin zorunlu kılması durumunda; Bakanlar Kurulu, ilgili mahalli idarelerin, bu amaçla kurulmuş birliğe katılmasına karar verebilmektedir. Bu şekilde üye olunan birliklerden ayrılma da Bakanlar Kurulunun iznine bağlıdır.

Mahalli idarelerin bütün görevlerini kapsayacak şekilde genel amaçlı veya amacı açıkça belirlenmemiş birlik kurulamamaktadır.

Mahalli idare birlikleri, tüzüklerinde birliğe devredilmesi öngörülen mahalli müşterek nitelikli hizmetlere ilişkin olarak üye mahalli idarelerin hak ve yetkilerine sahip bulunmaktadır.

IV.1. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı 15.10.1985 tarihinde İsveç'in başkenti Stockholm'de Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Sürekli Konferansında hazırlanarak Yerel Yönetimlerden Sorumlu Bakanlar Konferansında kabul edilmiştir. Özerklik Şartı üç ana bölümden oluşmaktadır.

Şartın giriş bölümünde; yerel makamların demokratik rejimin temellerinden birisi olduğundan bahisle, halkın kamu hizmetlerine katılma hakkının tüm üye devletlerin paylaştığı demokratik ilkelerden biri olduğuna değinilmiştir. Katılım hakkının doğrudan kullanım alanının yerel düzeyde, gerçek yetkilerle donatılmış, vatandaşlara yakın bir yönetimle yerel makamlarca sağlanacağı; özerk yerel yönetimlerin korunmasının demokratik ve yerinden yönetime dayalı bir Avrupa oluşturulmasına katkı sağlayacağı; bu hususların gerçekleştirilmesinin, demokratik bir şekilde oluşan karar organlarına ve sorumlulukların kullanılmasındaki olanak ve yöntemler ile gerekli kaynaklar bakımından geniş bir özerkliğe sahip yerel makamları gerektirdiği teyit edilmiştir.

Birinci bölümde; özerk yerel yönetim kurumu için var olması gereken anayasal ve yasal zeminden bahsedilmektedir. Böyle bir zeminin oluşması için devletin rolünün azaltılması, devletin yerel yönetimler üzerindeki denetiminin en az seviyeye indirilmesi, yerel yönetimlerin görev ve yetki alanındaki kriterlerin belirlenerek görevin önemiyle orantılı gelir kaynakları sağlanmasının önemi vurgulanmaktadır.

İkinci bölümde; Şartı onaylayan ülkelerin yükümlülükleri ve sorumluluklar ile Şartın kapsadığı makamların neler olduğu açıklanmaktadır. Bu yükümlülük ve sorumluluğun, 10 tanesi Şartın 12 nci maddesinde sayılanlardan olmak üzere en az 20 paragraf hükümleri ile kendini bağlı kabul etme taahhüdünü içerdiği belirtilmektedir. Ayrıca, Şarta taraf olan devletlerin Şartın ilkelerini yaşama geçirmek için yaptıkları mevzuat düzenlemeleri ve aldığı önlemleri konusunda Konseye bilgi vermesi zorunlu kılınmaktadır.

Üçüncü bölümde ise, uygulama ve yürürlükle ilgili hususlar yer almaktadır.

Şart'ta "Özerk Yerel Yönetim" in kapsamı şu şekilde açıklanmaktadır:

➤ Yerel yönetimlerin temel yetki ve sorumlulukları anayasa ya da kanun ile belirlenecektir. Bununla beraber, bu hüküm yerel yönetimlere kanuna uygun olarak belirli amaçlar için yetki ve sorumluluklar verilmesine engel teşkil etmez.

➤ Yerel yönetimler, kanun tarafından belirlenen sınırlar içerisinde, yetki alanlarının dışında bırakılmış olmayan veya başka herhangi bir makamın görevlendirilmemiş olduğu tüm konularda faaliyette bulunmak açısından tam takdir hakkına sahip olacaktır.

➤ Kamu sorumlulukları genellikle ve tercihen vatandaşa en yakın olan makamlar tarafından yerine getirilecektir. Sorumluluğun bir başka makama verilmesinde, görevin kapsam ve niteliği ile kapasite ve ekonomik gerekler göz önünde bulundurulmalıdır.

➤ Yerel makamlara verilen yetkiler normal olarak tam ve münhasırdır. Kanunda öngörülen durumların dışında, bu yetkiler merkezi idare veya bölgesel makamlar tarafından zayıflatılamaz veya sınırlandırılmaz.

➤ Yerel makamların merkezi veya bölgesel bir makam tarafından yetkilendirildiği durumlarda, bu yetkilerin yerel koşullarla uyumlu olarak kullanılabilmesinde yerel makamlara olanaklar ölçüsünde takdir hakkı tanınacaktır.

➤ Yerel makamları doğrudan ilgilendiren tüm konulara ilişkin planlama ve karar alma süreçleri içinde, kendilerine olanaklar ölçüsünde, zamanında ve uygun biçimde danışılacaktır.

Yerel özerklik ilkesi; yerel yönetimlere, kendi yerel kaynaklarının yaratabilme, merkezi hükümetin müdahalesi olmadan yerel topluluk üyelerinin genel refah ve mutluluğuna katkıda bulunabilme gibi alanlarda yerel yönetimleri yetkilendirme ve güçlendirmeyi hedeflemektedir.

Türkiye ve dünyada yaşanan hızlı kentleşme, sürekli toplumsal ve teknolojik gelişmeler, değişimler, demokratikleşme, merkezi yapıdan uzaklaşma ve yerellik gibi olgular yerel yönetimler üzerinde yeni anlayış ve arayışlara yol açmıştır. Bu bağlamda yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve geliştirilmesi konusunda ortak bir anlayış oluşmuştur. Bu anlayışa göre;

- Merkezi denetim azaltılmalıdır,
- Yerel yönetimlere ağırlık veren bir yetki ve görev bölüşümü oluşturulmalıdır,
- Yerel temsil ve katılım özendirilmelidir,
- Yerel kaynaklar artırılmalıdır. (Aydemir, 2001,s.2-10)

Avrupa ülkelerinde halkın yönetime katılmasını sağlayan, halka en yakın birimler olan yerel yönetimler, geliştirilmesi ve daha özerk hale getirilmesi gereken kuruluşlar olarak görülmektedir. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı da, temelde yerel yönetimleri özerk kılmayı amaçlayan ülkemizin de imzaladığı bir sözleşme olarak, yerel yönetimlerimizi doğrudan ilgilendirmektedir. (İnaç& Ünal, 2007, s.2)

Türkiye Şart'ı sözleşme olarak 21 Kasım 1988 tarihinde imzalamış, 1991 yılında 3723 sayılı Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanuna istinaden 92/3398 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylayarak 1 Nisan 1993 tarihinden itibaren de yürürlüğe koymuştur.

Avrupa Konseyi, Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi vasıtasıyla Şartı imzalayan devletlerde periyodik olarak Şarta uygunluk değerlendirmesi yapmakta ve ülke raporları hazırlamaktadır.

Ülkemiz Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının;

- Yerel makamları doğrudan ilgilendiren planlama ve karar süreçlerinde kendilerine danışılmasını içeren 4 üncü maddesinin 6 ncı fıkrasına,
- Yerel yönetimlerin iç örgütlenmelerinin kendilerince belirlenmesini içeren 6 ncı maddesinin birinci fıkrasına,
- Yerel olarak seçilmiş kişilerin görevleriyle bağdaşmayacak işlev ve faaliyetlerinin kanun ve temel hukuk ilkelerine göre belirlenmesini içeren 7 nci maddesinin üçüncü fıkrasına,
- Vesayet denetiminin, denetleyen makamın müdahalesinin korunmak istenen yararın önemiyle orantılı olarak sınırlandırılmasını sağlayacak biçimde yapılmasını içeren 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasına,
- 9 uncu maddesinin; yerel yönetimlere kaynak sağlanmasında hizmet maliyetlerindeki artışların mümkün olduğunca hesaba katılmasını içeren dördüncü, yeniden dağıtılacak mali kaynakların yerel makamlara tahsisinin nasıl yapılacağı konusunda yerel yönetimlere önceden danışılmasını içeren altıncı ve yapılacak mali yardımların yerel yönetimlerin kendi politikalarını uygulama konusundaki temel özgürlüklerinin mümkün olduğu ölçüde ortadan kaldırmamasını içeren yedinci fıkrasına,
- 10 uncu maddesinin; yerel yönetimlerin ortak çıkarlarını koruma ve geliştirme için uluslararası yerel yönetim birliklerine üye olma ve diğer devletlerin yerel makamlarıyla işbirliği yapabilmeleri içeren ikinci ve üçüncü fıkralarına,

➤ Yerel yönetimlerin, iç hukukta kendilerine tanınmış olan yetkilerin serbestçe kullanımı ve özerk yerel yönetim ilkelerine riayetinin sağlanması için yargı yoluna başvurabilmelerini içeren 11 inci maddesine çekince koymuştur.

Ancak; kamu yönetiminde yeniden yapılanma çalışmaları kapsamında, mahalli idarelerle ilgili olarak son yıllarda yürürlüğe konulan mevzuat, Şart'ta yer alan temel ilkeler ve standartlar göz önünde bulundurularak hazırlanmış ve bu şekilde Türkiye'deki yerel yönetim mevzuatının Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na uyumu büyük ölçüde sağlanmıştır.

IV.2. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi

Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan, Avrupa'nın doğal ve kültürel peyzajlarının bir bütün olarak korunması, yönetilmesi ve planlanması konusunda bir çerçeve sözleşme olan Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, ülkemiz tarafından 2000 yılında imzalanmış, 10 Haziran 2003 tarih ve 4881 sayılı Kanun ile kabul edilerek 01.03.2004 tarihinde de yürürlüğe girmiştir.

Avrupa Peyzaj Sözleşmesinde peyzajın; kültürel, ekolojik, çevresel ve sosyal ihtiyaç alanlarında halk ilgisinin oluşumunda önemli role sahip olduğu, ekonomik faaliyetler için önemli bir kaynak oluşturduğu, kültürel ve doğal mirasın önemli bir parçası olduğu, yerel kültürlerin oluşumuna katkıda bulunduğu, herkes için yaşam kalitesini etkileyen bir unsur olduğu vurgulanmış ve peyzajın planlanması, korunması ve yönetiminin toplumdaki herkesin hak ve sorumluluğu altında olduğu belirtilmiştir.

Sözleşmenin genel amacı, peyzajın korunması, yönetimi, planlamasını geliştirmek ve bu konularda Avrupa'da işbirliğini oluşturmaktır. Sözleşme, taraf ülkelerin tüm bölge ve alanları ile doğal, kırsal, kentsel ve yarı-kentsel alanlarını kapsamaktadır.

Sözleşmeyi imzalayan ülkeler, peyzajı yasa çerçevesinde insan çevresi için gerekli bir unsur olarak tanımak; peyzaj politikaları belirlemek, uygulamak ve buna uygun prosedürleri oluşturmak, bu politikaları bölgesel, şehirsal, kültürel, çevresel, tarımsal, sosyal ve ekonomi politikalarıyla bütünleştirmek; peyzaj konusunda bilinç düzeyini artırmak, eğitim programları düzenlemek; ülkesindeki peyzajı tanımlama ve değerlendirmeye tabi tutmak; peyzaj kalite hedeflerini belirlemek; peyzajı korumak, yönetmek veya planlamak amacıyla bazı uygulamaları hayata geçirmekle yükümlü kılınmıştır.

Sözleşmeye taraf devletlere, Sözleşmeyi imza sırasında veya onaylama, kabul ve katılma yöntemlerini belirlerken Sözleşmeyi uygulayacağı bölge veya bölgeleri belirleme ve bunları daha sonra genişletme imkânı verilmektedir. Sözleşmenin uygulanmasını izleme görevi Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından atanan Yetkili Uzmanlar Komitesine verilmiştir.

IV.3. Yerel Topluluklar ve Yerel Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Avrupa Çerçeve Sözleşmesi

1980 yılında Avrupa Konseyi'nde kabul edilen, Yerel Yönetimler ve Yerel Topluluklar Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi (21 Mayıs 1980), komşu yerel yönetim birimleri arasında işbirliği projelerinin geliştirilmesinin önündeki her türlü yönetsel, tüzel, siyasal ve psikolojik engelleri ortadan kaldırmak ve işbirliğini geliştirme amacı ile, yerel yönetimler arasında işbirliği olanaklarının geliştirilmesini hedeflemektedir. Bu hedefe ulaşılmasında; sınırlardaki yerel ve bölgesel topluluk veya yönetimler arasında, bölgesel, kentsel ve kırsal kalkınma, çevrenin korunması, kamu tesis ve hizmetlerinin geliştirilmesi ve acil durumlarda karşılıklı yardım gibi alanlardaki işbirliğinin önemli olduğu, bu işbirliğinin söz konusu yönetimlerin görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirmelerini kolaylaştırdığı ve özellikle sınır bölgelerinin gelişmesine ve kalkınmasına katkıda bulunduğu, bu nedenle bu tür bir işbirliğini mümkün olduğu kadar ileriye götürme ve böylece sınır bölgelerinin ekonomik ve sosyal gelişimine ve Avrupa halklarını birleştiren beraberlik ruhuna katkıda bulunmanın önem taşıdığı vurgulanmıştır.

Sözleşmeye taraf olan devletler, yerel yönetimlerin ve yerel toplulukların, başka ülkelerdeki benzerleriyle işbirliği anlaşması yapma hakkını tanımayı ve bu hakka saygı göstermeyi kabul etmektedirler. Uluslararası yükümlülük altına girmiş olan devletlerin yerel yönetimleri, bu türlü işbirliğini birbirlerinininkine denk düşen sorumluluk alanlarında (kültür, çevre, altyapı, turizm vb.), kendi statülerinde belirtilen yöntemlere uygun olarak ve yasalar çerçevesinde yerine getireceklerdir. Sözleşme tarafı devletler, sınır ötesi işbirliğinin gelişmesini ve sorunsuz bir şekilde işleyişini engelleyebilecek hukuki, idari ve teknik zorlukları gidermek için çaba gösterecek ve diğer taraf veya taraflara, durumun gerektirdiği ölçüde danışacaktır. Akit Taraflar, Bu Sözleşmenin hükümlerine uygun bir şekilde sınır ötesi işbirliği içerisinde olan tüm yerel topluluk veya yönetimlere, ulusal düzeyde işbirliği yapılmıyormuşçasına aynı olanakları sağlamanın önemini göz önünde bulunduracaklardır.

Türkiye bu sözleşmeyi 04.02.1998 tarihinde imzalamıştır. 01.02.2000 tarih ve 4517 sayılı Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanunla ve "İşbu Sözleşme, Türkiye'nin diplomatik ilişkisi bulunan ülkelerin yerel yönetimleri ile kurulacak işbirliği bakımından ve sadece Türkiye'deki özel idareler, belediyeler, köyler ve bu amaçla kurulmuş mahallî idare birliklerinde geçerli olmak kaydıyla hüküm ifade edecektir." şeklinde bir bildirimde bulunulmak suretiyle sözleşmenin onaylanması uygun bulunmuştur. Bu türlü bir işbirliğinin esaslarını belirlemek amacıyla, ülkemizde Avrupa Konseyi'nin de katkılarıyla, komşu devletlerle (Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya) hazırlık toplantıları düzenlenmiştir.

IV.4. Avrupa Kentsel Şartı

Avrupa Kentsel Şartı, Avrupa Konseyi'nin kentsel politikalarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. Bu politikalar 1980-1982 yılları arasında Konseyce düzenlenen "Kentsel Rönesans için Avrupa Kampanyası" kapsamında geliştirilmiştir. Yerleşimlerde yaşamın iyileştirilmesini amaçlayan kampanya başlıca şu dört temel konuya ağırlık vermiştir. Bunlar:

- Kente fiziksel çevre ve konut stokunun iyileştirilmesi,
- Yerleşmelerde sosyal ve kültürel olanakların yaratılması,
- Toplumsal kalkınmanın özendirilmesi,
- Halk katılımının özendirilmesi'dir.

Avrupa Kentsel Şartının benimsediği temel ilkeler işbirliği ve dayanışmadır. Şart; şiddetten, her tür kirlilikten, bozuk ve çarpık kent çevrelerinden arınma hakkı; yaşadığı kent çevresini demokratik koşullarda kontrol edebilme; insanca konut edinme, sağlık ve kültür hizmetlerinden yararlanma ile dolaşım özgürlüğü gibi temel kentli haklarının olduğu inancını esas kabul etmektedir. Ayrıca söz konusu hakların yaş, cinsiyet, ırk ve inanç ayrımı yapmadan tüm insanlara eşit koşullarda tanınmasını savunur (Yener&Arapkirlioğlu, 1996).

Avrupa Konseyi tarafından 1992 yılında kabul ve ilan edilen Avrupa Kentsel Şartı, 20 maddelik bir deklarasyondan oluşmaktadır.

Avrupa Konseyi'nin 27-29 Mayıs 2008'de Strazburg'da yaptığı 15. Genel Oturumu'nda, Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi tarafından "Avrupa Kentsel Şartı-2" kabul edilmiştir. Yayımlanan deklarasyonda, ilk kabul edilen Şart'taki bazı ilkeler yeniden tanımlanmış ve kentsel yaşama yeni bir yaklaşım getirilmesi amaçlanmıştır. Şart ile yerel yönetimlerden, Avrupa

değerlerini esas alarak kamu politikalarında etik yönetim, sürdürülebilir kalkınma ve dayanışma ilkelerini daha ileri düzeyde uygulamaları istenmektedir. Ayrıca; Avrupa kentsel müktesebatının önemi, kentliler ile kasaba halklarının aktif katılımı ve bilinçlendirilmesi, etkin ve düzenli denetim mekanizmaları içeren bir yönetim anlayışının hayata geçirilmesi, kentsel ekolojinin korunması ve geliştirilmesi, kentsel alanlarda yaşayanlar arasındaki ciddi mekânsal farklılıkların giderilerek sosyal uyumun sağlanması, kentler ve kasabalar arasında “kent diplomasisi” kurulması, yerel alanların kültür ve kimliklerinin korunması, iletişim imkânını artıran akıllı ve dijital kentler oluşturulması konuları üzerinde durulmuştur.

IV.5. Yerel Gündem 21

1992 yılında Rio'da düzenlenen BM Yeryüzü Zirvesi'nde "*sürdürülebilir kalkınma*", tüm insanlığın 21. yüzyıldaki ortak hedefi olarak benimsenmiştir. Bu doğrultuda, 21. yüzyılda çevre ve kalkınma sorunlarıyla başa çıkılmasına ve sürdürülebilir kalkınma hedefine ulaşılmasına yönelik ilkeleri ve eylem alanlarını ortaya koyan "Gündem 21" başlıklı Eylem Planı, Zirve'nin temel çıktısı olarak, BM üyesi ülkelerce kabul edilmiştir.

Eylem Planında; insanlığın temel ihtiyaçlarının karşılanması, yaşam koşullarının iyileştirilmesi, ekosistemlerin korunması ve yönetilmesi, ayrıca gelecekte insanlara yaşanılabilir bir dünya bırakılması da temel hedefler olarak ortaya konulmaktadır. (Duru, 2003, s.130)

Gündem 21, hedeflenen amaçların gerçekleştirilmesi ile ilgili sorunların neler olduğu, ne şekilde çözülebilecekleri, hangi alanlarda kimlere ne kadar sorumluluk düştüğünü belirten üç ana, bir de tamamlayıcı kısımdan oluşan toplam 40 bölümlük bir metindir. (Kayan, 2005, s.2)

Gündem 21, kendi içerisinde eşitsizliklere, yoksulluğa, açlığa, hastalıklara, cehalet ve eko-sistemlerdeki var olan ve süre giden kötüleşmeye dikkat çekmekle birlikte söz konusu sorunların giderilmesi için de uluslararası ortaklık kavramını da gündeme getirmektedir.

Gündem 21'in 28. Bölümünde; yerel yönetimlerin öncülüğünde, sivil toplumun ve diğer paydaşların, birlikte kendi sorunlarını ve önceliklerini saptayarak, kentleri için "21. yüzyılın yerel gündemi" ni oluşturmaları karara bağlanmıştır. Yerel düzeyde "sürdürülebilir kalkınma" ya yönelik katılımcı eylem planlaması süreci niteliğindeki Yerel Gündem 21, dünyada ve

Türkiye'de sergilediği özellikleriyle, 21. yüzyılın demokratik "yerel yönetim" anlayışını ifade etmektedir.

Rio Zirvesi'nden bu yana dünya ölçeğinde YG-21 uygulamalarının sonuçları, en iyi ifadesini, Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreterliği'nin değerlendirmesinde bulmaktadır: "YG-21 girişimleri, yerel düzeyde katılımın en başarılı şemsiyesi olmuştur".

Eylül 2000'de, "yeni binyılın başlangıcında", New York'ta yapılan Binyıl Zirvesi'nde dünya liderleri, yüksek beklentili bir gündem üzerinde uzlaşmışlardır. Zirve'de kabul edilen Binyıl Bildirgesi'nde, yirmi birinci yüzyılın uluslararası ilişkileri açısından zorunlu görülen temel değerler, "özgürlük, eşitlik, dayanışma, hoşgörü, doğaya saygı ve ortak sorumluluk" olarak tanımlanmıştır. Liderler, "küreselleşmenin tüm insanlık için olumlu bir güce dönüştürülmesi" ve bu ortak değerlerin yaşama geçirilmesine yönelik sekiz hedef ("Binyıl Kalkınma Hedefleri") (BKH) belirlemişlerdir. Bu kalkınma hedefleri; mutlak yoksulluk ve açlığı ortadan kaldırmak, herkesin temel eğitim almasını sağlamak, kadınların durumunu güçlendirmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak, çocuk ölümlerini azaltmak, anne sağlığını iyileştirmek, İnsan Bağışıklık Yetmezlik Virüsü (HIV)/Edinsel Bağışıklık Yetmezliği Sendromu (AIDS), sıtma ve diğer salgın hastalıkların yayılımını durdurmak, çevresel sürdürülebilirliği sağlamak ve kalkınma için küresel ortaklıklar geliştirmek olarak belirtilmiştir. Bildirge'de, bu hedeflere ulaşmadaki başarının her ülkede " kendi iradelerine dayalı demokratik ve katılımcı yönetim" olarak tanımlanan "iyi yönetim" e bağlı olduğu belirtilmekte ve Gündem 21'de belirtilen "sürdürülebilir kalkınma" ilkelerine verilen destek vurgulanmaktadır.

YG-21, kentlerin sürdürülebilir kalkınma politikalarını kendilerinin gerçekleştirmesini, bunu yaparken de o kentte yaşayan halkın bu ideale katılımının sağlanmasını amaçlayan bir eylem planıdır. Ana düşünce; kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları ile tüm kent halkının bir araya gelerek kenti yönetmeleridir.

Türkiye'deki YG-21 uygulamaları, 1997 yılı sonunda, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)'nın desteğiyle, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı (UCLG-MEWA)'nın koordinatörlüğünde yürütülen "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi" Projesi ile başlamıştır. Bu projenin başarısı üzerine, Ocak 2000'de "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Uygulanması" başlığını taşıyan ikinci aşama projesi başlatılmıştır. Bu dönemde çeşitli alt-projelerin başlatılması ve yeni katılımlarla proje

ortağı yerel yönetimlerin sayısının 50'yi aşması sonrasında, YG-21 uygulamaları "proje" çerçevesinden çıkarılarak, "Türkiye YG-21 Programı"na dönüştürülmüştür. Program'ın, "Türkiye YG-21 Yönetişim Ağı Yoluyla BM Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve Johannesburg Uygulama Planı'nın Yerelleştirilmesi" başlıklı üçüncü aşama projesi, Mayıs 2004'de başlamış ve Kasım 2006'da sona ermiştir.

Türkiye YG-21 Programı'nın yeni (dördüncü) aşama projesi, "Türkiye'de YG-21 Yönetişim Ağı Kanalıyla BM Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin Yerelleştirilmesi" başlığını taşımaktadır. Önceki aşamaların birikimi üzerine temellenen bu Proje, yerel düzeyde BM BKH'ne en yüksek önceliğin verilmesinin teşviki yoluyla merkezi yönetimin BKH konusundaki taahhütlerinin yerelleştirilmesini amaçlamaktadır.

Yeni aşama projesinin temel hedefleri şunlardır: Ulusal ve yerel düzeylerde BKH yerelleştirilmesi ve bu hedeflere ulaşılmasının temel ve vazgeçilmez yöntemi olarak "yerel yönetim" in teşviki amacıyla, "Kentimiz BM Binyıl Kalkınma Hedefleri'ni Destekliyor!" başlıklı bir kampanya başlatılması; Yerel yönetimlerin ve Kent Konseyleri'nin, BKH'nin gerçekleştirilmesini izleme ve destekleme konusundaki kapasitelerinin, yerel yönetim uygulamalarının geliştirilmesi ve içselleştirilmesi yoluyla güçlendirilmesi; BKH'nin yerelleştirilmesine yönelik destek, izleme ve değerlendirme mekanizmaları geliştirilmesi; ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve bünyesindeki yerel odalar ve borsalar ile kurumsal ortaklık ve işbirliği içerisinde, "en iyi uygulama" örneği oluşturacak ortaklıklar geliştirilmesinin teşviki Dördüncü aşama Proje Dokümanı, T.C. Bakanlar Kurulu tarafından onaylandıktan sonra, "Milletlerarası Antlaşma" olarak, 24 Nisan 2007 tarih ve 26502 sayılı T.C. Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Böylelikle, ulusal ve yerel düzeylerdeki uygulamalar açısından güçlü bir yasal dayanak sağlanmıştır.

Kalkınmanın sürdürülebilirliğinin sağlanması, katı, sıvı ve gaz atıkların çevreyi tahrip etmelerinin önlenmesi, estetik değerlere önem verilmesi, akarsular, yeraltı suları ve kaynak sularının kirlenmesinin önlenmesi, işsizliğin ve yoksulluğun önlenmesi, enerji, su ve diğer doğal kaynakların gereğinden fazla tüketilmemesi, tarihi ve kültürel mirasların en iyi şekilde korunması, kıyılar, göller ve sulak alanların korunması, insanların sağlıklı olabilmesi ve sağlıklı nesiller yetiştirilebilmesi, çocuklar, gençler ve yetişkinlerin çevre ile ilgili konularda eğitilmeleri, nüfus planlamasına yönelik önlemlerin alınması YG-21'in ilgi alanlarından bazıları olarak dikkat çekmektedir.

YG-21 uygulamasının hedef yararlanıcıları genel anlamda yerel topluluklardır. Bu bağlamda, kadının kentsel yaşama etkin katılımının artırılması, gençler, yaşlılar, çocuklar ve engelliler gibi özel ilgi gerektiren gruplara da daha fazla fırsat yaratmayı hedefleyen politikalara ve uygulamalara özel önem verilmektedir..

Gündem 21' in 28 inci bölümünde, YG-21 kavramının getirilmesinin yanında yerel yönetimlerin halka en yakın yönetim kademesi olduğu da belirtilerek, yerel yönetimlerin kendi halkları için katılımcı bir süreci başlatmaları, kendi YG-21'lerini oluşturmaları, yerel yönetimler arasında işbirliğini sağlama, yerel yönetimler arasında bilgi alışverişini artırma, yerel yönetimlerdeki karar alma, planlama ve uygulama süreçlerine toplumun tüm kesimlerini dâhil edebilme temel hedef olarak dikkati çekmektedir.

YG-21 gönüllülük ilkesine dayandığı için sivil toplum hareketi niteliği de taşımaktadır. Bu sürecin amaçlarından biri tanesi yerel demokrasiyi gerçekleştirmek olduğu için, çalışmalar herkese açıktır (GÖYMEN, 1999, s,32).

YG-21 uygulamaları yerel demokrasi bilincinin gelişmesine ve yerel halkta, yaşadığı kentin sorunlarını sahiplenebilme duygusunun oluşmasına neden olduğu gibi, YG-21 bünyesinde çalışanlar gönüllü ve belli bir kısmı da kendi alanında uzman olduğu için, belediyelere kendi personelini, malzemesini ve parasını kullanmadan da yerel sorunları çözebilme modelini sunmaktadır (Kayan, 2005, s.12-16; Kayan, 2006, s.32-35).

Ülkemizde, YG-21 Programı kapsamında oluşturulan başlıca yerel yönetim mekanizmaları; kent konseyleri, çalışma grupları, kadın ve gençlik meclisleri, mahalle ölçekli katılımcı yapılar ve özel ilgi grupları kapsamındaki çocuklar, yaşlılar ve engelliler platformlarından oluşmaktadır.

IV.6. Habitat

Latince kökenli bir kavram olan Habitat'ın en kısa tanımı; bir canlının doğal yaşama ortamı, gelişmesini tamamladığı her zaman tanımlanabilen ve fiziki sınırları belli olan bir bölgedir.

1976 yılında Kanada'nın Vancouver kentinde BM İnsan Yerleşimleri Konferansı – Habitat-I toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda özellikle kalkınma yolundaki ülkelerin

karşılaştıkları kentleşme ve konut sorunlarının çözümüne katkıda bulunabilmek ve iskân konularında uluslararası çapta işbirliğini sağlayabilmek amacıyla BM Örgütünün içerisinde uzmanlaşacak bir merkez oluşturulması fikri yaygın kabul görmüş ve hemen akabinde BM Genel Kurulunun 19 Aralık 1977 tarih ve 32/167 sayılı kararı ile BM İnsan Yerleşimleri Merkezi (Habitat) ve BM İnsan Yerleşimleri Komisyonu kurulmuştur.

Dünya nüfusu kontrolsüz bir biçimde hızla artmakta, buna mukabil kısıtlı olan doğal kaynaklar ise tükenmektedir. Gelişmekte olan ülkelerdeki kentsel ve kırsal yerleşimlerin kalitesi hızla kötüleşmekte ve insanın dünya üzerindeki yaşamı giderek büyük bir çıkmaza doğru yol almaktadır. Bu olumsuzluğun farkında olan uluslararası toplum, 1990'lı yıllardan başlayarak bir dizi BM toplantıları gerçekleştirmiş ve alınabilecek önlemleri belirlemeye çalışmıştır. 1990'lı yıllardan başlayarak yapılan bu toplantılar sırası ile; 1992 Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı, 1993 Viyana İnsan Hakları Dünya Konferansı, 1995 Kopenhag Sosyal Kalkınma Konferansı ve 1996 Habitat II-İnsan Yerleşimleri Dünya Konferansıdır. Habitat II İnsan Yerleşimleri Dünya Konferansını diğer konferanslardan ayıran özellik, Konferansın devletlerarası niteliğinin değişmiş olması ve sivil toplum kuruluşları, platformlar ve sivil inisiyatiflerin konferansta etkin rol almış ve katkıda bulunmuş olmalarıdır.

Habitat II Konferansının mesajı; devletlerin, insan yerleşimleri yönetimine ilişkin var olan sorumluluklarının bir kısmının, kabul edilir ölçüler içinde farklı düzeylere devredilmesi gerektiği olmuştur. Bu konferansla, ülkeler ve diğer uluslararası kuruluşlar tarafından, sadece hükümetlerin aldığı kararlar ve uygulamalarla çözümlere ulaşılamadığı tespiti yapılmış ve böylelikle yeni prensipler ve politikalar doğmuştur.

Habitat II Konferansı, kentsel ve kırsal yerleşimlerin sürdürülebilirliğini ve yeterli barınak ve konut sorunlarını küresel düzeyde sorgulamış, ülkelerin bu sorunlarla baş edebilmesi için yönetsel, toplumsal ve ekonomik bir dizi çağdaş politika ve reforma işaret ederek herkese yeterli konut ve sürdürülebilir insan yerleşimleri oluşturulmasını temel amaç edinmiştir. Bu amaçlara ulaşmak için ise Habitat felsefesi olarak Kentine Sahip Çıkmak, Çözümde Ortaklık ve Aktif Katılım kabul edilmiştir.

Konferansın uluslararası düzeyde kabul gören Karar Belgeleri olan İstanbul Deklarasyonu ve Habitat Gündemi uluslararası bir müzakere ortamında hazırlanmış ve ilk beş yıl için eylem planları ortaya koymuştur.

Kamu yönetiminde yeniden yapılanma çalışmaları kapsamında, mahalli idareler ile ilgili yasalar yeni kamu yönetimi anlayışına uygun olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu çerçevede; başta 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu olmak üzere mahalli idare alanını düzenleyen temel yasalar uygulamaya konulmuştur.

Mahalli idareler alanında uygulamaya giren yeni yasaların ortaya koyduğu temel düzenlemelerde, insanımızın hayatını kolaylaştıran, daha etkin ve kaliteli hizmet sunumunu esas alan, kaynakların ekonomik ve verimli kullanılmasıyla hizmet arzını artıran ve çağdaş hizmet uygulamalarını hedefleyen bir yaklaşımı benimsenmiştir. Yeni yasalarda ortaya konulan temel ilkeleri şu şekilde özetlemek mümkündür.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile katılımcı, şeffaf, hesap verebilir, daha demokratik ve vatandaş odaklı bir idari yapılanma amaçlanmıştır. Özel idarede valinin konumu yeniden düzenlenerek, valinin il genel meclisine başkanlık yapmasına son verilmiş, il genel meclisinin kendi başkanını seçmesine imkân tanınmış ve özel idarede profesyonel bir idari yapılanma öngörülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde; belediye kuruluşu için yeni esaslar benimsenerek belediye kurulmasındaki nüfus eşiği 5.000'e yükseltilmiş, belirli hallerde belediye ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına ve bunların hizmet sunum kapasitesi daha elverişli olan belediyeye katılmasına imkân verilmiştir. Belediye ve mücavir alan sınırlarında bütün işyerlerinin ruhsatlandırma yetkisi belediyelere devredilmiş, belediye meclislerinin her ay toplanması ve belli bir nüfusun üstündeki belediyelerde meclislerin denetim komisyonu kurması hüküm altına alınarak çok daha fonksiyonel bir meclis yapısı ihdas edilmiştir. Belediyelerin kendi kararlarını kendi yetkili organları vasıtasıyla alması ve uygulaması genel kural haline getirilmiş, gereksiz vesayet uygulamaları kaldırılmış ve belediye meclis kararlarının mülki idare amirleri tarafından onaylanması işlemine son verilmiştir. Belediye teşkilatının norm kadro ilke

ve standartlarına göre oluşturulması hüküm altına alınarak kadro ihdas, iptal ve değişiklikleri belediye meclislerinin yetkisine bırakılmıştır. Belediyelerin arsa ve konut üretmesi hususunda diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği ve ortak proje yürütmesine imkân tanınmış ve karar süreçlerinde sivil katılımı arttırmak amacıyla kent konseyleri oluşturulmuş ve vatandaşların belediye hizmetlerine gönüllü katılımına ilişkin esaslar getirilmiştir.

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu çıkarılarak mahalli idare birlikleri müstakil bir yasada düzenlenmiştir. Bu Kanundaki düzenlemelerle; su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına ilişkin projelerin zorunlu kılması durumunda Bakanlar Kurulu kararı ile ilgili mahallî idarelerin, bu amaçla kurulmuş birliğe üyeliği zorunlu hale getirilmiş; birliklerde norm kadro esasını benimsenmiş, ilçelerde tüm köylerin iştiraki ile o ilçenin adını taşıyan, köylere hizmet götürme birliklerinin kurulması öngörülmüş, köylere götürülecek merkezi idare hizmetlerine ait ödeneklerin bu birliklere aktarılması suretiyle hizmetlerin görülmesine imkân sağlanmıştır. Köylere hizmet götürme birlikleri fonksiyonel hale getirilmiş, mahallî idarelerin menfaatlerinin korunması, gelişmelerine yardımcı olunması, personelinin eğitilmesi ve mahallî idarelerle ilgili kanun hazırlıklarında görüş bildirilmesi amacıyla il özel idarelerini ve belediyeleri temsil etmek üzere ülke düzeyinde sadece birer birlik kurulması hükme bağlanmıştır. Kültür ve turizmi koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerinde, alanın bütüncül bir anlayışla korunması, geliştirilmesi, tanıtımı, kültür ve turizme ilişkin sosyal ve teknik altyapının gerçekleştirilmesi ve işletilmesi amacıyla alandaki bütün mahalli idarelerin katılımı ile turizm altyapı hizmet birliklerinin kurulması ve bu birliklerde, alandaki turizm belgeli konaklama tesislerinin ve deniz turizmi tesislerinin temsiline imkân tanınmıştır.

Öte yandan, genel bütçe vergi gelirlerinden il özel idareleri ve belediyelere aktarılan paylar konusunda yeni ilke ve esaslar ihdas eden bir yasal düzenleme yapılmıştır. Mahalli idarelerin gelirlerinde önemli artışlar sağlayan bu Kanunla diğer bazı önemli esaslar da ortaya konulmuştur. 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkındaki Kanun ile pay dağıtımına ilişkin yeni ilkeler ortaya konulmuştur.

Böylece; il özel idarelerinin hizmet alanına göre; yüzölçümleri, köy sayıları, kırsal alan nüfusları ve gelişmişlik endeksi gibi birçok unsur da pay dağıtım sistemine dâhil edilerek hizmet alanı ve ihtiyacı yüksek yörelere daha fazla kaynak aktarılması mümkün hale gelmiştir.

Diğer taraftan, belediye pay dağıtım sisteminde de yeni esaslar getirilmiştir. Bu kapsamda, belediyelere ayrılan payın yüzde 80'lik kısmı nüfusa ve yüzde 20'lik kısmının ise gelişmişlik endeksine göre dağıtılması esası getirilmiştir.

Ülkemizdeki belediye sayısında sürekli bir artış eğilimi görülmektedir. Bu durum, çok düşük nüfuslu ve hizmet üretemeyen belediyelerin oluşmasına yol açmıştır. Bu sakıncaların giderilmesi amacıyla, 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile büyükşehirler dâhilindeki ilk kademe belediyelerinin tüzel kişiliğine son verilmiştir.

2010 yılında Mahalli İdareler alanında yapılan mevzuat düzenlemeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:8

Mevzuat Düzenlemeleri

Sıra No	Adı	Amacı	Resmi Gazete Tarih ve Sayısı
1	5393 sayılı Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun (17/6/2010-5998 sayılı Kanun ile)	Belediyelerin kentsel dönüşüm ve girişim projelerinin uygulama esas ve usulleri yeniden belirlemek, belediyelere hasılat paylaşımı, veraset ilamı çıkarma gibi hususlarda ilave yetkiler vermektir.	24/6/2010-27621
2	İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Büyükşehir belediyesi ile nüfusu 100.000'i geçen belediye sınırları içinde ekmek fırını açılmasıyla ilgili koşulları yeniden belirlemek, yanıcı ve parlayıcı madde kategorisindeki sıvıların depolanmasıyla ilgili koşulları yeniden düzenlemek, su ürünleri seyyar satış araçları koşulları ile ilgili düzenleme yapmak, internet salonlarında TV yayını yasaklamak, güzellik ve masaj salonlarının sahip olması gereken nitelikleri ayrıntılı olarak düzenlemektir.	25/7/2010-27652
3	Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Belediye ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birliklerinin tasnif cetvellerini yeniden belirlemektir.	12/9/2010-27697

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

2010 yılında; 5393 sayılı Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ve Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik olmak üzere toplam bir kanun, iki yönetmelik çıkartılmıştır.

Mahalli idarelerin insan kaynaklarını; memur, sözleşmeli personel ve işçi statüsünde çalışan personel oluşturmaktadır.

VI.1. Mahalli İdarelerin Personel Sayıları

2009 ve 2010 yıllarına ait, türleri itibarıyla mahalli idarelerin personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:9

Türleri İtibarıyla Mahalli İdarelerin Personel Sayıları (2009-2010)

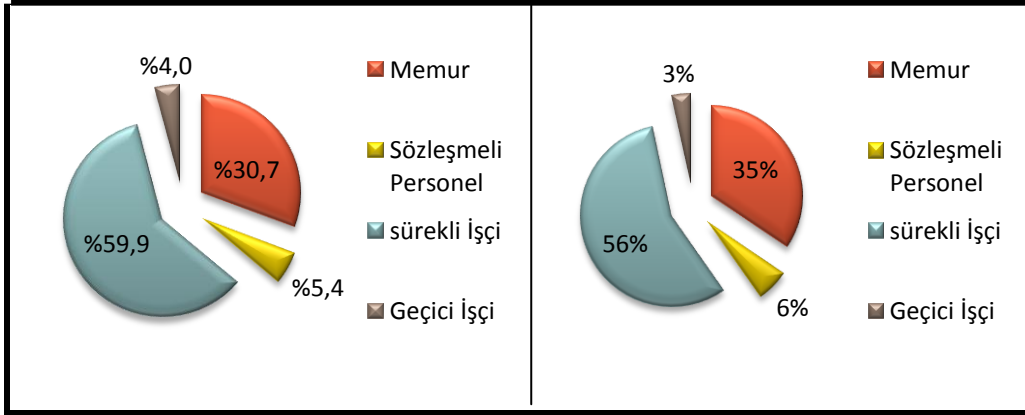
Mahalli İdare Türü	Memur		Sözleşmeli Personel		İşçi				Toplam	
	2009	2010	2009	2010	Sürekli		Geçici		2009	2010
					2009	2010	2009	2010		
İl Özel İdaresi	8.142	9.404	1.264	1.537	30.390	28.626	740	260	40.536	39.827
Belediyeler	76.618	81.732	13.520	13.621	124.347	112.909	9.556	7.736	224.041	215.998
Belediye Bağlı İdareleri	5.014	7.406	913	1.104	18.345	18.470	564	327	24.836	27.307
Mahalli İdare Birlikleri	454	784	264	364	2.944	2.537	1.011	1.270	4.673	4.955
Toplam	90.228	99.326	15.961	16.626	176.026	162.542	11.871	9.593	294.086	288.087

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde çalışan toplam 288.087 personelin; 215.998'i belediyelerde, 39.797'si il özel idarelerinde, 27.307'si belediye bağlı idarelerinde, 4.955'i mahalli idare birliklerinde (KHGB hariç) çalışmaktadır.

Grafik:3

Türleri İtibarıyla Mahalli İdarelerin Personel Sayıları (2009-2010)

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

VI.1.1. Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdarelerde Çalışan Memur Sayıları

Mahalli idarelerde çalışan memur sayıları hizmet grupları itibarıyla aşağıda gösterilmiştir:

Tablo:10

Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdareler Memur Sayıları (2009-2010)

Yıl	Yönetici ve Nitelikli Personel*	İdari Personel	Teknik Personel	Sağlık Personeli	Yardımcı Hizmet Personeli	Zabıta Personeli	İtfaiye Personeli	Diğer Kadrolardaki Personel	Toplam Memur Sayısı
2009	7.574	31.100	14.587	1.997	4.682	15.278	9.938	5.072	90.228
2010	13.486	33.540	17.365	2.082	4.170	14.993	10.197	3.493	99.326

* 2009 yılında Müdür ve daha üst kadrolardaki personeli kapsamakta olup, 2010 yılında yönetici, uzman, uzman yardımcısı gibi nitelikli personel de bu bölüme dahil edilmiştir.

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde çalışan toplam 99.326 memurun 13.486'sı yönetici ve nitelikli, 33.540'ı idari, 17.365'i teknik, 2.082'si sağlık, 4.170'i yardımcı hizmet, 14.993'ü zabıta, 10.197'si itfaiye, 3.493'ü diğer kadrolardaki personeldir.

VI.1.2. Mahalli İdarelerin Sözleşmeli Personel Sayıları

Mahalli idarelerde görev yapan sözleşmeli personel sayıları aşağıda belirtilmiştir:

Tablo:11

Mahalli İdarelerin Sözleşmeli Personel Sayıları (2010)

Mahalli İdare Türü	Tam Zamanlı Çalışan Personel Sayısı	Kısmi Zamanlı Çalışan Personel Sayısı	Toplam
İl Özel İdareleri	1.509	28	1.537
Belediyeler	12.716	905	13.621
Belediye Bağlı Kuruluşları	1.104	0	1.104
Mahalli İdare Birlikleri	299	65	364
Toplam	15.628	998	16.626

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde; 15.628'i tam zamanlı, 998'i kısmi zamanlı olmak üzere toplam 16.626 sözleşmeli personel çalışmaktadır.

VI.1.3. Mahalli İdarelerin İşçi Sayıları

2010 yılına ait mahalli idarelerin işçi sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:12

Mahalli İdarelerin İşçi Sayıları (2010)

Mahalli İdare Türü	Sürekli İşçi Sayısı	Geçici İşçi Sayısı
İl Özel İdareleri	28.626	260
Belediyeler	112.909	7.736
Belediye Bağlı Kuruluşları	18.470	327
Mahalli İdare Birlikleri	2.537	1.270
Toplam	162.542	9.593

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde 162.542 sürekli işçi, 9.593 geçici işçi çalışmaktadır.

VI.1.4. Mahalli İdarelerde Hizmet Satın Alma Yöntemiyle Çalıştırılan Personel Durumu

2010 yılına ait mahalli idarelerin hizmet satın alma yöntemiyle çalıştırılan personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:13

Mahalli İdarelerde Hizmet Satın Alma Yöntemiyle Çalıştırılan Personel Sayıları (2010)

Mahalli İdare Türü	Hizmet Satın Alma Yöntemiyle Çalıştırılan Toplam Personel Sayısı
İl Özel İdareleri	1.900
Belediyeler	120.406
Belediye Bağlı İdarelerinde	17.533
Mahalli İdare Birlikleri	779
Toplam	140.618

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde; 140.618 personel hizmet satın alma yöntemiyle çalışmaktadır. Bunun 1.900'ü il özel idarelerinde, 120.406'sı belediyelerde, 17.533'ü belediye bağlı idarelerinde ve 779'u mahalli idare birliklerindedir.

VI.1.5. Toplam Kamu Personeli Sayısı ve Mahalli İdarelerin Personel Durumu

2009 ve 2010 yıllarına ait toplam kamu personel sayıları ve mahalli idarelerdeki personel sayıları karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:14

Mahalli İdareler Personelinin Toplam Kamu Personeli İçindeki Oranı

Personel Türü	2009			2010		
	Toplam Kamu Personeli	Toplam Mahalli İdareler Personeli	Mahalli İdareler Personeli/ Toplam Kamu Personeli (%)	Toplam Kamu Personeli	Toplam Mahalli İdareler Personeli	Mahalli İdareler Personeli/ Toplam Kamu Personeli (%)
Memur	1.866.643	90.228	4,83	1.862.523	99.326	5,33
Sözleşmeli Personel	278.516	15.961	5,73	284.164	16.626	5,85
Sürekli İşçi	413.747	176.026	42,54	315.651	162.542	51,49
Geçici İşçi	-	11.871	-	23.755	9.593	40,38
Toplam	2.570.777	294.086	11,44	2.486.093	288.087	11,59

Kaynak: DPB ve MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

Türkiye’de kamuda istihdam edilen personel sayısı 2.486.093’tür. Bunun 288.087’si mahalli idareler personelidir. Mahalli idarelerin kamu istihdamı içindeki payı % 11,59’a karşılık gelmektedir. Mahalli idarelerdeki memur sayısının kamuda çalışan toplam memur sayısı içindeki oranı % 5,33, mahalli idarelerdeki sözleşmeli personel sayısının kamuda çalışan toplam sözleşmeli personel sayısı içindeki oranı % 5,85, mahalli idarelerdeki sürekli işçi sayısının kamuda çalışan toplam sürekli işçi sayısı içindeki oranı % 51,49, mahalli idarelerdeki geçici işçi sayısının kamuda çalışan toplam geçici işçi sayısı içindeki oranı ise % 40,38’dir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesi ile getirilen sınırlama belediyeleri personel istihdamı konusunda daha dikkatli davranmaya yöneltmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununa dayanılarak çıkartılan norm kadro yönetmelikleri ile mahalli idarelerde personel istihdamına belli bir disiplin getirilmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesi nitelikli personel istihdamını kolaylaştıran hükümler ihtiva etmektedir.

VI.2. İl Özel İdarelerinin İnsan Kaynakları

İl özel idaresi teşkilatı; genel sekreterlik, malî işler, sağlık, tarım, imar, insan kaynakları, hukuk işleri birimlerinden oluşur. İlin nüfusu, fiziki ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal, kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak norm kadro sistemine ve ihtiyaca göre oluşturulacak diğer birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi il genel meclisinin kararıyla olur. Bu birimler büyükşehir belediyesi olan illerde daire başkanlığı ve müdürlük, diğer illerde müdürlük şeklinde kurulur. İlçelerde, özel idare işlerini yürütmek amacıyla kaymakama bağlı ilçe özel idare teşkilâtı oluşturulabilir.

İl özel idarelerinin norm kadroları, 10.06.2007 tarihli ve 26548 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “İl Özel İdareleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik” te belirtilen esaslar çerçevesinde il genel meclisi kararıyla belirlenir. İl özel idarelerinde sözleşmeli personel ile kısmi zamanlı sözleşmeli personel çalıştırılması hususunda Belediye Kanununun 49 uncu maddesi hükümleri uygulanır. Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilmekte olan memurlar, valinin talebi, kendilerinin isteği ve kurumlarının muvafakatiyle il özel idarelerinin birim müdürü ve üstü yönetici kadrolarında görevlendirilebilirler.

VI.2.1. Hizmet Grupları İtibarıyla İl Özel İdareleri Personel Sayıları

2009 ve 2010 yıllarına ait hizmet grupları itibarıyla il özel idarelerinin personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:15

Hizmet Grupları İtibarıyla İl Özel İdareleri Personel Sayıları (2009-2010)

Yıl	Yönetici Personel ve Nitelikli*	İdari Personel	Teknik Personel	Sağlık Personeli	Yardımcı Hizmet Personeli	Zabıta Personeli	İtfaiye Personeli	Diğer Kadrolardaki Personel	Toplam Memur Sayısı	Sözleşmeli Personel	İşçi		Toplam
											Sürekli	Geçici	
2009	1.406	2.893	2.867	46	798	0	0	132	8.142	1.264	30.390	740	40.536
2010	2.085	3.092	3.416	59	704	0	0	48	9.404	1.537	28.626	260	39.827

* 2009 yılında Müdür ve daha üst kadrolardaki personeli kapsamakta olup, 2010 yılında yönetici ve uzman, uzman yardımcısı gibi nitelikli personel de bu bölüme dahil edilmiştir.

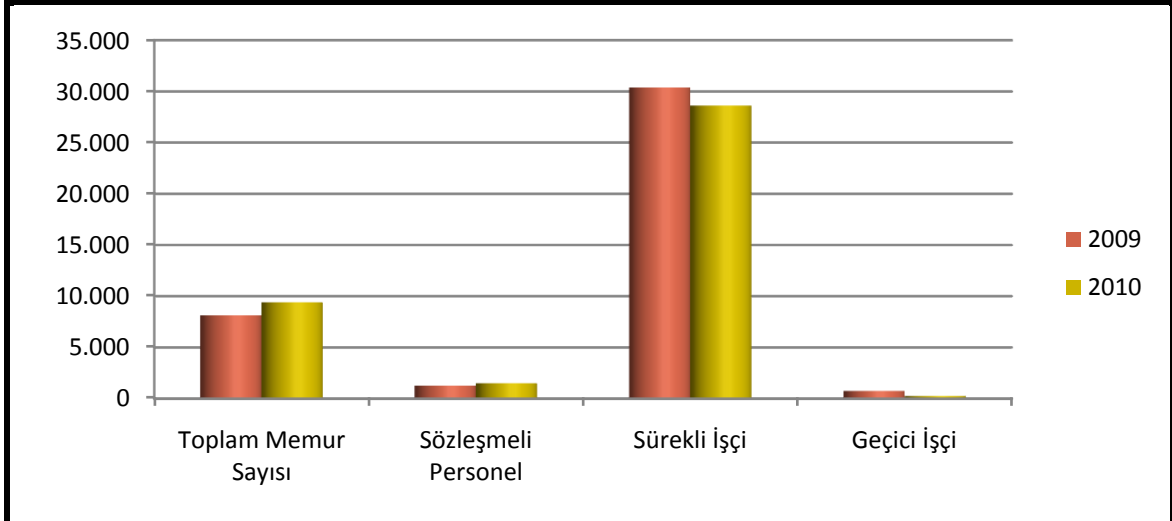
Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

İl özel idarelerinde; 9.404 memur, 1.537 sözleşmeli personel, 28.626 sürekli işçi, 260 geçici işçi statüsünde çalıştırılan olmak üzere toplam 39.827 personel istihdam edilmektedir.

2009 ve 2010 yıllarına ait hizmet grupları itibarıyla İl Özel İdarelerinin personel sayıları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:4

Hizmet Grupları İtibarıyla İl Özel İdareleri Personel Sayıları (2009-2010)

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

İl özel idarelerinde sürekli işçilerin fazlalığı, 2005 yılında Mülga Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünden 29.215 işçinin il özel idarelerine devrinden kaynaklanmaktadır.

VI.3. Belediyelerin İnsan Kaynakları

Belediye teşkilâtı norm kadroya uygun olarak; yazı işleri, malî hizmetler, fen işleri ve zabıta birimlerinden oluşur. Beldenin nüfusu, fizikî ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak, norm kadro ilke ve standartlarına uygun olarak gerektiğinde, sağlık, itfaiye, imar, insan kaynakları, hukuk işleri ve ihtiyaca göre diğer birimler oluşturulabilir. Bu birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi belediye meclisinin kararıyla olur.

Büyükşehir belediyesi teşkilâtı; norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur. Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediyesi meclisinin kararı ile olur.

Belediye ve Büyükşehir Belediyesi norm kadroları, 22.02.2007 tarihli ve 26442 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Belediye ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke Standartlarına Dair Yönetmelik” çerçevesinde belediye veya büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenir.

Belediye ve bağlı kuruluşlarında, norm kadroya uygun olarak çevre, sağlık, veterinerlik, teknik, hukuk, ekonomi, bilişim ve iletişim, plânlama, araştırma ve geliştirme, eğitim ve danışmanlık alanlarında avukat, mimar, mühendis, şehir ve bölge plâncısı, çözümleyici ve programcı, tabip, uzman tabip, ebe, hemşire, veteriner, kimyager, teknisyen ve tekniker gibi uzman ve teknik personel yıllık sözleşme ile çalıştırılabilir. Sözleşmeli personel eliyle yürütülen hizmetlere ilişkin boş kadrolara ayrıca atama yapılamaz.

Avukat, mimar, mühendis (inşaat mühendisi ve harita mühendisi olmak kaydıyla) ve veteriner kadrosu bulunmayan veya işlerin azlığı nedeniyle bu unvanlarda kadrolu personel istihdamına ihtiyaç duyulmayan belediyelerde, bu hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, haftanın ya da ayın belirli gün veya saatlerinde kısmi zamanlı olarak sözleşme ile personel çalıştırılabilir. Kısmi zamanlı olarak çalıştırılacak personel sayısı yukarıda belirtilen her unvan için birden fazla olamaz ve bunlarla yapılacak sözleşme süresi takvim yılını aşamaz.

Belediyenin yıllık toplam personel giderleri, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarın yüzde otuzunu aşamaz. Nüfusu 10.000’in altında olan belediyelerde bu oran yüzde kırk olarak uygulanır. Yıl içerisinde aylık ve ücretlerde beklenmedik bir artışın

meydana gelmesi sonucunda personel giderlerinin söz konusu oranları aşması durumunda, cari yıl ve izleyen yıllarda personel giderleri bu oranların altına ininceye kadar yeni personel alımı yapılamaz.

VI.3.1. Hizmet Grupları İtibarıyla Belediyelerin Personel Sayıları (2009-2010)

2009 ve 2010 yıllarına ait, hizmet grupları itibarıyla belediyelerin personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:16

Hizmet Grupları İtibarıyla Belediyelerin Personel Sayıları (2009-2010)

Yıl	Yönetici Personel ve Nitelikli*	İdari Personel	Teknik Personel	Sağlık Personeli	Yardımcı Hizmet Personeli	Zabıta Personeli	İtfaiye Personeli	Diğer Personel	Toplam Memur Sayısı	Sözleşmeli Personel	İşçi		Toplam
											Sürekli	Geçici	
2009	5.394	25.370	10.132	1.874	3.808	15.278	9.920	4.842	76.618	13.520	124.347	9.556	224.041
2010	9.718	26.980	12.094	1.940	3.390	14.993	10.158	2.459	81.732	13.621	112.909	7.736	215.998

* 2009 yılında Müdür ve daha üst kadrolardaki personeli kapsamakta olup, 2010 yılında yönetici ve uzman, uzman yardımcısı gibi nitelikli personel de bu bölüme dahil edilmiştir.

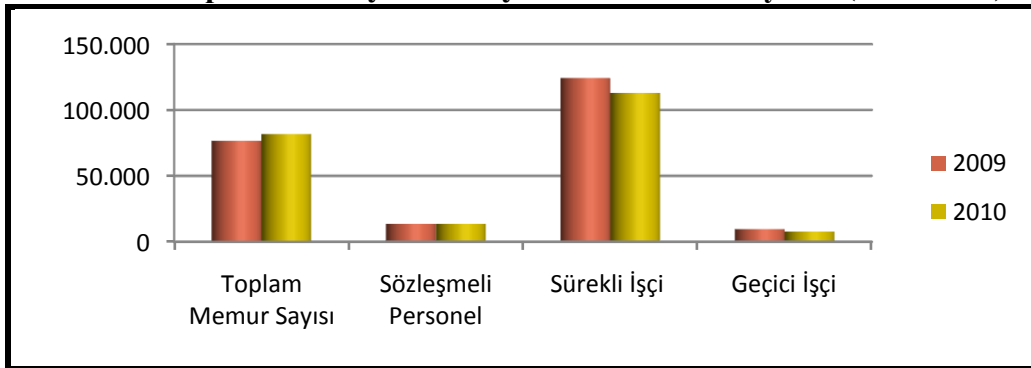
Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

Belediyelerde; 81.732 memur,13.621 sözleşmeli personel, 112.909 sürekli işçi, 7.736 geçici işçi statüsünde çalıştırılan olmak üzere; toplam 215.998 personel istihdam edilmektedir.

2009 ve 2010 yıllarına ait hizmet grupları itibarıyla belediyelerin personel sayıları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:5

Hizmet Grupları İtibarıyla Belediyelerin Personel Sayıları (2009-2010)

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

VI.3.2. Belediye Türlerine Göre İnsan Kaynakları

2010 yılına ait belediyelerin türlerine göre personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:17

Belediye Türlerine Göre Personel Sayıları (2010)

Belediye Türü	Yönetici Personel ve Nitelikli*	İdari Personel	Teknik Personel	Sağlık Personeli	Yardımcı Hizmet Personeli	Zabıta Personeli	İtfaiye Personeli	Diğer Kadrolardaki Personel	Toplam Memur Sayısı	Sözleşmeli Personel	İşçi		Toplam
											Sürekli	Geçici	
Büyükşehir Belediyeleri	1.330	4.216	2.915	655	422	2.483	4.406	106	16.533	4.895	14.949	704	37.081
İl Belediyesi	1.287	2.966	1.931	173	360	1.745	1.429	197	10.088	1.448	16.952	748	29.236
Büyükşehir İlçe Belediyeleri	2.898	7.774	4.400	709	573	5.726	0	240	22.320	3.645	25.254	1.507	52.726
İlçe Belediyeleri	2.525	6.805	1.804	284	1.245	3.210	2.828	1.159	19.860	2.256	35.873	2.118	60.107
Belde Belediyeleri	1.678	5.219	1.044	119	790	1.829	1.495	757	12.931	1.377	19.881	2.659	36.848
Toplam	9.718	26.980	12.094	1.940	3.390	14.993	10.158	2.459	81.732	13.621	112.909	7.736	215.998

* 2009 yılında Müdür ve daha üst kadrolardaki personeli kapsamakta olup, 2010 yılında yönetici ve uzman, uzman yardımcısı gibi nitelikli personel de bu bölüme dahil edilmiştir.

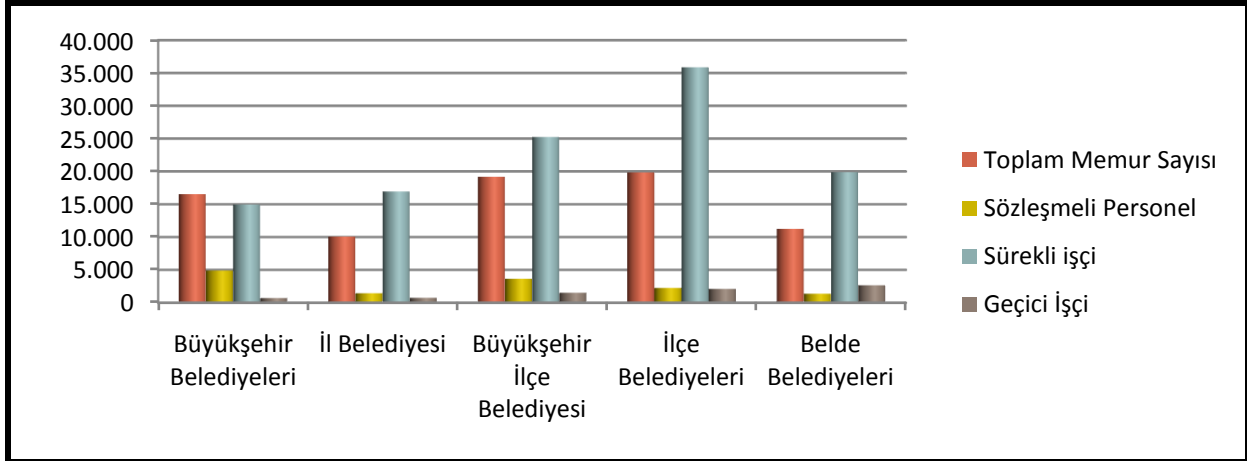
Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

Belediyelerde çalışan toplam 215.998 kişinin; 37.081'i büyükşehir belediyelerinde, 29.236'sı il belediyelerinde, 52.726'sı büyükşehir ilçe belediyelerinde, 60.107'si ilçe belediyelerinde ve 36.848'i belde belediyelerinde çalışmaktadır.

2010 yılına ait, belediyelerin türlerine göre personel sayıları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:6

Belediye Türlerine Göre Personel Sayıları (2010)

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

VI.3.3.Belediye Bağlı İdarelerinin İnsan Kaynakları

2009 ve 2010 yıllarına ait hizmet grupları itibarıyla belediye bağlı idarelerinin personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:18

Hizmet Grupları İtibarıyla Belediye Bağlı İdarelerinin Personel Sayıları (2009-2010)

Yılı	Yönetici ve Nitelikli Personel*	İdari Personel	Teknik Personel	Sağlık Personeli	Yardımcı Hizmet Personeli	Diğer Kadrolardaki Personel	Toplam Memur Sayısı	Sözleşmeli Personel	İşçi		Toplam
									Sürekli	Geçici	
2009	660	2.682	1.514	75	61	22	5.014	913	18.345	564	24.836
2010	1.448	3.295	1.648	77	44	894	7.406	1.104	18.470	327	27.307

* 2009 yılında Müdür ve daha üst kadrolardaki personeli kapsamakta olup, 2010 yılında yönetici ve uzman, uzman yardımcısı gibi nitelikli personel de bu bölüme dahil edilmiştir.

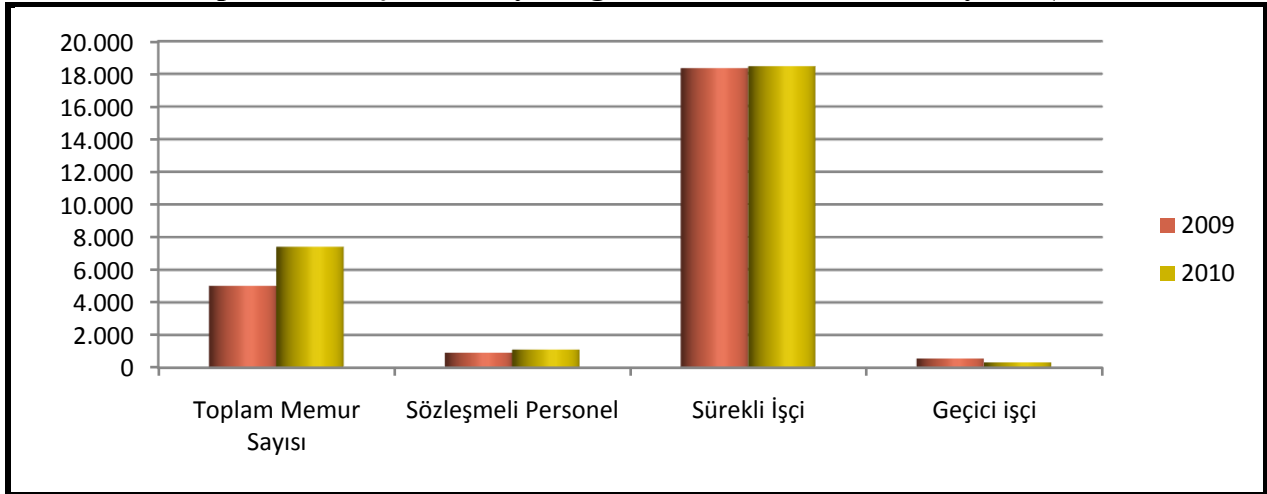
Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

Bağlı idarelerde; 7.406 memur, 1.104 sözleşmeli personel, 18.470 sürekli işçi, 327 geçici işçi statüsünde çalıştırılan olmak üzere toplam 27.307 personel istihdam edilmektedir.

2009 ve 2010 yıllarına ait hizmet grupları itibarıyla belediye bağlı idarelerinin personel sayıları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:7

Hizmet Grupları İtibarıyla Belediye Bağlı İdarelerinin Personel Sayıları (2009-2010)

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

VI.4. Mahalli İdare Birliklerinin İnsan Kaynakları

Norm kadroya uygun olarak birlik teşkilâtı; birlik müdürü, yazı işleri, malî işler birimleriyle birliğin faaliyet alanına göre kurulacak teknik işler biriminden oluşur. Ülke düzeyinde kurulan birliklerle üye sayısı yüzden fazla olan birliklerde teşkilât, norm kadroya uygun olarak; genel sekreter, yazı işleri ve malî işler birimleriyle birliğin faaliyet alanında olmak ve sayısı üçü geçmemek üzere birlik meclisinin kararıyla kurulacak diğer birimlerden oluşur. Mahalli İdare Birlikleri norm kadroları, 22.02.2007 tarihli ve 26442 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Belediye ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke Standartlarına Dair Yönetmelik” çerçevesinde birlik meclisi tarafından belirlenir. Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan memurlar, Belediye Kanununda belirtilen esas ve usûllere göre birlik genel sekreteri veya diğer üst yönetici kadrolarında görevlendirilebilir.

VI.4.1. Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Personel Sayıları

2009 ve 2010 yıllarına ait hizmet grupları itibarıyla mahalli idare birliklerinin personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:19

Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Personel Sayıları (2009-2010)

Yılı	Yönetici Personel ve Nitelikli Personel*	İdari Personel	Teknik Personel	Sağlık Personeli	Yardımcı Hizmet Personeli	İtfaiye Personeli	Diğer Kadrolardaki Personel	Toplam Memur Sayısı	Sözleşmeli Personel	İşçi		Toplam
										Sürekli İşçi	Geçici İşçi	
2009	114	155	74	2	15	18**	76	454	264	2.944	1.011	4.673
2010	235	173	207	6	32	39**	92	784	364	2.537	1.270	4.955

* 2009 yılında Müdür ve daha üst kadrolardaki personeli kapsamakta olup, 2010 yılında yönetici ve uzman, uzman yardımcısı gibi nitelikli personel de bu bölüme dahil edilmiştir.

**Yalova Altınova İtfaiye Birliğine ait personel

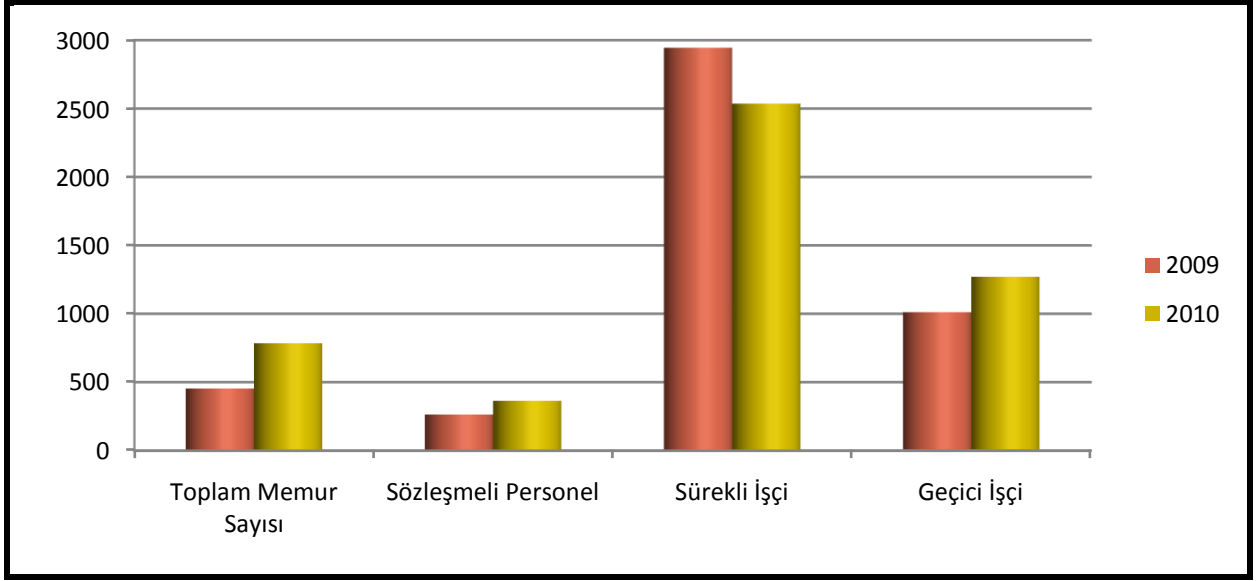
Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

Mahalli idare birliklerinde; 784 memur, 364 sözleşmeli personel, 2.537 sürekli işçi, 1.270 geçici işçi statüsünde çalıştırılan olmak üzere; toplam 4.955 personel istihdam edilmektedir. Köylere hizmet götürme birliklerinin personel sayıları bu sayılara dâhil değildir.

2009 ve 2010 yıllarına ait hizmet grupları itibarıyla mahalli idare birliklerinin personel sayıları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:8

Hizmet Grupları İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Personel Sayıları (2009-2010)

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

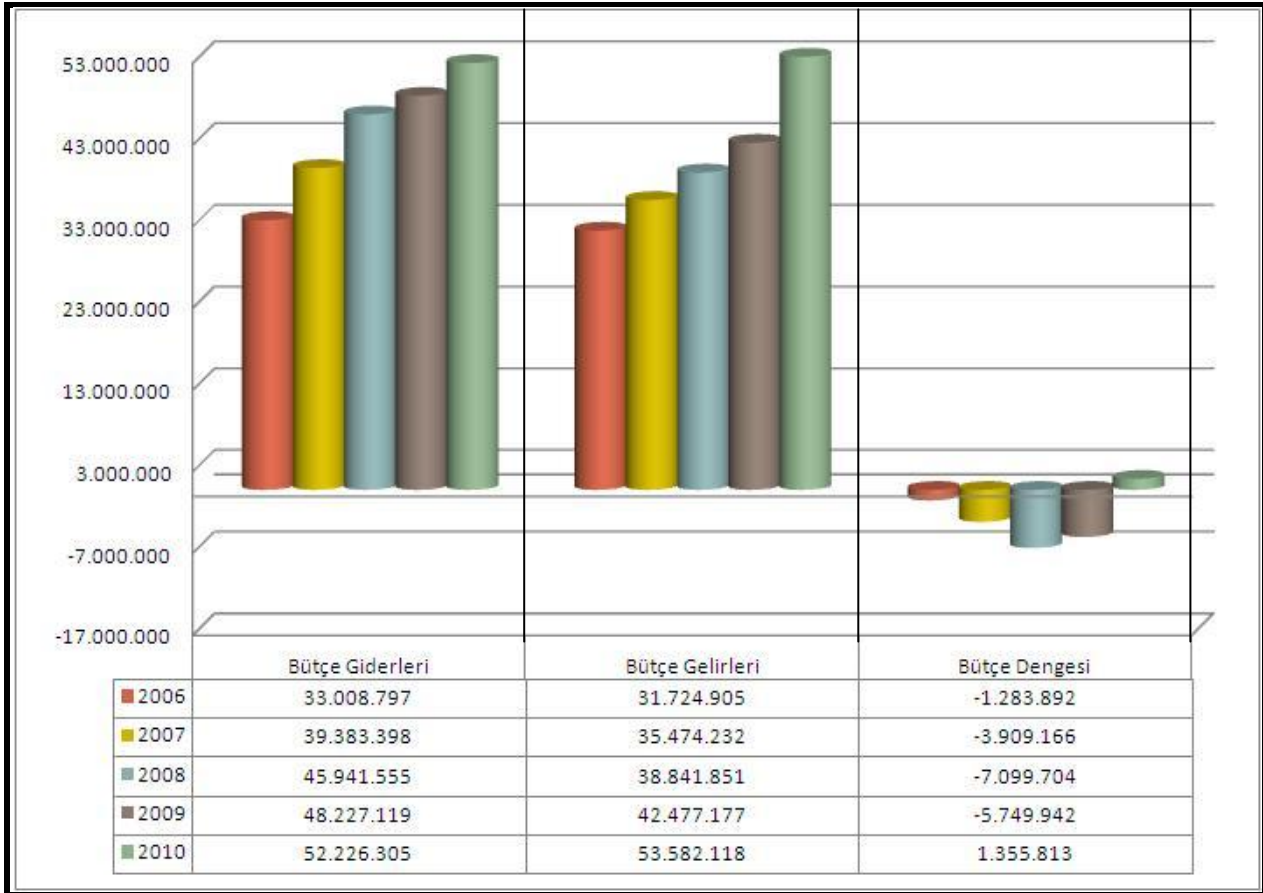
VII.1. MAHALLİ İDARELERİN BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ

VII.1.1. Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2006 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin bütçe gerçekleştirmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:20

Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri (2006-2010) (1.000 TL)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

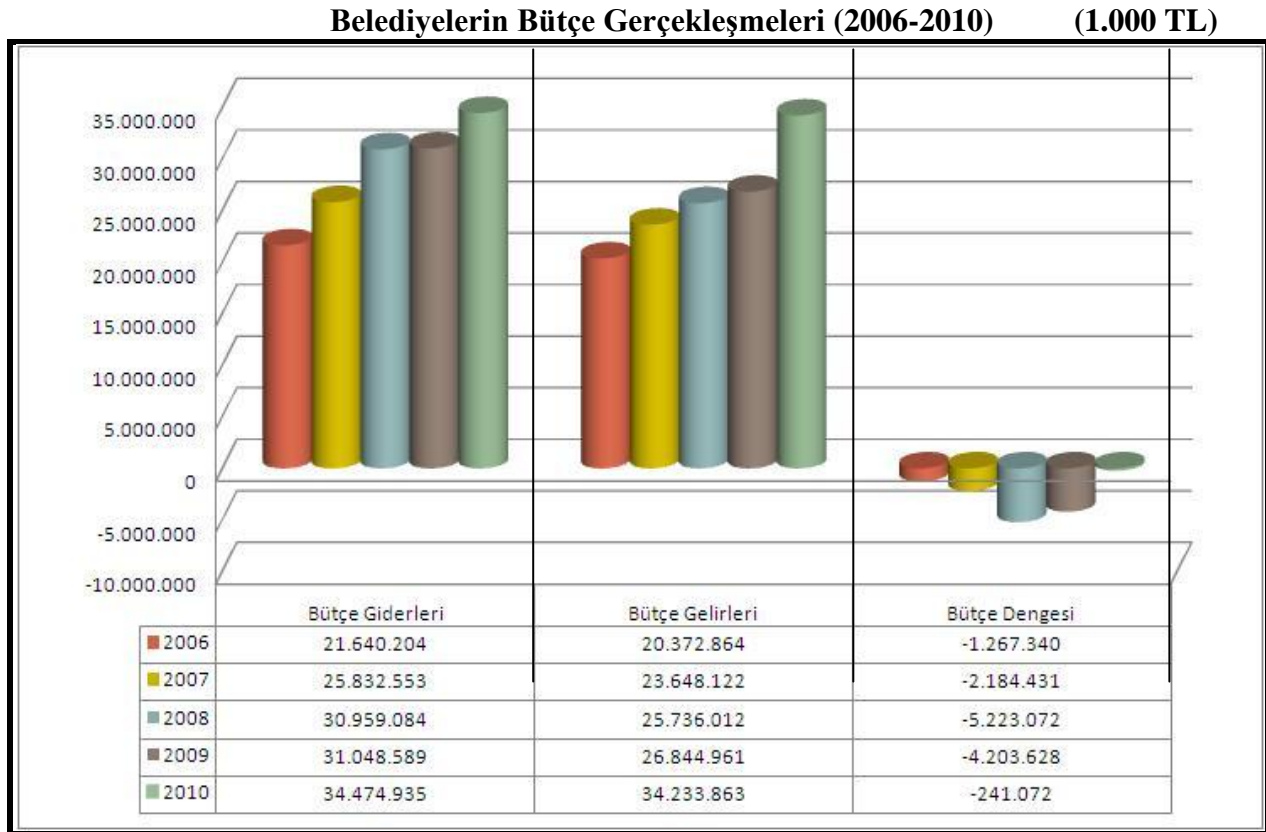
Tüm mahalli idarelerin bütçe gerçekleştirmeleri incelendiğinde; 2006 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinin % 96,1'ini, 2007 yılında % 90,1'ini, 2008 yılında % 84,5'ini, 2009 yılında % 88,1'ini, 2010 yılında % 102,6'ini karşıladığı; 2006, 2007, 2008 ve 2009 yıllarında

bütçe açıklarının olmasına karşın 2010 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinden fazla olduğu görülmektedir. 2010 yılında, tüm mahalli idarelerin gelirlerinin giderlerini karşılama oranındaki artışındaki temel etkenin, mali disiplin uygulamaları ve gelir kaynaklarındaki artış nedeniyle bütün mahalli idare türlerinin gelir gider dengesinde yaşanan olumlu gelişmeye bağlı olduğu görülmektedir.

VII.1.2. Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2006 ve 2010 yılları itibarıyla belediyelerin bütçe gerçekleştirmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:21

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

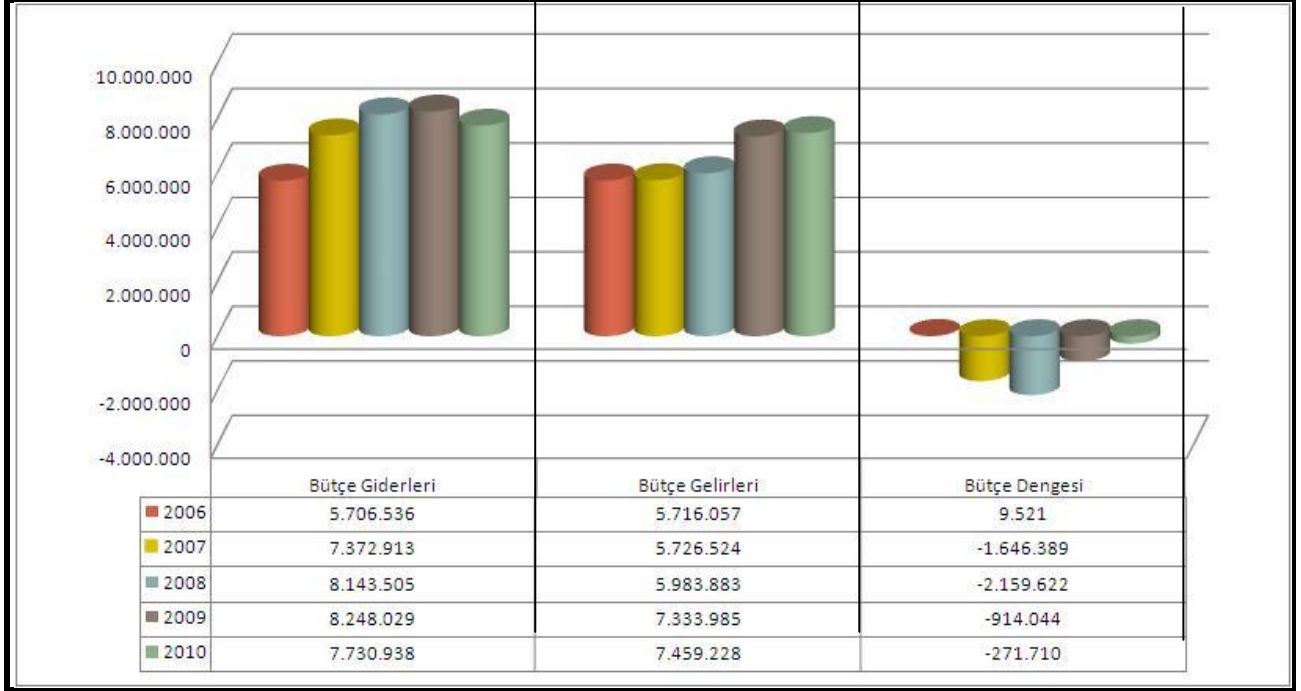
Belediyelerin bütçe gerçekleştirmeleri incelendiğinde; 2006 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinin % 94,1'ini, 2007 yılında % 91,5'ini, 2008 yılında % 83,1'ini, 2009 yılında % 86,5'ini, 2010 yılında % 99,3'ünü karşıladığı, diğer yıllara göre 2010 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerini karşılama oranında önemli bir yükseliş olduğu görülmektedir.

VII.1.3. Belediye Bağı İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2006 ve 2010 yılları itibarıyla belediye bağı idarelerinin bütçe gerçekleşmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:22

Belediye Bağı İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri (2006-2010) (1.000 TL)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

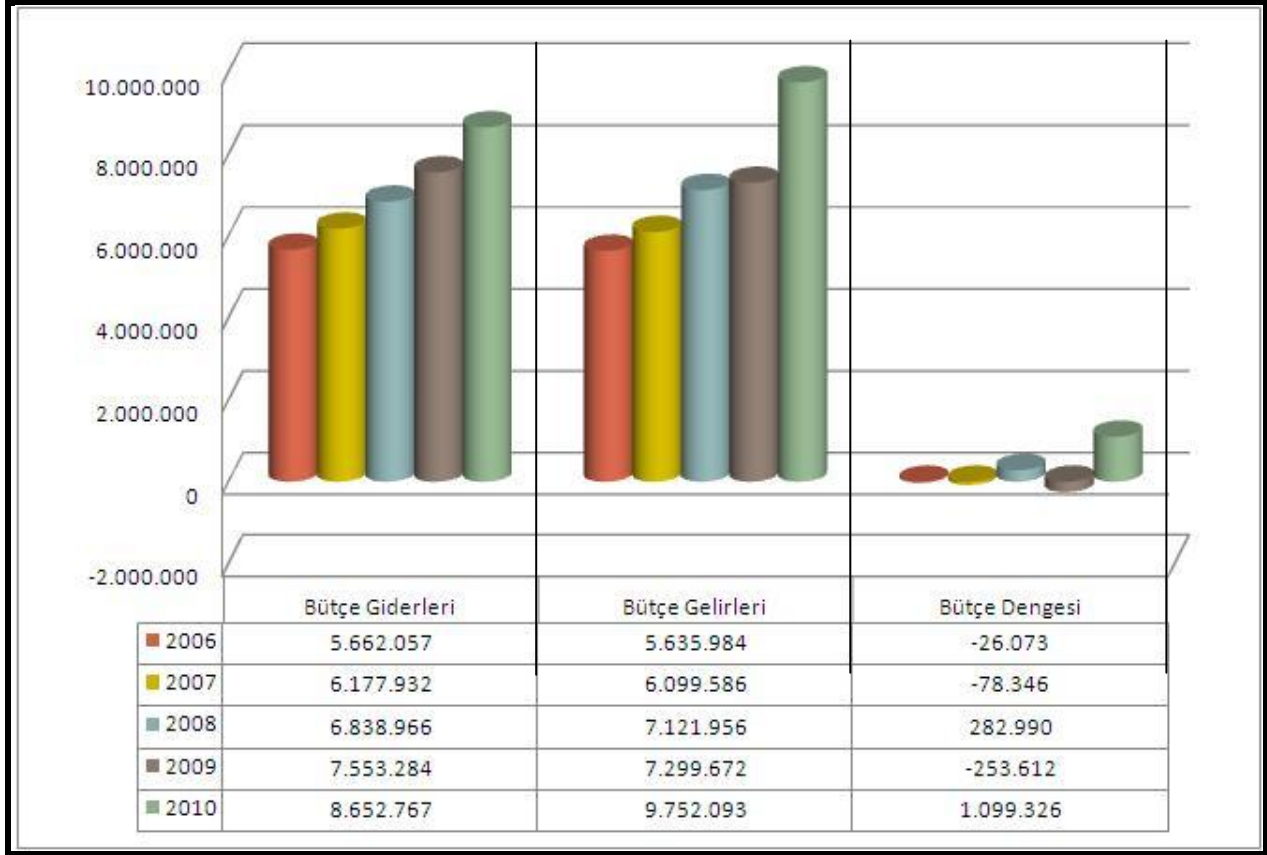
Belediye bağı idarelerinin bütçe gerçekleşmeleri incelendiğinde; 2006 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinin % 100,2'sini, 2007 yılında % 77,7'sini, 2008 yılında % 73,5'ini, 2009 yılında % 88,9'unu, 2010 yılında % 96,5'ini karşıladığı, 2006 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinden fazla olmasına karşın, bütçe açığının 2007 yılında 1.646.389.000 TL, 2008 yılında 2.159.622.000 TL, 2009 yılında 914.044.000 TL, 2010 yılında 271.710.000 TL olduğı görülmektedir.

VII.1.4. İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2006 ve 2010 yılları itibarıyla özel idarelerinin bütçe gerçekleşmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:23

İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri (2006-2010) (1.000 TL)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

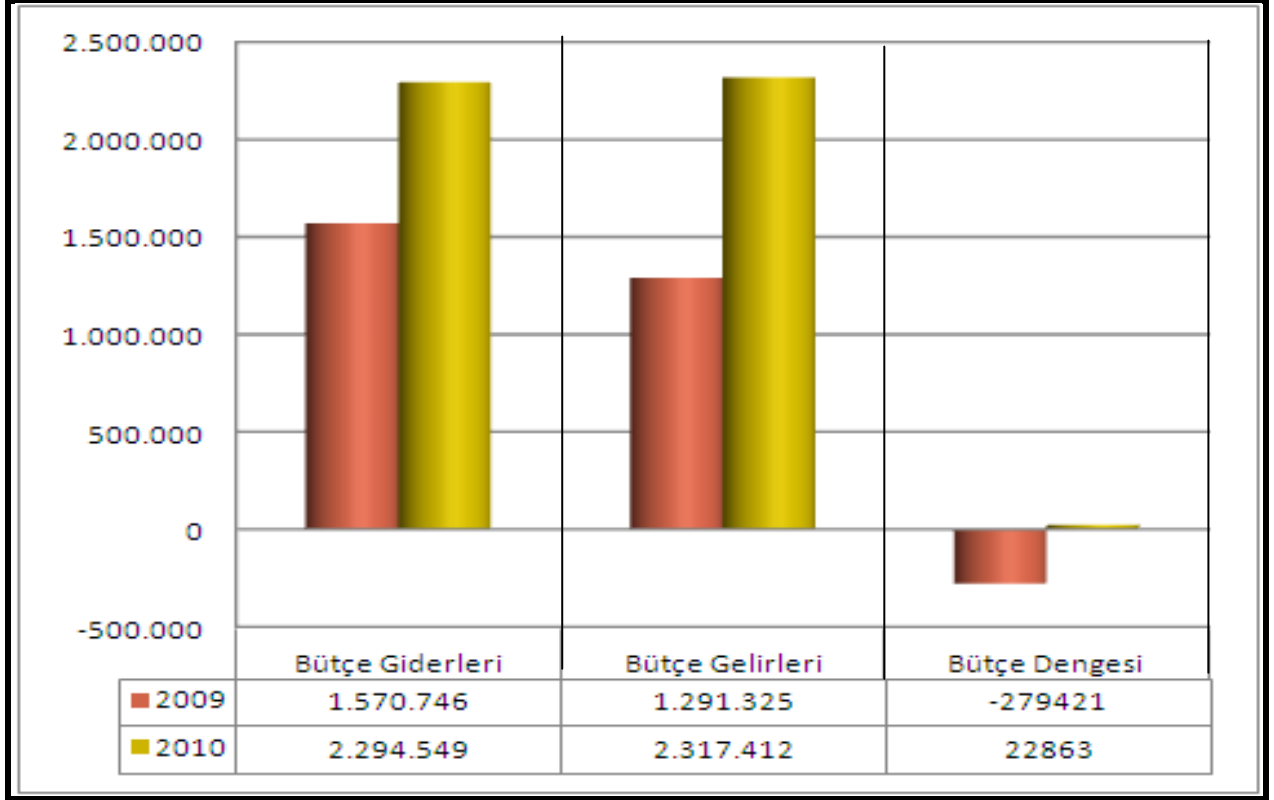
Özel idarelerin bütçe gerçekleşmeleri incelendiğinde; 2006 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinin % 99,5'ini, 2007 yılında % 98,7'sini, 2008 yılında % 104,1'ini, 2009 yılında % 96,6'sını, 2010 yılında % 112,7'sini karşıladığı, 2006, 2007 ve 2009 yıllarında bütçe açıklarının olmasına karşın 2008 ve 2010 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinden fazla olduğu görölmektedir. 2010 yılında il özel idare gelirlerinin giderlerini karşılama oranında önemli bir artış olduğu görölmektedir.

VII.1.5. Mahalli İdare Birliklerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2006 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idare birliklerinin bütçe gerçekleşmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:24

Mahalli İdare Birliklerinin Bütçe Gerçekleşmeleri (2009-2010) (1.000 TL)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2011

Mahalli idare birliklerinin bütçe gerçekleşmeleri incelendiğinde; 2009 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinin % 82,2'sini, 2010 yılında % 101'ini karşıladığı, 2009 yılında bütçe açığının olmasına karşın 2010 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinden fazla olduğu görülmektedir.

VII.2. MAHALLİ İDARELERİN HARCAMALARI

İl özel idareleri, büyükşehir belediyeleri, diğer belediyeler ve mahalli idare birlikleri harcamalarını oluşturan giderler genel olarak aşağıda belirtilmiştir:

a) İl Özel İdarelerinin Harcamaları

İl özel idarelerinin harcamaları aşağıdaki maddelerden oluşmaktadır.

➤ İl özel idaresi binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler.

- İl özel idaresinin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler.
- Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.
- Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler.
- İl genel meclisince belirlenecek ilkeler çerçevesinde köylere veya köylerin aralarında kurdukları birliklere yapılacak yardımlar.
- İl özel idaresinin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı, üyelik aidatı giderleri.
- Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri.
- Yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.
- Dava takip ve icra giderleri.
- Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri.
- Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler.
- Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri.
- Sosyo-kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler.
- Özel idare hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri.
- Doğal afet giderleri.
- Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

b) Büyükşehir Belediyelerinin Harcamaları

Büyükşehir belediyelerinin harcamaları aşağıda sayılanlardan oluşmaktadır:

- Belediye hizmet binaları ve tesislerin temini, bakım ve onarımı için yapılan giderler.
- Belediye personeline ve belediyenin seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim ile diğer giderler.
- İlçe, ilk kademe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderleri.
- Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.
- Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler.
- Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler.

➤ Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı ile üyelik aidatı giderleri.

➤ Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler.

➤ Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri.

➤ Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.

➤ Dava takip ve icra giderleri.

➤ Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri.

➤ Avukatlık, danışmanlık ve denetim ödemeleri.

➤ Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler.

➤ Büyükşehir belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri.

➤ Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

c) İl, İlçe ve Belde Belediyelerinin Harcamaları

İl, ilçe (büyükşehir ilçe belediyeleri için 5216 sayılı Kanun'da belirtilen görevlerle ilgili olmak üzere) ve belde belediyelerinin harcamaları şunlardır:

➤ Belediye binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler.

➤ Belediyenin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler.

➤ Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.

➤ Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler.

➤ Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler.

➤ Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve katıldığı birliklerle ilgili ortaklık payı ve üyelik aidatı giderleri.

➤ Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler.

➤ Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ile sigorta giderleri.

➤ Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.

➤ Dava takip ve icra giderleri.

- Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri.
- Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler.
- Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri.
 - Sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler.
 - Belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri.
 - Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.
 - Şartlı bağışlarla ilgili yapılacak harcamalar.
 - İmar düzenleme giderleri.
 - Her türlü proje giderleri.

d) Mahalli İdare Birliklerinin Harcamaları

Mahalli idare birliklerinin, görev alanlarıyla sınırlı olmak üzere harcamaları şunlardır:

- Birlik hizmetlerinin yürütülmesi için yapılacak giderler.
- Birliğin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluk, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler.
 - Hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler.
 - Birliğin hizmet binalarının, tesislerinin, araç ve gereçlerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler.
 - Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ücretler ile sigorta giderleri.
 - Dava takip ve icra giderleri.
 - Avukatlık, danışmanlık ve denetim ücretleri.
 - Kamu ve özel sektör kuruluşlarıyla yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri.
 - Temsil, tören ve ağırlama giderleri.

VII.2.1. Mahalli İdarelerin Harcamalarına İlişkin Genel Göstergeler

2006 ve 2010 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:25

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Harcamaları (2006-2010) (1.000 TL)

Türü	2006	2007	2008	2009	2010
Belediyeler	21.640.204	25.832.553	30.959.084	31.048.589	34.474.935
Belediye Bağlı İdareleri	5.706.536	7.372.913	8.143.505	8.248.029	7.730.938
İl Özel İdareleri	5.662.057	6.177.932	6.838.966	7.553.284	8.652.767
Mahalli İdare Birlikleri*	-	-	-	1.570.746	2.294.549
Konsolide Toplam**	33.008.797	39.383.398	45.941.555	48.227.119	52.226.305

* Muhasebat Genel Müdürlüğüne Mahalli İdare Birliklerine ait bilgiler 2009 tarihinden itibaren yayınlanmaya başlanmıştır.

** Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

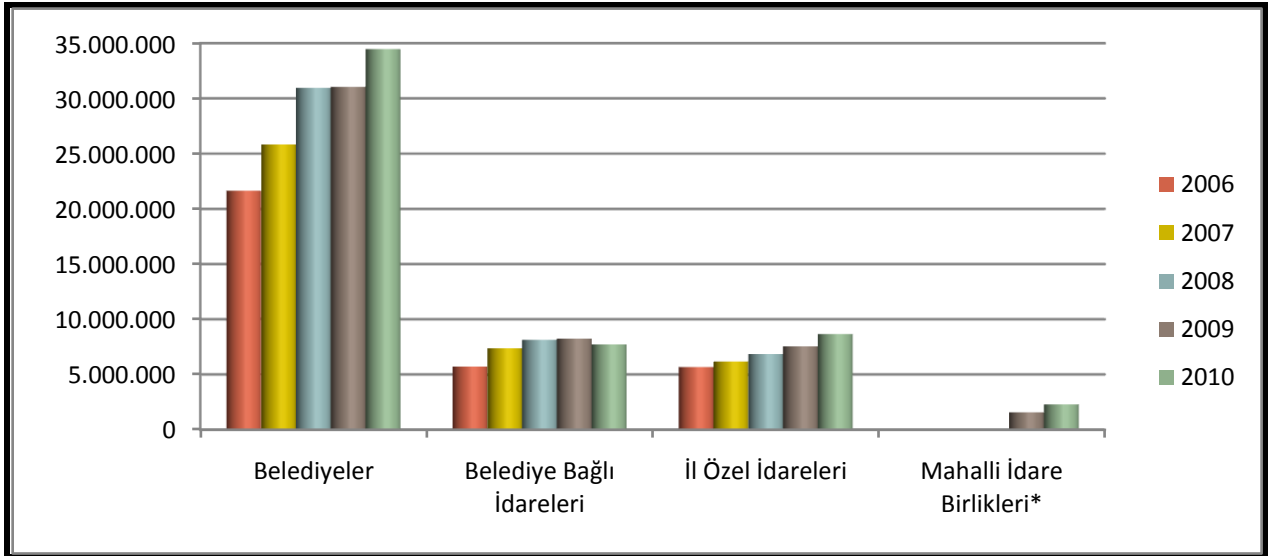
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında belediyeler 34.474.935.000 TL, il özel idareleri 8.652.767.000 TL, mahalli idare birlikleri 2.294.549.000 TL ve belediye bağlı idareleri 7.730.938.000 TL harcamada bulunmuştur.

2006 ve 2010 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin harcamaları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:9

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Harcamaları (2006-2010) (1.000 TL)

* Muhasebat Genel Müdürlüğüne Mahalli İdare Birliklerine ait bilgiler 2009 tarihinden itibaren yayınlanmaya başlanmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

VII.2.2. Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları

2006 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin gider kalemlerine göre harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:26

Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları (2006-2010) (1.000 TL)

Türü	2006	2007	2008	2009	2010
Personel Giderleri	7.096.245	7.515.642	9.043.538	9.531.236	10.285.548
SGK Devlet Primi	995.683	1.147.260	1.257.345	1.483.466	1.817.851
Mal ve Hizmet Alımları	9.915.305	11.784.732	14.343.058	15.468.201	17.983.695
Faiz Harcamaları	607.456	634.478	937.501	1.453.888	1.361.457
Cari Transferler	1.355.632	1.684.930	2.124.730	2.572.886	2.918.936
Sermaye Giderleri	12.255.992	15.771.294	17.390.963	15.331.530	16.391.304
Sermaye Transferleri	425.704	312.515	241.127	733.087	385.495
Borç Verme	356.780	532.547	603.293	1.652.825	1.082.019
Konsolide Toplam*	33.008.797	39.383.398	45.941.555	48.227.119	52.226.305

* Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

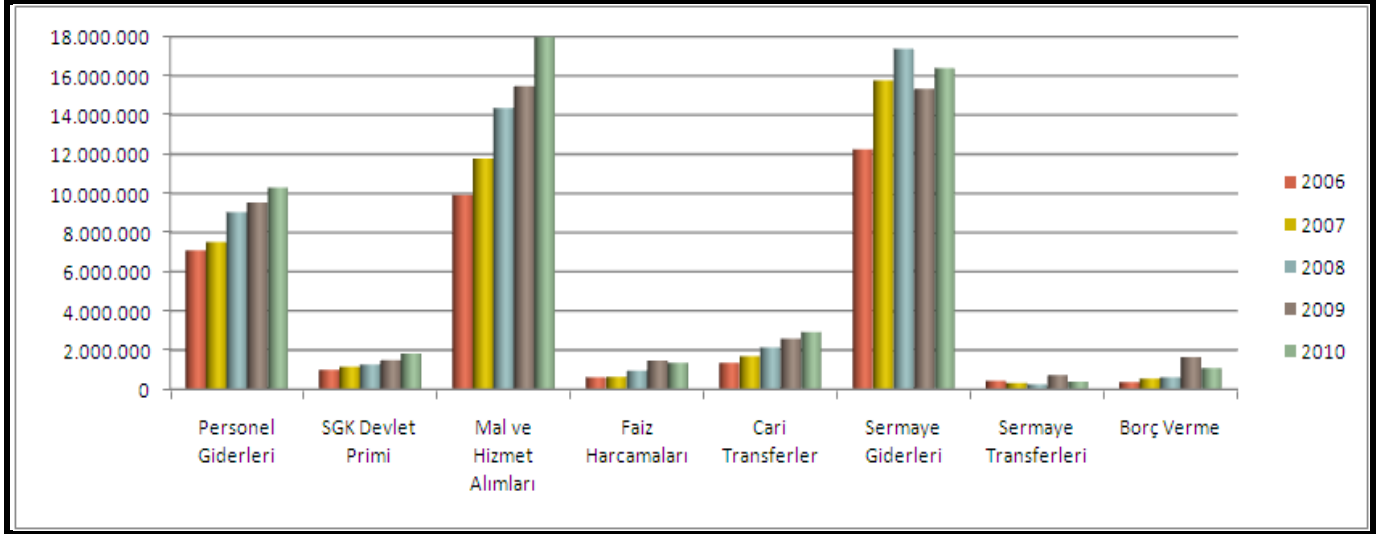
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla; mahalli idarelerin personel harcamaları 10.285.548.000 TL, SGK devlet primi harcamaları 1.817.851.000 TL, mal ve hizmet alımları 17.983.695.000 TL, faiz harcamaları 1.361.457.000 TL, cari transferleri 2.918.936.000 TL, sermaye giderleri 16.391.304.000 TL, sermaye transferleri 385.495.000 TL, borç verme kalemi 1.082.019.000 TL'dir. 2009 ve 2010 yılı dışındaki yıllara ait harcamalara mahalli idare birliklerinin harcamaları dahil değildir.

2006 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin gider kalemlerine göre harcamaları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:10

Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları (2006-2010)(1.000 TL)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

VII.2.2.1. Personel Harcamaları

Personel harcamaları, ilgili mahalli idarede çalışan memurlar, sözleşmeli personel, işçiler, geçici personel ve diğer personelin ücretlerini kapsamaktadır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin personel harcamaları ve toplam harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:27

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Personel Harcamaları ve Toplam Harcamaları (2009-2010)

(1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Personel Harcamaları	Toplam Harcamalar	(%)	Personel Harcamaları	Toplam Harcamalar	(%)
Belediyeler	6.429.912	31.048.589	20,71	6.961.389	34.474.935	20,19
Belediye Bağlı İdareleri	1.107.339	8.248.029	13,43	1.182.213	7.730.938	15,29
İl Özel İdareleri	1.791.003	7.553.284	23,71	1.474.975	8.652.767	17,05
Mahalli İdare Birlikleri	202.982	1.570.746	12,92	189.759	2.294.549	8,27
Toplam*	9.531.236	48.420.648	19,68	9.808.336	52.226.305	18,78

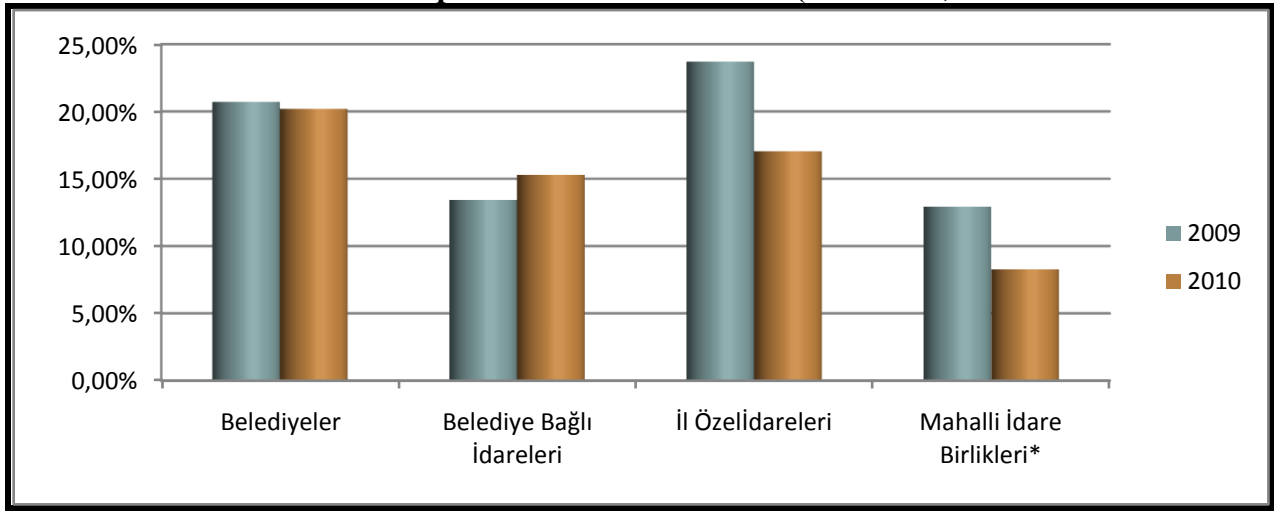
* Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 Yılında personel harcamaları olarak; belediyeler 6.961.389.000 TL, il özel idareleri 1.474.975.000 TL, mahalli idare birlikleri 189.759.000 TL ve belediye bağlı idareleri 1.182.213.000 TL harcamıştır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin personel harcamalarının toplam harcamalara oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:11
Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Personel Harcamalarının
Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla; mahalli idarelerde toplam harcamalar içindeki personel harcamalarının payı % 18,45'dir. Bu pay belediyelerde % 20,19, belediye bağlı idarelerinde % 15,29, mahalli idare birliklerinde % 8,27, il özel idarelerinde ise % 17,05'dir.

VII.2.2.1.1. Belediye Türlerine Göre Personel Harcamaları

Belediye türlerine göre personel harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:28

**Belediye Türlerine Göre Personel Harcamaları
ve Toplam Harcamalar (2009-2010)**

(1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Personel Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Personel Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	1.300.164	13.662.594	9,52	1.369.619	13.836.250	9,90
İl Belediyeleri	982.900	3.262.669	30,13	1.042.198	3.872.080	26,92
İlçe ve Belde Belediyeleri	4.146.848	14.123.326	29,36	4.549.572	16.801.958	27,08
Toplam	6.429.912	31.048.589	20,71	6.961.389	34.510.288	20,17

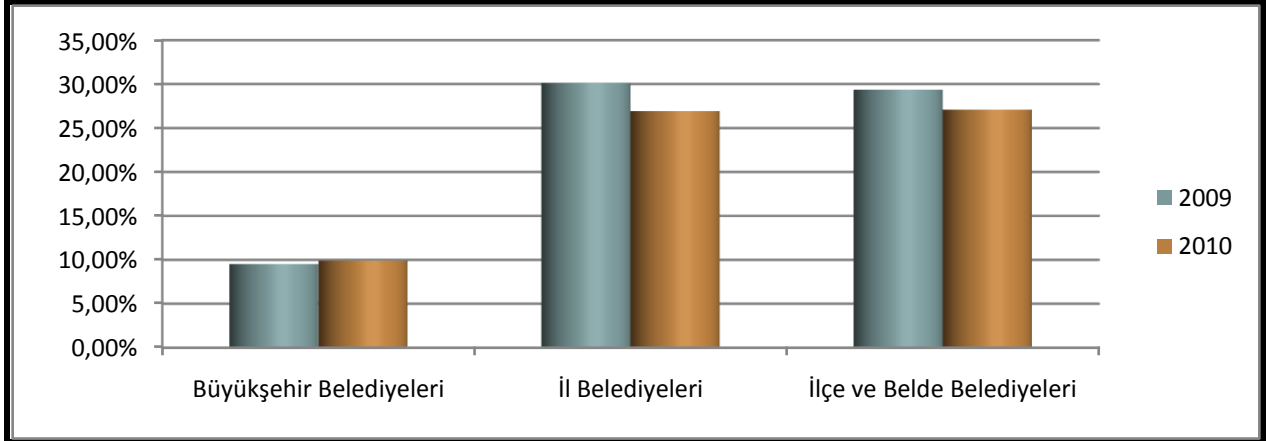
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında personel giderleri olarak; büyükşehir belediyeleri 1.369.619.000 TL, il belediyeleri 1.042.198.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 4.549.572.000 TL harcamıştır.

Belediye türlerine göre personel harcamalarının toplam harcamalara oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:12

**Belediye Türlerine Göre Personel Harcamalarının
Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010)**

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında personel harcamalarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde % 9,90, il belediyelerinde % 26,92, ilçe ve belde belediyelerinde % 27,08'dir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesi ile belediyenin yıllık toplam personel harcamalarının gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarın % 30'unu aşamayacağı, nüfusu 10.000'in altında bulunan belediyeler için bu oranın %40 olduğu, yıl içerisinde aylık ve ücretlerde beklenmedik bir artışın meydana gelmesi sonucunda personel harcamalarının söz konusu oranları aşması durumunda cari yıl ve izleyen yıllarda personel harcamaları bu oranların altına ininceye kadar yeni personel alımı yapılamayacağı, yeni personel alımı nedeniyle bu oranların aşılması sebebiyle oluşacak kamu zararının olduğu tarihten itibaren hesaplanacak kanuni faiziyle birlikte belediye başkanından tahsil edileceği hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme personel harcamalarındaki artışı durdurmuş ve kısmen aşağıya çekmiştir.

İl özel idarelerinde personel harcamalarının toplam harcamalara oranı geçmiş yıllarda daha az iken, 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün kaldırılması ve bu kurumun personelinin il özel idarelerine devri sonucu personel harcamalarında bir artış olmuştur. Ancak, il özel idarelerinin hem personel istihdamı konusunda disiplinleri, hem de gelirlerindeki artışın personel harcamalarındaki artıştan daha fazla olması 2005 yılından bu yana personel harcamalarının toplam harcamalar içindeki payını azaltmaktadır.

Ayrıca, 5620 sayılı Kamuda Geçici İş Pozisyonlarında Çalışanların Sürekli İşçi Kadrolarına ve Sözleşmeli Personel Statüsüne Geçirilmeleri Geçici İşçi Çalıştırılmaları ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun uygulanması neticesinde geçici işçilerin sürekli işçi kadrolarına ve sözleşmeli personel statüsüne geçirilmesi ile belediyelerde ve il özel idarelerinde personel harcamalarında belli bir oranda artış olmuştur. Bununla birlikte, personel giderleri konusunda 5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesi ile getirilen sınırlama belediyeleri bu konuda daha dikkatli davranmaya yöneltmiştir. Mahalli idarelerde personel harcamaları toplam harcamalar içerisinde azalan bir seyir izlemeye başlamıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununa dayanılarak çıkartılan norm kadro yönetmelikleri ile mahalli idarelerde personel istihdamına yeni bir disiplin getirilmiştir. Belediyelerin personel istihdamına bir sınırlama getirilmiş, tahmini bütçedeki personel

harcamaları yerine gerçekleşmiş bütçedeki miktarlar esas alınmak suretiyle baz alınan miktarın subjektif olmasının önüne geçilmiştir.

VII.2.2.2.Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi Harcamaları

Sosyal Güvenlik Kurumu primi, ilgili mahalli idarede çalışan memurlar, sözleşmeli personel, işçiler, geçici personel ve diğer personelin devletçe ödenen prim harcamalarından oluşmaktadır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla sosyal güvenlik kurumu devlet primi ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:29

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi ve Toplam Harcamalar (2009–2010) (1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	SGK Devlet Primi	Toplam Harcamalar	%	SGK Devlet Primi	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	978.137	31.048.589	3,15	1.191.385	34.474.935	3,46
Belediye Bağlı İdareleri	210.660	8.248.029	2,55	234.814	7.730.938	3,04
İl Özel İdareleri	277.157	7.553.284	3,67	272.748	8.652.767	3,15
Mahalli İdare Birlikleri	17.512	1.570.746	1,11	15.115	2.294.549	0,66
Toplam*	1.483.466	48.420.648	3,06	1.714.062	52.226.305	3,27

* Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

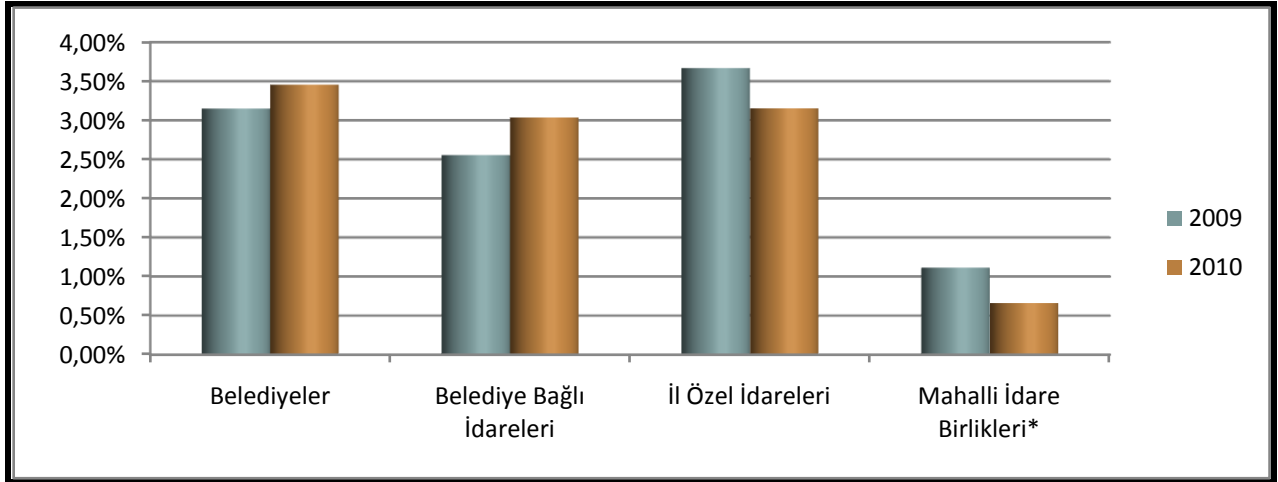
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında sosyal güvenlik kurumu devlet primi olarak; belediyeler 1.191.385.000 TL, il özel idareleri 272.748.000 TL, mahalli idare birlikleri 15.115.000 TL ve belediye bağlı idareleri 234.814.000 TL harcamıştır.

2009–2010 yılları itibarıyla sosyal güvenlik kurumu devlet priminin toplam harcamalara oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:13

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Priminin Toplam Harcamalara Oranı (2009–2010)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla toplam harcamalar içindeki SGK harcamalarının payı % 3,22'dir. Bu pay belediyelerde % 3,46, belediye bağlı idarelerinde % 3,04, mahalli idare birliklerinde % 0,66, il özel idarelerinde ise % 3,15'dir.

VII.2.2.2.1.Belediye Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sosyal güvenlik kurumu devlet primi ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:30

Belediye Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi ve Toplam Harcamalar (2009-2010) (1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	SGK Devlet Primi	Toplam Harcamalar	%	SGK Devlet Primi	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	215.795	13.662.594	1,58	251.325	13.836.250	1,82
İl Belediyeleri	147.871	3.262.669	4,53	183.788	3.872.080	4,75
İlçe ve Belde Belediyeleri	614.471	14.123.326	4,35	756.272	16.801.958	4,50
Toplam	978.137	31.048.589	3,15	1.191.385	34.510.288	3,45

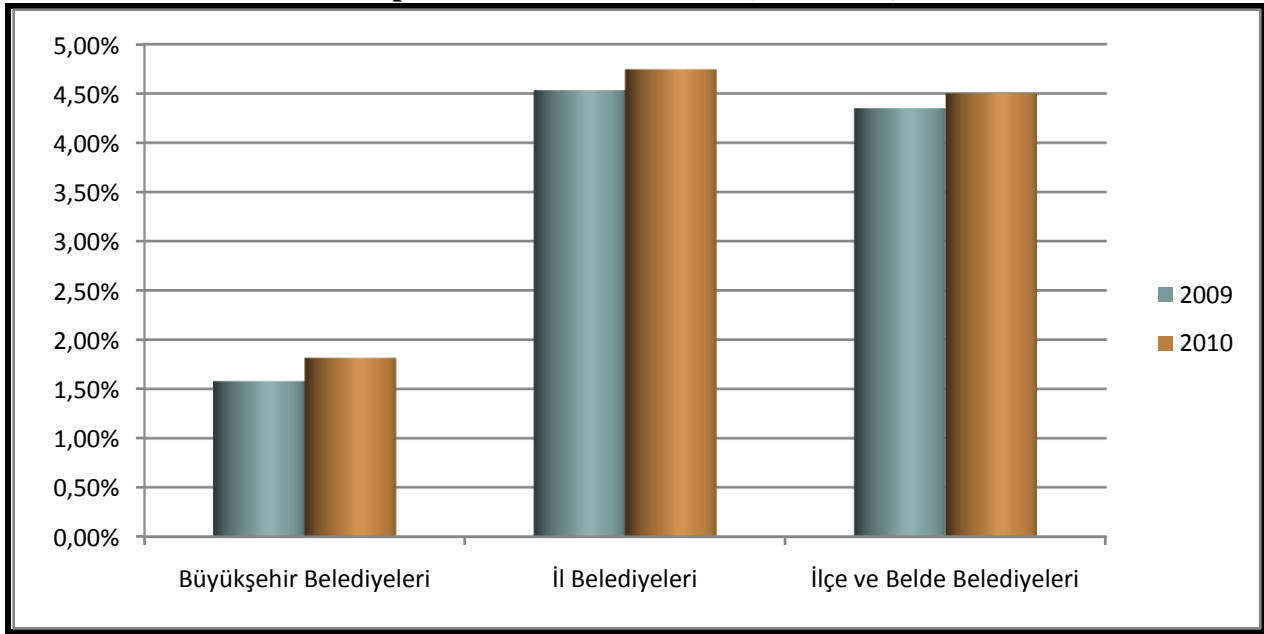
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında sosyal güvenlik kurumu devlet primi olarak; büyükşehir belediyeleri 251.325.000 TL, il belediyeleri 183.788.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 756.272.000TL harcamıştır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sosyal güvenlik kurumu devlet priminin toplam harcamalara oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:14

Belediye Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Priminin Toplam Harcamalara Oranı(2009-2010)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında SGK harcamalarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde % 1,82, il belediyelerinde % 4,75, ilçe ve belde belediyelerinde % 4,50'dir.

VII.2.2.3. Mal ve Hizmet Alımları

Mal ve hizmet alımları, ilgili mahalli idarenin, üretime yönelik mal ve malzeme alımları, tüketime yönelik mal ve malzeme alımları, yolluklar, görev harcamaları, hizmet alımları, temsil ve tanıtma harcamaları, menkul mal, gayri maddi hak alım, bakım ve onarım harcamaları, gayrimenkul mal bakım ve onarım harcamaları, tedavi ve cenaze harcamalarından oluşmaktadır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin mal ve hizmet alımları ve toplamı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:31

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları ve Toplam Harcamalar (2009-2010) (1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Mal ve Hizmet Alımları	Toplam Harcamalar	%	Mal ve Hizmet Alımları	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	10.486.169	31.048.589	33,77	12.247.627	34.474.935	35,53
Belediye Bağlı İdareleri	2.848.201	8.248.029	34,53	2.994.552	7.730.938	38,73
İl Özel İdareleri	1.630.338	7.553.284	21,58	1.153.403	8.652.767	13,33
Mahalli İdare Birlikleri	503.493	1.570.746	32,05	485.231	22.94.549	21,15
Toplam*	15.468.201	48.420.648	31,95	16.880.813	52.226.305	32,32

* Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

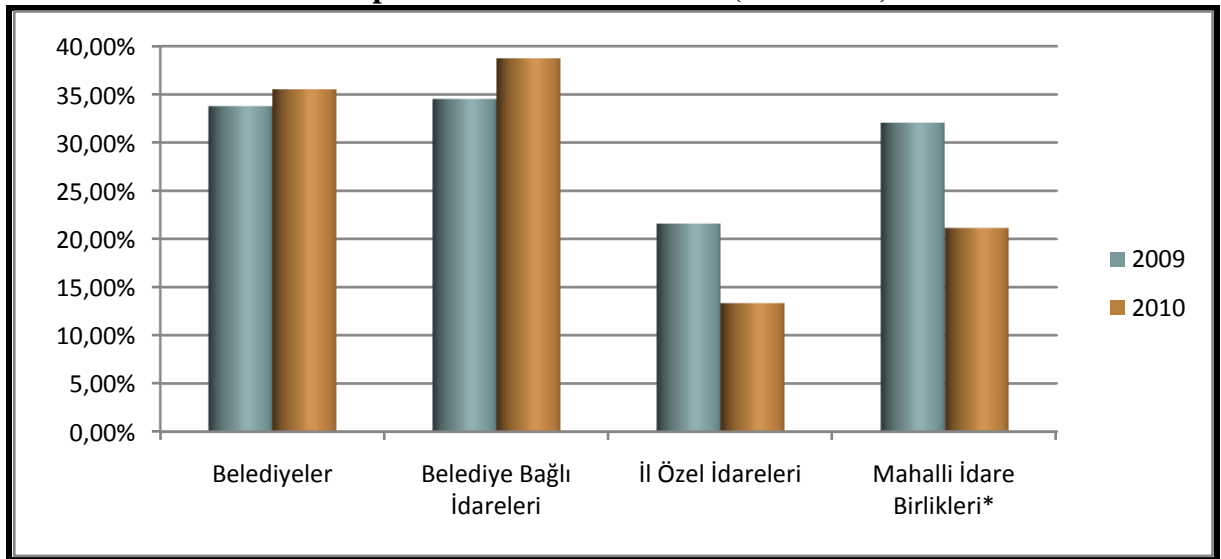
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

Mahalli idarelerin en büyük harcama kalemi mal ve hizmet alımları olup bu kapsamda 2010 yılında; belediyeler 12.247.627.000 TL, il özel idareleri 1.153.403.000 TL, mahalli idare birlikleri 485.231.000 TL ve belediye bağlı idareleri 2.994.552.000 TL harcama yapmıştır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin mal ve hizmet alımlarının toplam harcamalara oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:15

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımlarının Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde toplam harcamalar içindeki mal ve hizmet alımlarının payı % 31,76'dır. Bu pay belediyelerde % 35,53, belediye bağlı idarelerinde % 38,73, mahalli idare birliklerinde % 21,15, il özel idarelerinde ise % 13,33'tür.

VII.2.2.3.1.Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları

Belediye türlerine göre mal ve hizmet alım harcamaları ile toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:32

Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları ve Toplam Harcamalar (2009-2010)(1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Mal ve Hizmet Alımları	Toplam Harcamalar	%	Mal ve Hizmet Alımları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	3.195.186	13.662.594	23,39	3.397.423	13.836.250	24,55
İl Belediyeleri	1.302.278	3.262.669	39,91	1.627.621	3.872.080	42,03
İlçe ve Belde Belediyeleri	5.988.705	14.123.326	42,40	7.222.583	16.801.958	42,99
Toplam	10.486.169	31.048.589	33,77	12.247.627	34.510.288	35,49

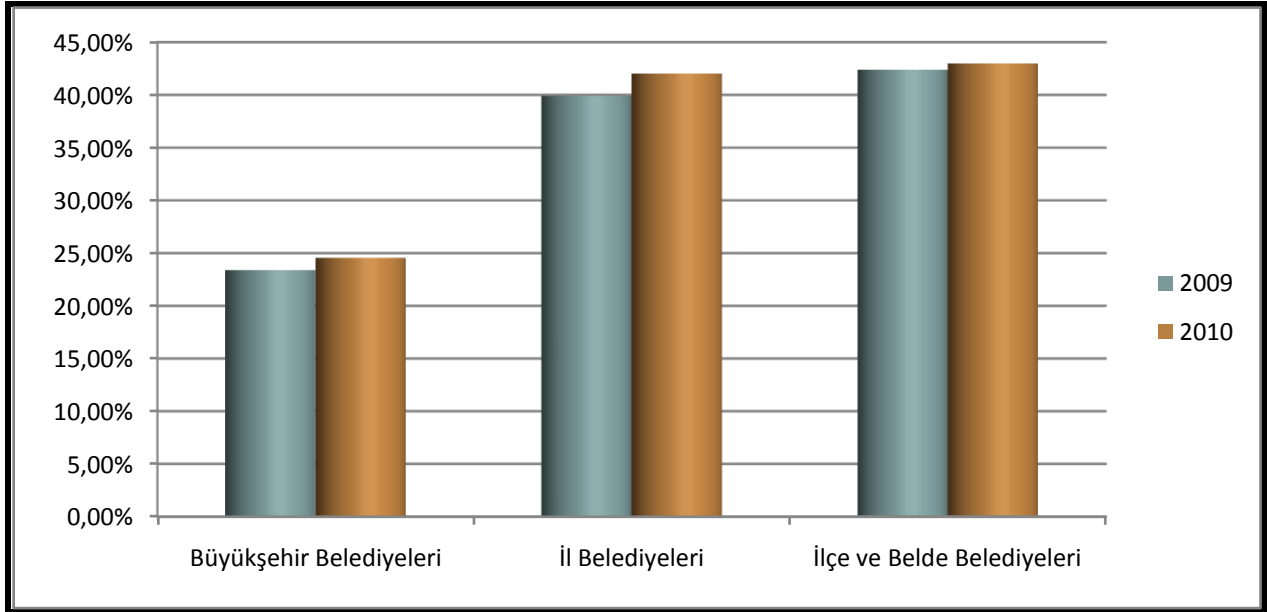
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında mal ve hizmet alım harcamaları olarak; büyükşehir belediyeleri 3.397.423.000 TL, il belediyeleri 1.627.621.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 7.222.583.000 TL harcama yapmıştır.

Belediye türlerine göre mal ve hizmet alım harcamalarının toplam harcamalara oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:16

**Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımlarının
Toplam Harcamalara Oranı(2009-2010)**

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında mal ve hizmet alımlarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde % 24,55, il belediyelerinde % 42,03, ilçe ve belde belediyelerinde % 42,99' dur.

VII.2.2.4. Faiz Harcamaları

Faiz harcamaları, ilgili mahalli idarenin kamu kurumlarına ödenen iç borç faiz harcamalarını, diğer iç borç faiz harcamalarını, dış borç faiz harcamalarını ve iskonto harcamalarını kapsamaktadır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin faiz harcamaları ve toplam harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:33

**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Faiz Harcamaları
ve Toplam Harcamalar (2009-2010)**

(1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Faiz Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Faiz Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	1.004.952	31.048.589	3,24	1.043.586	34.474.935	3,03
Belediye Bağlı İdareleri	439.729	8.248.029	5,33	308.150	7.730.938	3,99
İl Özel İdareleri	7.880	7.553.284	0,10	5.586	8.652.767	0,06
Mahalli İdare Birlikleri	1.327	1.570.746	0,08	1.761	2.294.549	0,08
Toplam*	1.453.888	48.420.648	3,00	1.359.083	52.226.305	2,60

* Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

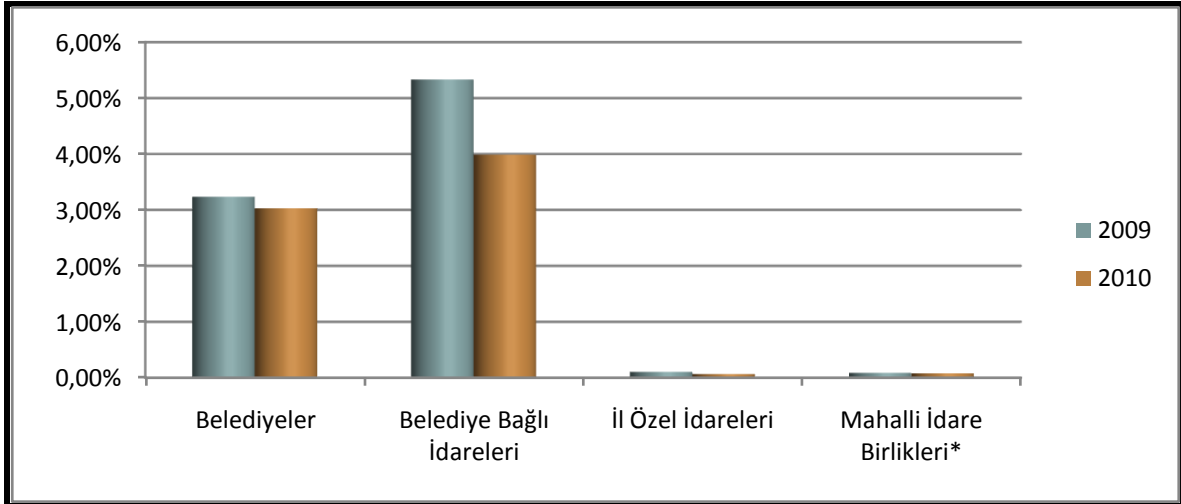
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında faiz giderleri olarak; belediyeler 1.043.586.000 TL, il özel idareleri 5.586.000 TL, mahalli idare birlikleri 1.761.000 TL ve belediye bağlı idareleri 308.150.000 TL harcama yapmıştır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin faiz harcamalarının toplam harcamalara oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:17

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Faiz Harcamalarının Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde toplam harcamalar içindeki faiz harcamalarının payı % 2,56'dır. Bu pay belediyelerde % 3,03, belediye bağlı idarelerinde % 3,99, mahalli idare birliklerinde % 0,08, il özel idarelerinde ise % 0,06'dır.

VII.2.2.4.1. Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamaları

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre faiz harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:34

**Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamaları ve
Toplam Harcamalar (2009-2010)**

(1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Faiz Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Faiz Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	710.389	13.662.594	5,20	725.174	13.836.250	5,24
İl Belediyeleri	97.067	3.262.669	2,98	90.368	3.872.080	2,33
İlçe ve Belde Belediyeleri	197.496	14.123.326	1,40	228.044	16.801.958	1,36
Toplam	1.004.952	31.048.589	3,24	1.043.586	34.510.288	3,02

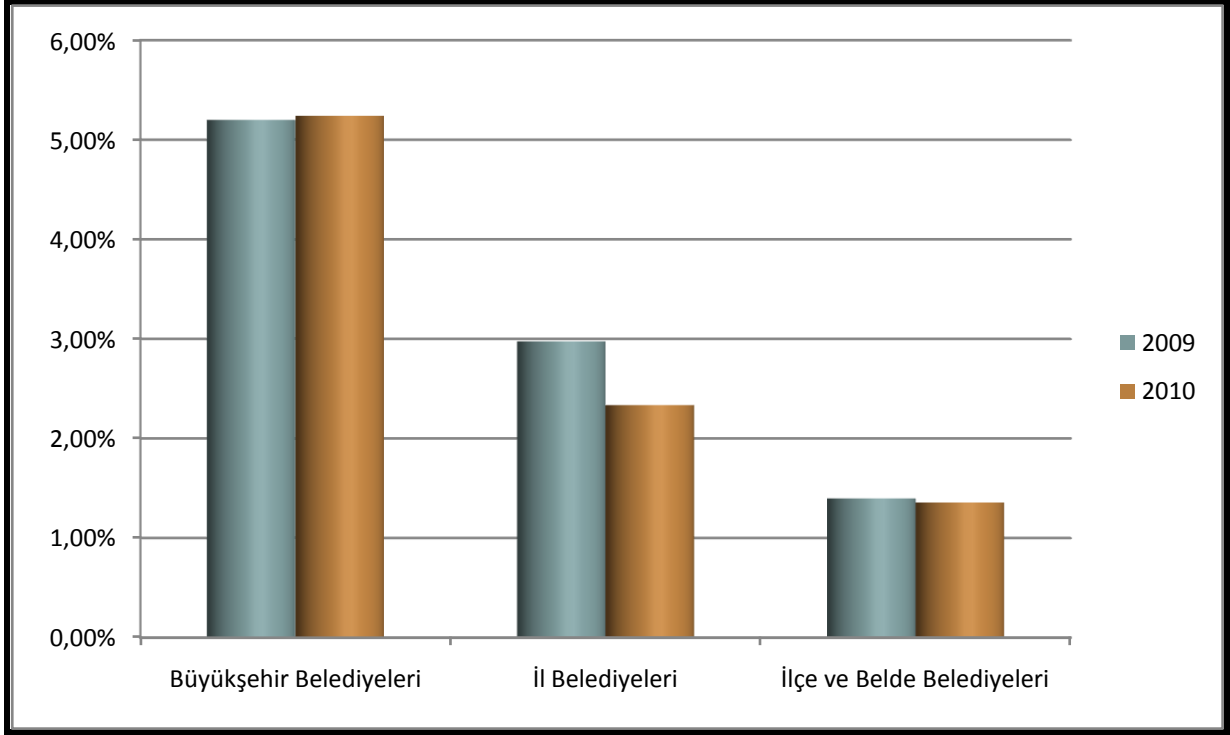
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında faiz giderleri olarak; büyükşehir belediyeleri 725.174.000 TL, il belediyeleri 90.368.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 228.044.000 TL harcama yapmıştır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre faiz harcamalarının toplam harcamalara oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:18

**Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamalarının
Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010)**

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında faiz harcamalarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde % 5,24, il belediyelerinde % 2,33, ilçe ve belde belediyelerinde % 1,36'dır.

VII.2.2.5. Cari Transferler

Cari transferler, ilgili mahalli idarelerin görev zararları, mahalli idare yardımları, kâr amacı gütmeyen kurumlara yapılan transferler, hane halkına yapılan transferler, yurt dışına yapılan transferler ve gelirlerden ayrılan paylardan oluşmaktadır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin cari transfer harcamaları ve toplam harcamalar karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:35

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve Toplam Harcamalar (2009–2010) (1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	1.655.694	31.048.589	5,33	1.967.553	34.474.935	5,71
Belediye Bağlı İdareleri	558.897	8.248.029	6,78	126.962	7.730.938	1,64
İl Özel İdareleri	404.544	7.553.284	5,36	807.586	8.652.767	9,33
Mahalli İdare Birlikleri	89.128	1.570.746	5,67	90.321	2.294.549	3,94
Toplam*	2.708.263	48.420.648	5,59	2.992.422	52.226.305	5,72

* Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

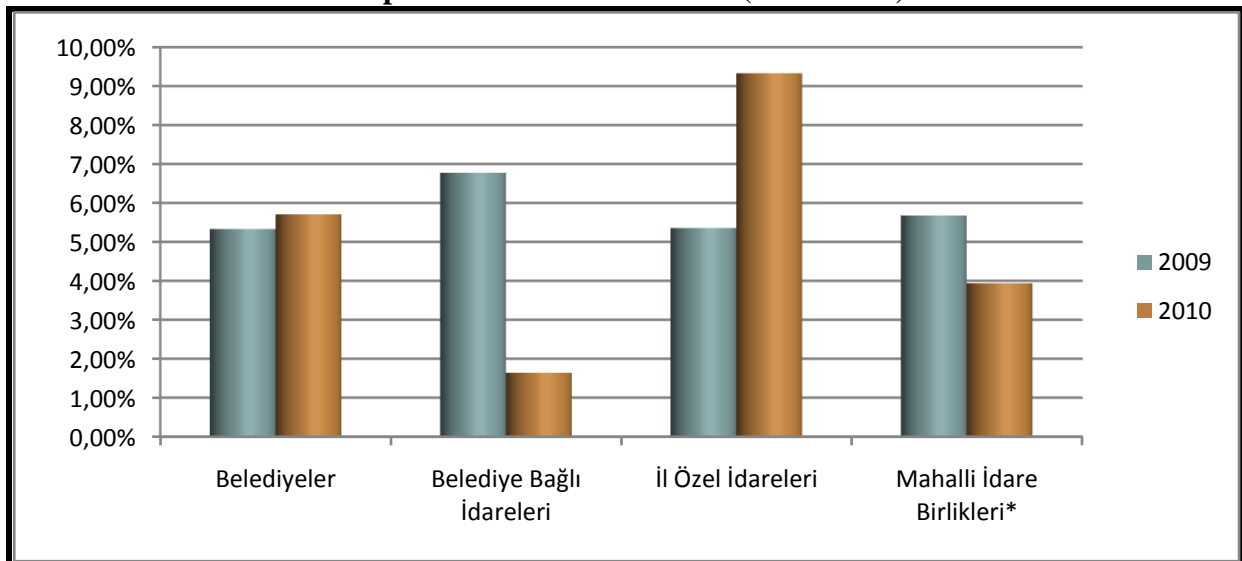
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında cari transferler olarak; belediyeler 1.967.553.000 TL, il özel idareleri 807.586.000 TL, mahalli idare birlikleri 90.321.000 TL ve belediye bağlı idareleri 126.962.000 TL harcamıştır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin cari transfer harcamalarının toplam harcamalara oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:19

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Cari Transfer Harcamalarının Toplam Harcamalara Oranı (2009–2010)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde toplam harcamalar içindeki cari transfer harcamalarının payı % 5,72'dir. Bu oran belediyelerde % 5,71, belediye bağlı idarelerinde % 1,64, mahalli idare birliklerinde % 3,94 ve il özel idarelerinde % 9,33'tür.

VII.2.2.5.1. Belediye Türlerine Göre Cari Transferler

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre cari transfer harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:36

**Belediye Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve
Toplam Harcamalar (2009-2010)**

(1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	839.004	13.662.594	6,14	1.007.278	13.836.250	7,28
İl Belediyeleri	135.713	3.262.669	4,16	166.234	3.872.080	4,29
İlçe ve Belde Belediyeleri	680.977	14.123.326	4,82	824.584	16.801.958	4,91
Toplam	1.655.694	31.048.589	5,33	1.998.096	34.510.288	5,79

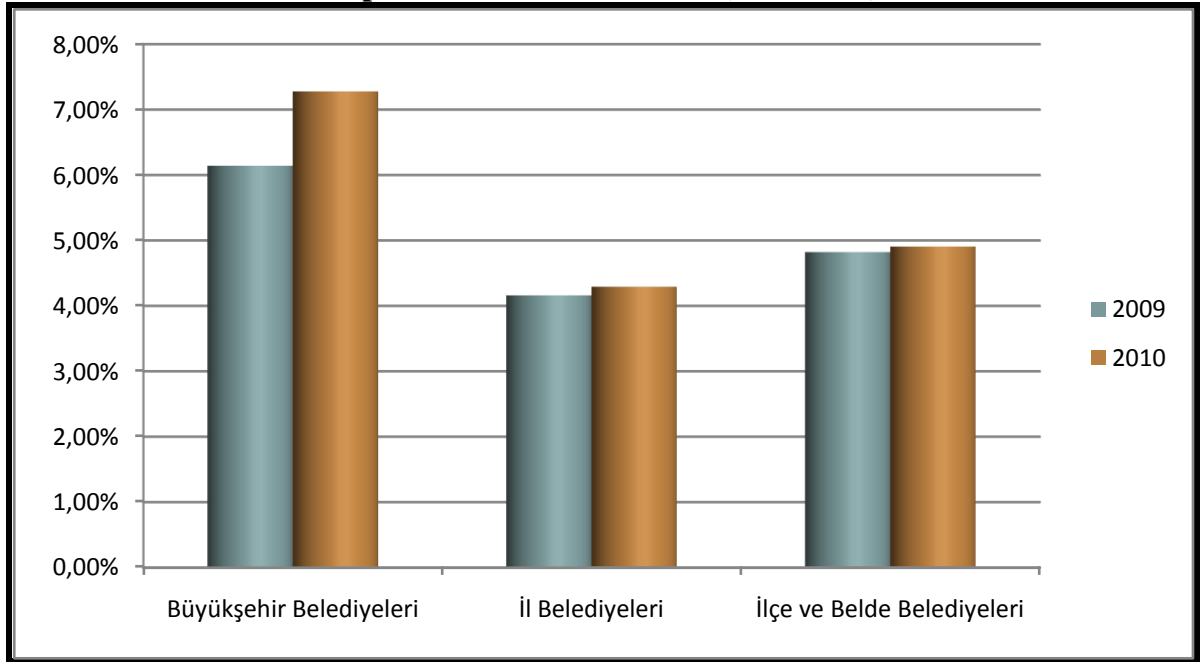
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında cari transferler olarak; büyükşehir belediyeleri 1.007.278.000 TL, il belediyeleri 166.234.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 824.584.000 TL harcamıştır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre cari transfer harcamalarının toplam harcamalara oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:20

**Belediye Türlerine Göre Cari Transfer Harcamalarının
Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010)**

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında cari transferlerin toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde % 7,28, il belediyelerinde % 4,29, ilçe ve belde belediyelerinde % 4,91'dir.

VII.2.2.6. Sermaye Harcamaları

Sermaye harcamaları; ilgili mahalli idarenin mamul mal alımları, menkul sermaye üretim harcamaları, gayri maddi hak alımları, gayrimenkul alımları ve kamulaştırılması, gayrimenkul sermaye üretim harcamaları, menkul malların büyük onarım harcamaları, gayrimenkul büyük onarım harcamaları, stok alımları ve diğer sermaye harcamalarından oluşmaktadır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre sermaye harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:37

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Harcamaları ve Toplam Harcamalar (2009-2010) (1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Sermaye Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Sermaye Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	8.650.100	31.048.589	27,86	9.548.125	34.474.935	27,70
Belediye Bağlı İdareleri	2.732.737	8.248.029	33,13	2.398.906	7.730.938	31,03
İl Özel İdareleri	3.228.875	7.553.284	42,75	3.486.920	8.652.767	40,30
Mahalli İdare Birlikleri	719.818	1.570.746	45,83	957.353	2.294.549	41,72
Toplam*	15.331.530	48.420.648	31,66	16.391.304	52.226.305	31,38

* Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

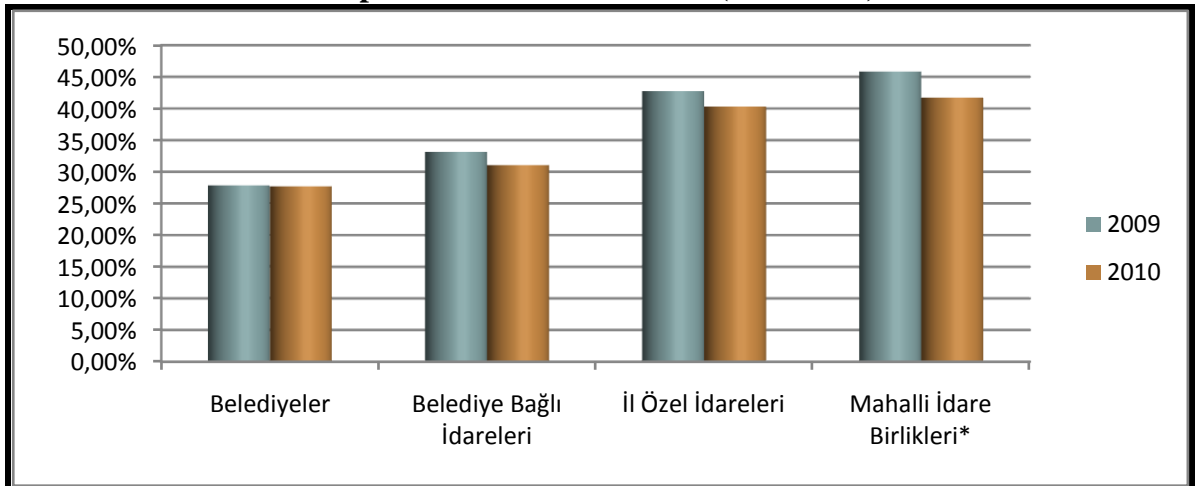
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında sermaye giderleri olarak; belediyeler 9.548.125.000 TL, il özel idareleri 3.486.920.000 TL, belediye bağlı idareleri 2.398.906.000 TL ve mahalli idare birlikleri 957.353.000 TL harcamıştır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre sermaye harcamalarının toplam harcamalara oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:21

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Harcamalarının Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde sermaye harcamalarının toplam harcamalar içindeki payı % 31,38'dir. Bu pay belediyelerde % 27,70, belediye bağlı idarelerinde % 31,03, mahalli idare birliklerinde % 41,72 ve il özel idarelerinde % 40,30'dur.

VII.2.2.6.1. Belediye Türlerine Göre Sermaye Harcamaları

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sermaye harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:38

**Belediye Türlerine Göre Sermaye Harcamaları ve
Toplam Harcamalar (2009-2010)**

(1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Sermaye Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Sermaye Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	5.639.049	13.662.594	41,27	5.704.227	13.836.250	41,23
İl Belediyeleri	581.203	3.262.669	17,81	720.345	3.872.080	18,60
İlçe ve Belde Belediyeleri	2.429.848	14.123.326	17,20	3.123.553	16.801.958	18,59
Toplam	8.650.100	31.048.589	27,86	9.548.125	34.510.288	27,67

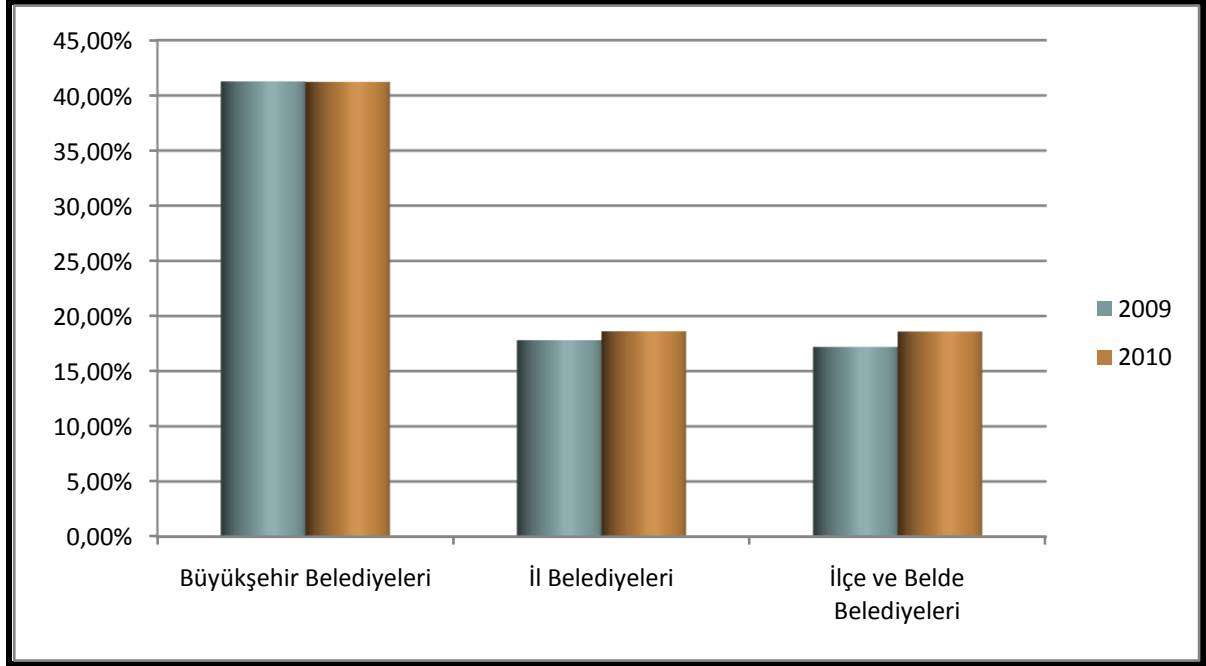
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında sermaye harcamaları olarak; büyükşehir belediyeleri 5.704.227.000 TL, il belediyeleri 720.345.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 3.123.553.000 TL harcamıştır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sermaye harcamalarının toplam harcamalara oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:22

**Belediye Türlerine Göre Sermaye Harcamalarının
Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010)**

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla sermaye harcamalarının toplam harcamalar içinde en yüksek paya sahip olduğu mahalli idare % 41,23 ile büyükşehir belediyeleridir. Bu pay il belediyelerinde % 18,60, ilçe ve belde belediyelerinde ise % 18,59'dur.

VII.2.2.7. Sermaye Transferleri

Sermaye transferleri, ilgili mahalli idarenin yurtiçi sermaye transferleri ile yurtdışı sermaye transferlerinden oluşmaktadır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin sermaye transferleri ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:39

**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Transferleri ve
Toplam Harcamalar (2009-2010) (1.000 TL)**

Türü	2009			2010		
	Sermaye Transferleri	Toplam Harcamalar	%	Sermaye Transferleri	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	520.468	31.048.589	1,68	115.196	34.474.935	0,33
Belediye Bağlı İdareleri	33.405	8.248.029	0,41	21.584	7.730.938	0,28
İl Özel İdareleri	205.961	7.553.284	2,73	229.489	8.652.767	2,65
Mahalli İdare Birlikleri	29.661	1.570.746	1,89	64.641	2.294.549	2,82
Toplam*	789.495	48.420.648	1,63	430.910	52.226.305	0,82

* Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

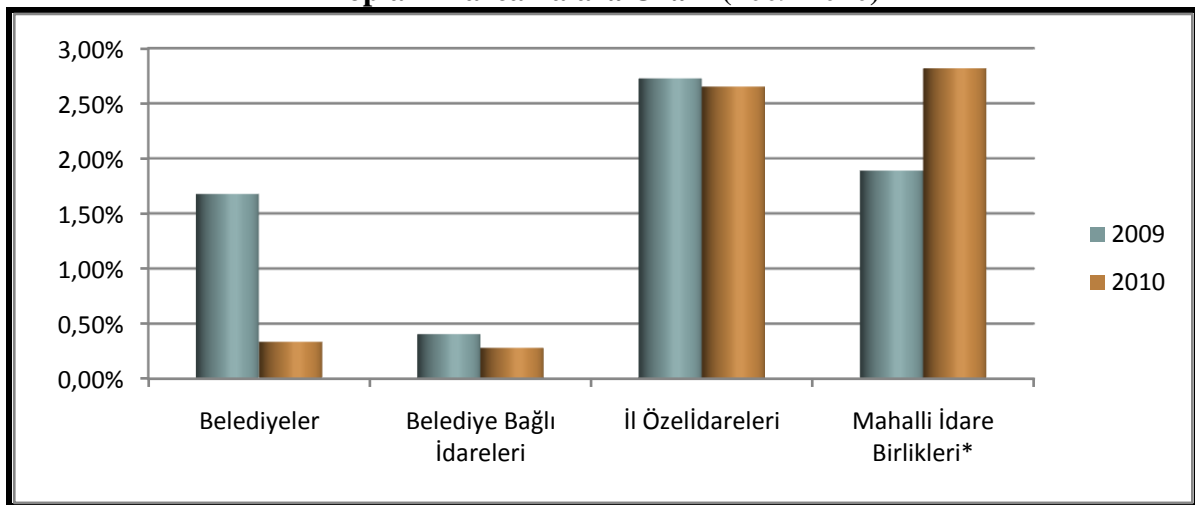
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında sermaye transfer harcamaları olarak; belediyeler 115.196.000 TL, il özel idareleri 229.489.000 TL, mahalli idare birlikleri 64.641.000 TL ve belediye bağlı idareleri 21.584.000 TL harcamıştır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin sermaye transferlerinin toplam harcamalara oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:23

**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Transferlerinin
Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010)**

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde sermaye transferlerinin toplam harcamalar içindeki payı % 0,82'dir. Bu pay belediyelerde % 0,33, belediye bağlı idarelerinde % 0,28, mahalli idare birliklerinde % 2,82 ve il özel idarelerinde % 2,65'tir.

VII.2.2.7.1.Belediye Türlerine Göre Sermaye Transferleri

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sermaye transferleri ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:40

**Belediye Türlerine Göre Sermaye Transferleri ve
Toplam Harcamalar (2009-2010)**

(1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Sermaye Transferleri	Toplam Harcamalar	%	Sermaye Transferleri	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	466.575	13.662.594	3,41	20.827	13.836.250	0,15
İl Belediyeleri	12.060	3.262.669	0,37	36.243	3.872.080	0,93
İlçe ve Belde Belediyeleri	41.833	14.123.326	0,30	62.936	16.801.958	0,37
Toplam	520.468	31.048.589	1,68	120.006	34.510.288	0,34

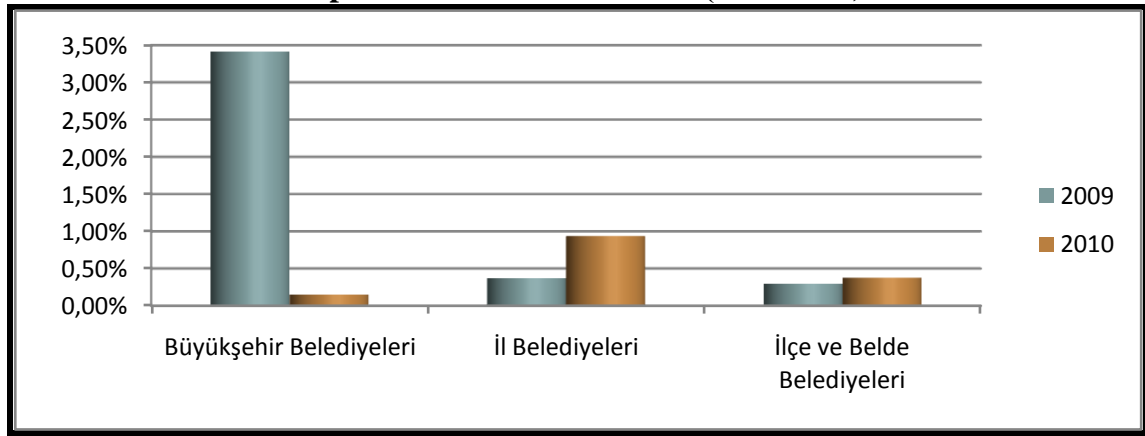
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında sermaye transferleri olarak; büyükşehir belediyeleri 20.827.000 TL, il belediyeleri 36.243.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 62.936.000 TL harcamıştır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sermaye transferlerinin toplam harcamalara oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:24

**Belediye Türlerine Göre Sermaye Transferlerinin
Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010)**

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında sermaye transferlerinin toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde % 0,15, il belediyelerinde % 0,93, ilçe ve belde belediyelerinde % 0,37'dir.

VII.2.2.8. Borç Verme

Borç verme, ilgili mahalli idarenin yurtiçi borç verme harcamaları ile yurtdışı borç verme harcamalarından oluşmaktadır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre borç verme ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:41

**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Borç Verme ve
Toplam Harcamalar (2009-2010) (1.000 TL)**

Türü	2009			2010		
	Borç Verme	Toplam Harcamalar	%	Borç Verme	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	1.323.157	31.048.589	4,26	1.400.074	34.474.935	4,06
Belediye Bağlı İdareleri	317.061	8.248.029	3,84	463.757	7.730.938	6,00
İl Özel İdareleri	7.526	7.553.284	0,10	5.055	8.652.767	0,06
Mahalli İdare Birlikleri	6.825	1.570.746	0,43	21.116	2.294.549	0,92
Toplam*	1.654.569	48.420.648	3,42	1.890.002	52.226.305	3,61

* Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

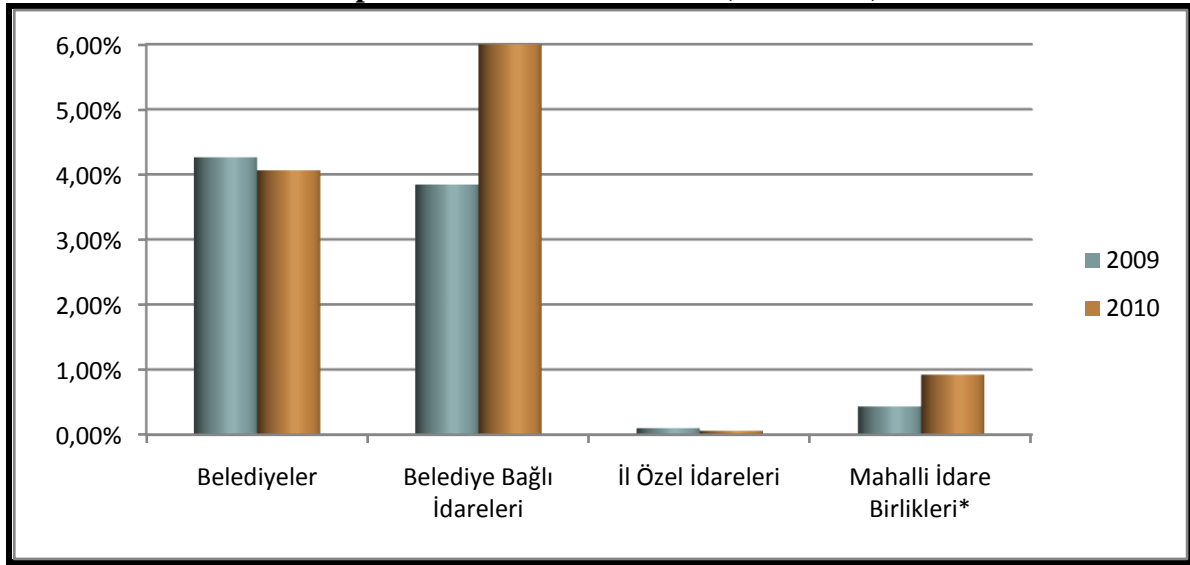
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında borç vermeye ilişkin olarak ; belediyeler 1.400.074.000 TL, il özel idareleri 5.055.000 TL, mahalli idare birlikleri 21.116.000 TL ve belediye bağlı idareleri 463.757.000 TL harcamıştır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre borç verme harcamalarının toplam harcamalara oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:25

**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Borç Vermenin
Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010)**

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerin toplam harcamaları içindeki borç verme oranı % 3,61'dir. Bu oran belediyelerde % 4,06, belediye bağlı idarelerinde % 6,00, il özel idarelerinde % 0,06 ve mahalli idare birliklerinde % 0,92'dir.

VII.2.2.8.1. Belediye Türlerine Göre Borç Verme

2009 ve 2010 yılları belediye türlerine göre borç verme ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:42

Belediye Türlerine Göre Borç Verme ve Toplam Harcamalar (2009-2010) (1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Borç Verme	Toplam Harcamalar	%	Borç Verme	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	1.296.432	13.662.594	9,49	1.360.377	13.836.250	9,83
İl Belediyeleri	3.577	3.262.669	0,11	5.283	3.872.080	0,14
İlçe ve Belde Belediyeleri	23.148	14.123.326	0,16	34.414	16.801.958	0,20
Toplam	1.323.157	31.048.589	4,26	1.400.074	34.510.288	4,06

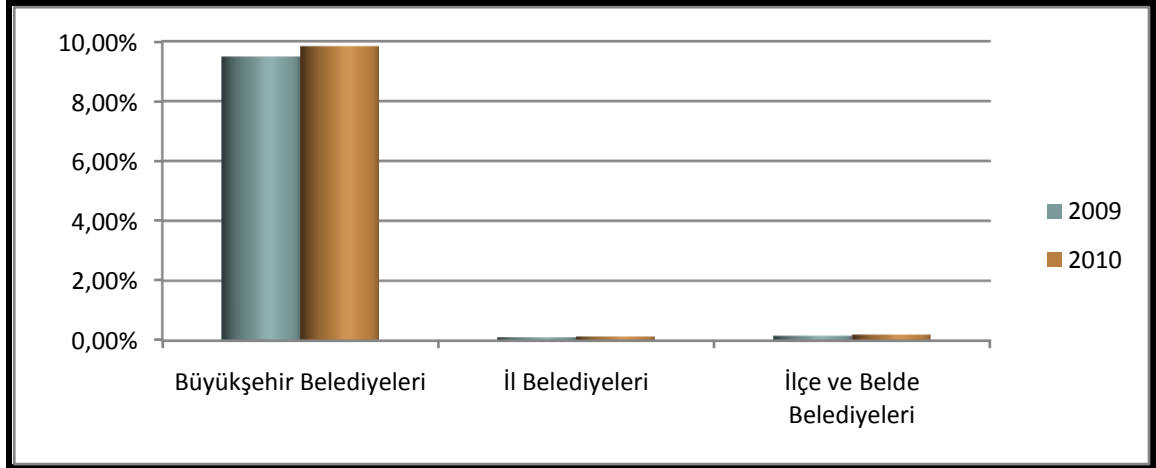
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında borç vermeye ilişkin olarak; büyükşehir belediyeleri 1.360.377.000 TL, il belediyeleri 5.283.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 34.414.000 TL harcamıştır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla Belediye türlerine göre borç verme harcamalarının toplam harcamalara oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:26

Belediye Türlerine Göre Borç Vermenin Toplam Harcamalara Oranı (2009-2010)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında borç vermenin toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde % 9,83, il belediyelerinde % 0,14, ilçe ve belde belediyelerinde % 0,20'dir.

VII.2.3.Mahalli İdarelerin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması

2010 yılı, mahalli idarelerin giderlerinin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırması aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:43

Mahalli İdarelerin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması (2010)

(1.000 TL)

	Personel Giderleri	Sos. Güv. Kurum Dev. Pirim Gid.	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	Faiz Giderleri	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferi	Borç Verme	Toplam
Genel Kamu Hizmetleri	4.875.639	802.052	5852606	1.361.457	2.077.717	1.833.394	211.328	1.082.019	18.096.212
Savunma Hizmetleri	45.654	7.717	15.656		20849	15.695	21.094		126.665
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	772.791	138.992	485.054		10.621	264.020	1		1.671.479
Ekonomik İşler ve Hizmetleri	1.607.630	303.943	3.565.058		40.933	5.850.442	46.114		11.414.120
Çevre Koruma Hizmetleri	805.663	137.608	2.751.481		7.410	1.115.633	8.028		4.825.823
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	1.683.454	292.604	2.671.101		83.366	5.463.046	59.507		10.253.078
Sağlık Hizmetleri	134.763	74.689	225.371		15.931	291.402	5756		747.912
Dinlenme Kültür ve Din Hizmetleri	308.583	52.554	1.245.492		86.833	398.196	4.727		2.096.385
Eğitim Hizmetleri	5.966	909	962.243		5.220	1.110.214	28.922		2.113.474
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hiz.	45.405	6.783	209.633		570.056	49.262	18		881.157
Toplam	10.285.548	1.817.851	17.983.695	1.361.457	2.918.936	16.391.304	385.495	1.082.019	52.226.305

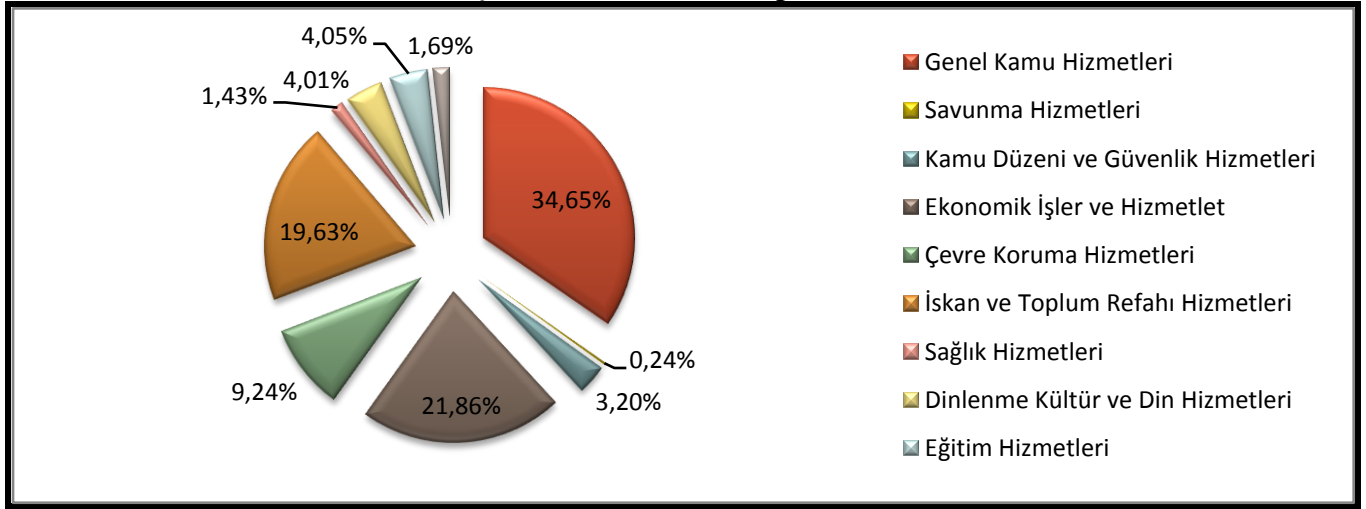
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerin giderlerinin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırmasına baktığımızda genel kamu hizmetlerinin 18.096.212.000 TL, savunma hizmetlerinin 126.665.000 TL, kamu düzeni ve güvenlik hizmetlerinin 1.671.479.000 TL, ekonomik işler ve hizmetlerin 11.414.120.000 TL, çevre koruma hizmetlerinin 4.825.823.000 TL, iskan ve toplum refahı hizmetlerinin 10.253.078.000 TL, sağlık hizmetlerinin 747.912.000 TL, dinlenme, kültür ve din hizmetlerinin 2.096.385.000 TL, eğitim hizmetlerinin 2.113.474.000 TL, sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetlerinin 881.157.000 TL olduğu görülmektedir.

2010 yılı mahalli idarelerin giderlerinin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırmasına göre toplam giderlere oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:27

Mahalli İdarelerin Fonksiyonel Giderlerinin Toplam Gidere Oranı (2010) (1.000 TL)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

VII.2.3.1.Belediyelerin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması

2010 yılı belediyelerin giderlerinin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırması aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:44

Belediyelerin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması (2010)

(1.000 TL)

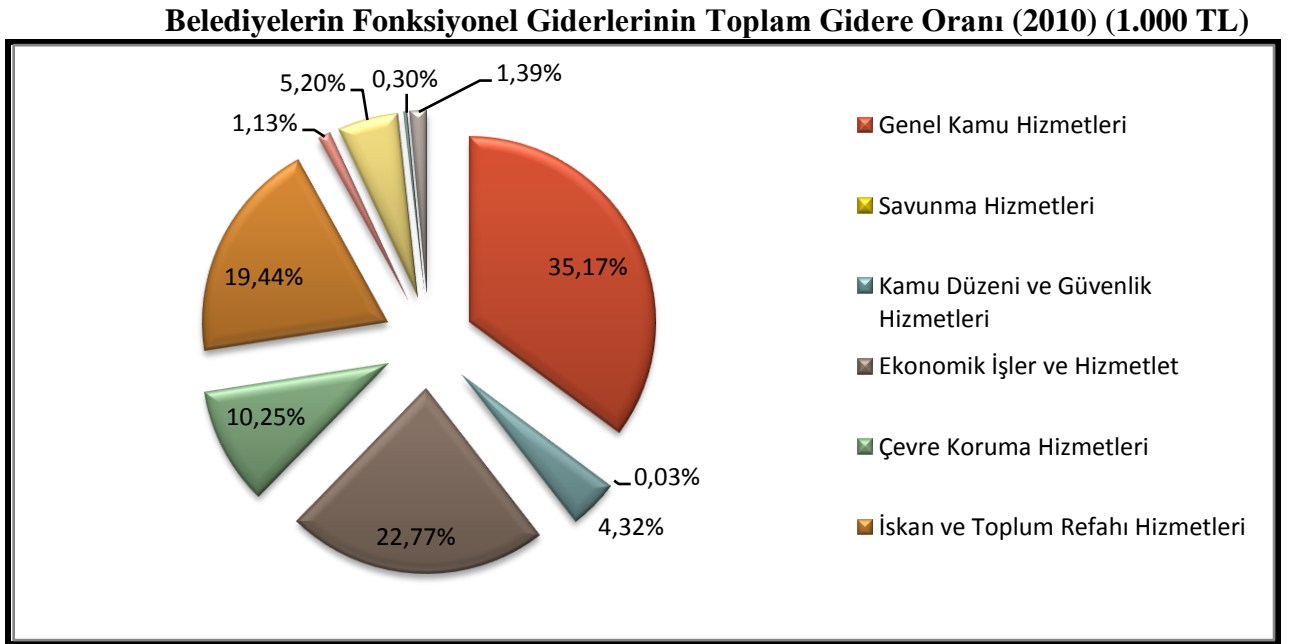
	Personel Giderleri	Sos. Güv. Kurum Dev. Pirim Gid.	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	Faiz Giderleri	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferi	Borç Verme	Toplam
Genel Kamu Hizmetleri	2.855.085	456.242	4006220	1.043.586	1.564.495	703.406	97.101	1.400.074	12.126.209
Savunma Hizmetleri	4.619	720	4.410		13	401			10.163
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	768.565	138.141	443.401		10.621	127.805	1		1.488.534
Ekonomik İşler ve Hizmetleri	1.037.563	191.355	2.023.971		25.238	4.569.632	3.073		7.850.832
Çevre Koruma Hizmetleri	692.458	118.260	2.455.340		4.950	255.284	6.034		3.532.326
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	1.111.826	199.877	1.638.595		15.199	3.729.114	5.873		6.700.484
Sağlık Hizmetleri	132.984	26.602	209.694		15.932	4.649	50		389.911
Dinlenme Kültür ve Din Hizmetleri	307.075	52.496	1.193.115		82.946	155.100	3.048		1.793.780
Eğitim Hizmetleri	5.854	909	93.174		2.882	1.006			103.825
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hiz.	45.360	6.783	179.707		245.277	1.728	16		478.871
Toplam	6.961.389	1.191.385	12.247.627	1.043.586	1.967.553	9.548.125	115.196	1.400.074	34.474.935

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla belediyelerin giderlerinin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırmasına baktığımızda genel kamu hizmetlerinin 12.126.209.000 TL, savunma hizmetlerinin 10.163.000 TL, kamu düzeni ve güvenlik hizmetlerinin 1.488.534.000 TL, ekonomik işler ve hizmetlerin 7.850.832.000 TL, çevre koruma hizmetlerinin 3.532.326.000 TL, iskan ve toplum refahı hizmetlerinin 6.700.484.000 TL, sağlık hizmetlerinin 389.911.000 TL, dinlenme, kültür ve din hizmetlerinin 1.793.780.000 TL, eğitim hizmetlerinin 103.825.000 TL, sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetlerinin 478.871.000 TL olduğu görülmektedir.

2010 yılı, belediyelerin giderlerinin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırmasına göre toplam giderlere oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:28

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2011

VII.2.3.2. Belediye Bağlı İdarelerinin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması

2010 yılı, belediye bağlı idarelerinin giderlerinin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırması aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:45**Belediye Bağlı İdarelerinin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması (2010)****(1.000 TL)**

	Personel Giderleri	Sos. Güv. Kurum Dev. Pirim Gid.	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	Faiz Giderleri	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferi	Borç Verme	Toplam
Genel Kamu Hizmetleri	215.957	64.255	743202	308.150	58.447	27.191	13.882	463.757	1.894.841
Savunma Hizmetleri	968	216	1.229						2.413
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	3.412	692	15.697			6			19.807
Ekonomik İşler ve Hizmetleri	404.105	80.826	1.098.389		691	444.992			2.029.003
Çevre Koruma Hizmetleri	108.641	18.730	254.510		43	762.089			1.144.013
İşkan ve Toplum Refahı Hizmetleri	447.409	69.871	880.739		67.572	1.164.627	7.702		2.637.920
Sağlık Hizmetleri	1.721	224	748			1			2.694
Dinlenme Kültür ve Din Hizmetleri			38		209				247
Eğitim Hizmetleri									0
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hiz.									0
Toplam	1.182.213	234.814	2.994.552	308.150	126.962	2.398.906	21.584	463.757	7.730.938

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

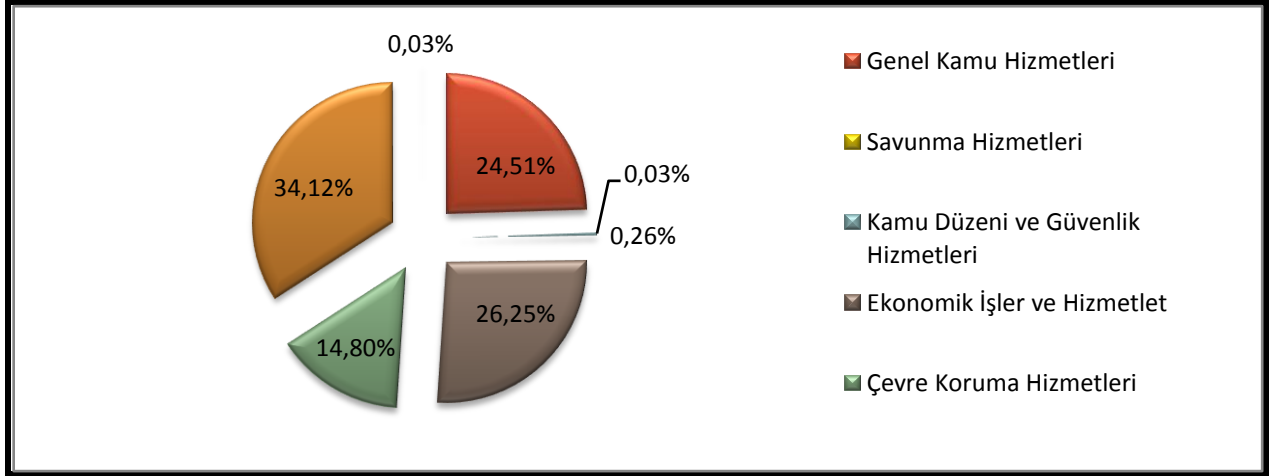
2010 yılı itibarıyla belediye bağlı idarelerinin giderlerinin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırmasına baktığımızda genel kamu hizmetlerinin 1.894.841.000 TL, savunma hizmetlerinin 2.413.000 TL, kamu düzeni ve güvenlik hizmetlerinin 19.807.000 TL, ekonomik işler ve hizmetlerin 2.029.003.000 TL, çevre koruma hizmetlerinin 1.144.013.000 TL, iskan ve toplum refahı hizmetlerinin 2.637.920.000 TL, sağlık hizmetlerinin 2.694.000 TL, dinlenme, kültür ve din hizmetlerinin 247.000 TL olduğu grlmektedir.

2010 yılı belediye bağlı idarelerinin giderlerinin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırmasına göre toplam giderlere oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:29

**Belediye Bağı İdarelerinin Fonksiyonel Giderlerinin
Toplam Gidere Oranı (2010)**

(1.000 TL)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

VII.2.3.3. İl Özel İdarelerinin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması

2010 yılı, özel idarelerin giderlerinin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırması aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:46

**İl Özel İdarelerinin Giderlerinin Fonksiyonel ve
Ekonomik Sınıflandırması (2010)**

(1.000 TL)

	Personel Giderleri	Sos. Güv. Kurum Dev. Pirim Gid.	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	Faiz Giderleri	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferi	Borç Verme	Toplam
Genel Kamu Hizmetleri	1.694.373	272.998	681195	7.363	437.164	778.948	104.186	5.055	3.981.282
Savunma Hizmetleri	40.066	6782	10.011		20837	15.294	21094		114.084
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri			24.409		2	135.606	11		160.028
Ekonomik İşler ve Hizmetleri	99.061	20.291	98.533		10.778	657.194	50.567		936.424
Çevre Koruma Hizmetleri	20	5	2.275		234	62.803	2.699		68.036
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	118.337	21.704	71.050		8.183	185.017	36.629		440.920
Sağlık Hizmetleri		47.862	14.408		30	286.686	5742		354.728
Dinlenme Kültür ve Din Hizmetleri	287	33	42.809		3.793	237.684	4.590		289.196
Eğitim Hizmetleri			820.446		2.823	1.080.159	3.971		1.907.399
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hiz.	43		29.356		323.742	47.529			400.670
Toplam	1.952.187	369.675	1.794.492	7.363	807.586	3.486.920	229.489	5.055	8.652.767

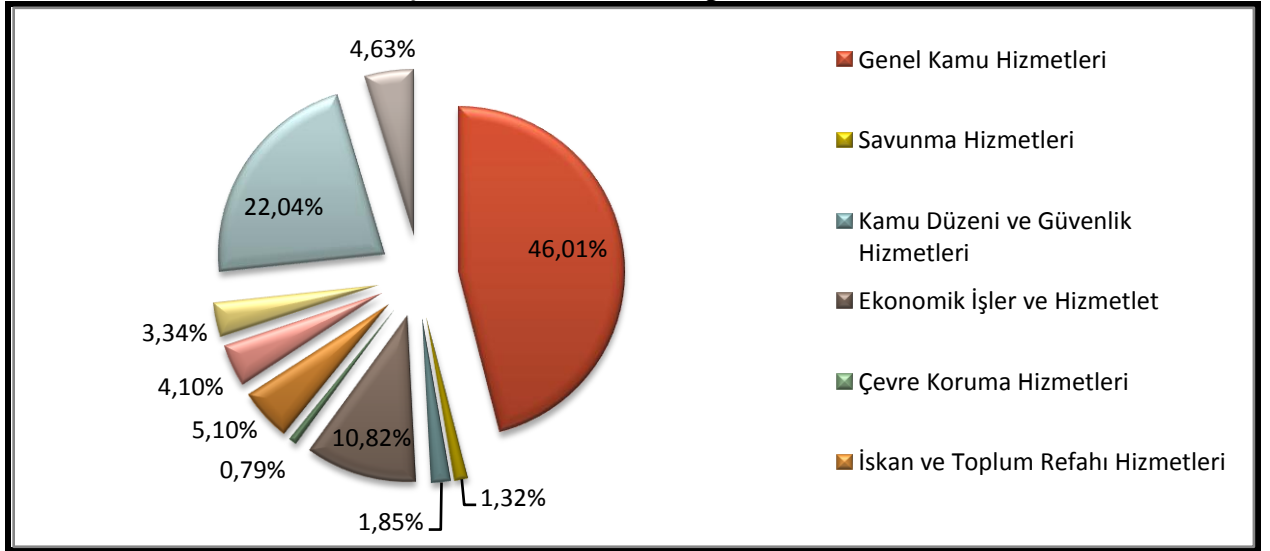
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla il özel idarelerinin giderlerinin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırmasına baktığımızda genel kamu hizmetlerinin 3.981.282.000 TL, savunma hizmetlerinin 114.084.000 TL, kamu düzeni ve güvenlik hizmetlerinin 160.028.000 TL, ekonomik işler ve hizmetlerin 936.424.000 TL, çevre koruma hizmetlerinin 68.036.000 TL, iskan ve toplum refahı hizmetlerinin 440.920.000 TL, sağlık hizmetlerinin 354.728.000 TL, dinlenme, kültür ve din hizmetlerinin 289.196.000 TL, eğitim hizmetlerinin 1.907.399.000 TL, sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetlerinin 400.670.000 TL olduğu görülmektedir.

2010 yılı özel idarelerin giderlerinin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırmasına göre toplam giderlere oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:30

İl Özel İdarelerinin Fonksiyonel Giderlerinin Toplam Gidere Oranı (2010) (1.000 TL)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2011

VII.2.3.4. Mahalli İdare Birliklerinin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması

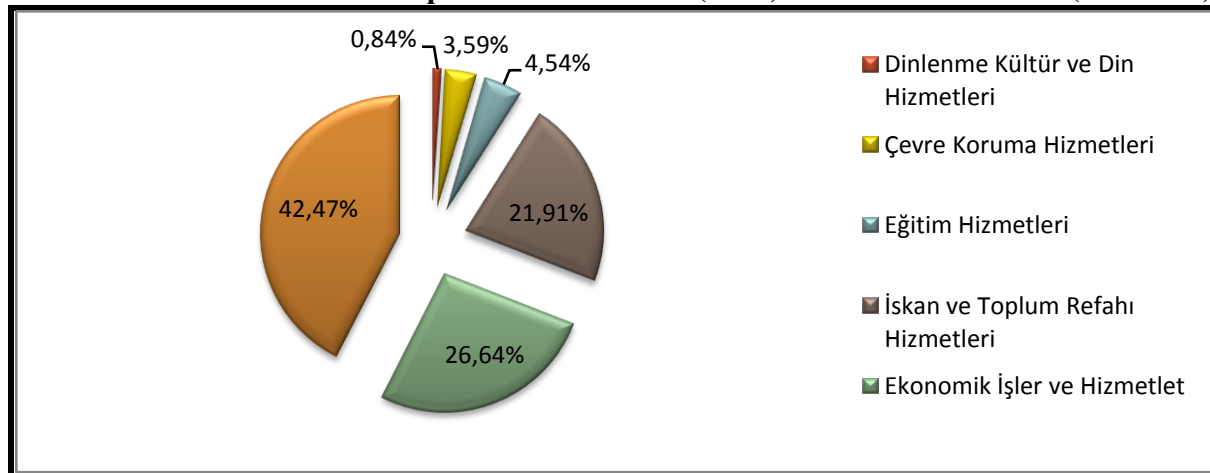
2010 yılı mahalli idare birliklerinin giderlerinin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırması aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:47**Mahalli İdare Birliklerinin Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırması (2010)****(1.000 TL)**

	Personel Giderleri	Sos. Güv. Kurum Dev. Pirim Gid.	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	Faiz Giderleri	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferi	Borç Verme	Toplam
Genel Kamu Hizmetleri	110.224	8.556	421991	2.358	65.437	323.848	18.770	21.116	972.300
Savunma Hizmetleri			5						5
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	816	159	1.546			602			3.123
Ekonomik İşler ve Hizmetleri	66.901	11.471	344.166		7.440	178.625	1.323		609.926
Çevre Koruma Hizmetleri	4.544	613	39.356		2.195	35.457	65		82.230
İşkan ve Toplum Refahı Hizmetleri	5.882	1.152	80.717		12.193	384.289	17.286		501.519
Sağlık Hizmetleri	58		521			65	2		646
Dinlenme Kültür ve Din Hizmetleri	1.220	25	9.529		1.732	5.412	1.355		19.273
Eğitim Hizmetleri	112		48.623		287	29.049	25.840		103.911
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hiz.	2	1	570		1.037	6			1.616
Toplam	189.759	21.977	947.024	2.358	90.321	957.353	64.641	21.116	2.294.549

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı mahalli idare birliklerini giderlerinin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırmasına göre toplam giderlere oranı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Grafik:31**Mahalli İdare Birliklerinin Fonksiyonel Giderlerinin Toplam Gidere Oranı (2010)****(1.000 TL)**Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

VII.3. MAHALLİ İDARELERİN GELİRLERİ

İl özel idareleri, büyükşehir belediyeleri, diğer belediyeler ve mahalli idare birliklerinin gelirlerini oluşturan kaynaklar aşağıda belirtilmiştir:

a) İl Özel İdarelerinin Gelirleri

- Kanunlarla gösterilen il özel idaresi vergi, resim, harç ve katılma payları.
- Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar.
- Genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler.
- Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler.
- İl genel meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler.
- Faiz ve ceza gelirleri.
- Bağışlar.
- Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler.
- Diğer gelirler.

b) Büyükşehir Belediyelerinin Gelirleri

- Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Ayrılan Pay.
- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre büyükşehir belediyesince tahsil olunacak at yarışları dâhil müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin % 20'si müşterek bahislere konu olan yarışların yapıldığı yerin belediyesine, % 30'u nüfuslarına göre dağıtılmak üzere diğer ilçe ve ilk kademe belediyelerine ayrıldıktan sonra kalan % 50'si.
- Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalar içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçlar.
- Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yollara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri.
- Durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde tespit edilen araç park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin ilçe ve ilk kademe belediyelerine, nüfuslarına göre dağıtılacak % 50'sinden sonra kalacak % 50'si.

➤ Hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda belirtilen oran ve esaslara göre alınacak yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları.

➤ Kira, faiz ve ceza gelirleri.

➤ Kamu idare ve müesseselerinin yardımları.

➤ Bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılacak gelirler.

➤ Büyükşehir belediyesi iktisadî teşebbüslerinin safi hâsılatından büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek oranda alınan hisseler.

➤ Büyükşehir belediyesinin taşınır ve taşınmaz mal gelirleri.

➤ Yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler.

➤ Şartlı ve şartsız bağışlar.

➤ Diğer gelirler.

c) Belediyelerin Gelirleri

➤ Kanunlarla gösterilen belediye vergi, resim, harç ve katılma payları.

➤ Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay ve ödenekler.

➤ Genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler.

➤ Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler.

➤ Belediye meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler.

➤ Faiz ve ceza gelirleri.

➤ Bağışlar.

➤ Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler.

➤ Diğer gelirler.

d) Mahalli İdare Birliklerinin Gelirleri

➤ Birlik üyelerinin, birliğin kuruluş ve faaliyet giderlerine katılma payları.

➤ Birlik Meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler.

➤ Diğer kamu kurum ve kuruluşlarından aktarılacak ödenekler.

➤ Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler.

➤ Kira ve faiz gelirleri.

➤ Bağışlar.

➤ Köylere hizmet götürme birlikleri için il özel idaresi bütçesinden ayrılacak pay. İl özel idaresi bütçe gelirlerinin ne kadarının köylere hizmet götürme birliklerine aktarılacağı, köylere hizmet götürme birliklerinin sunacağı yatırım plânı, yıllık çalışma programı ve uygulama projelerine göre il genel meclisince kararlaştırılır.

➤ Diğer gelirler.

VII.3.1. Mahalli İdarelerin Gelirlerine İlişkin Genel Göstergeler

2006 ve 2010yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:48

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Gelirleri (2006-2010) (1.000 TL)

Türü	2006	2007	2008	2009	2010
Belediyeler	20.372.864	23.648.122	25.736.012	26.844.961	34.233.863
Belediye Bağlı İdareleri	5.716.057	5.726.524	5.983.883	7.333.985	7.459.228
İl Özel İdareleri	5.635.984	6.099.586	7.121.956	7.299.672	9.752.093
Mahalli İdare Birlikleri*	-	-	-	1.291.325	2.317.412
Toplam**	31.724.905	35.474.232	38.841.851	42.477.177	53.582.118

* Muhasebat Genel Müdürlüğüne Mahalli İdare Birliklerine ait bilgiler 2009 tarihinden itibaren yayınlanmaya başlanmıştır.

**Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

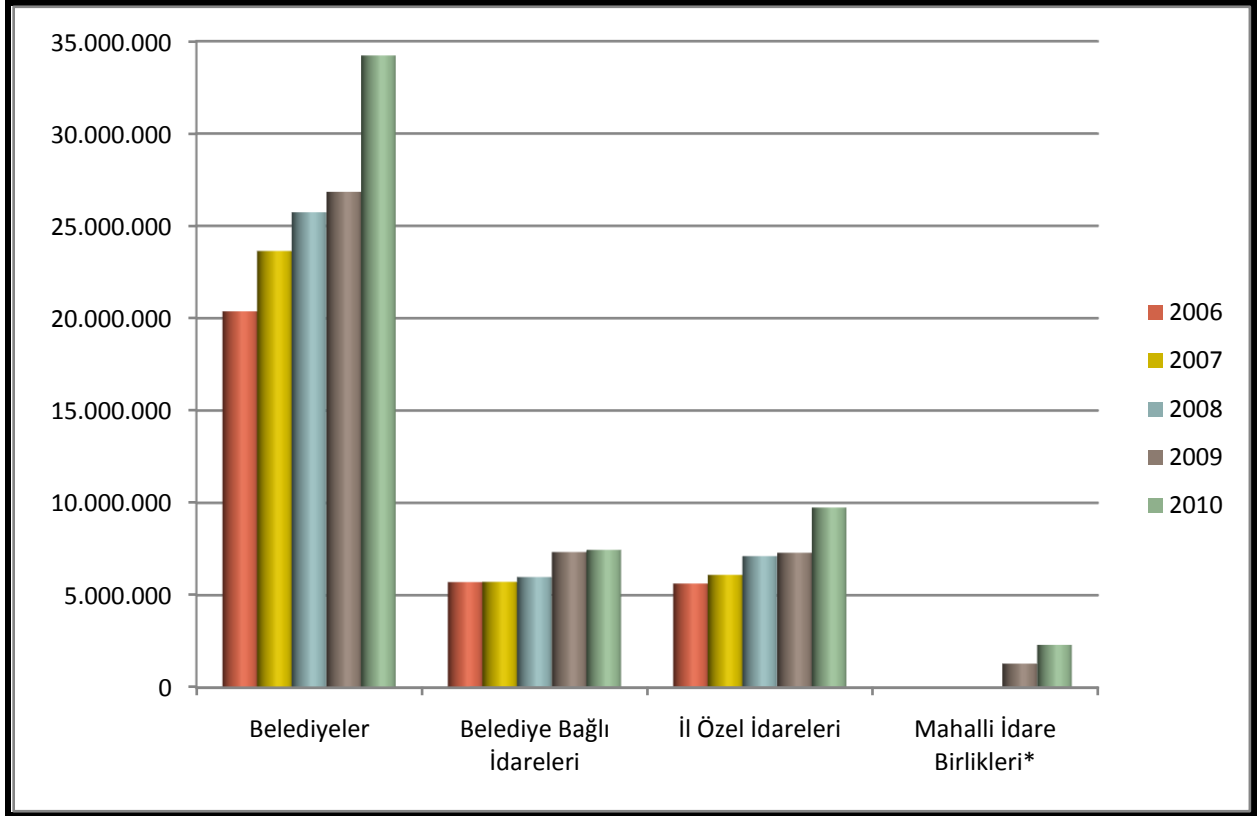
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2011

2010 Yılında belediyeler 34.233.863.000 TL, il özel idareleri 9.752.093.000 TL, mahalli idare birlikleri 2.317.412.000 TL ve belediye bağlı kuruluşları 7.459.228.000 TL gelir elde etmiştir.

2006 ve 2010 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin gelirleri karşılaştırmalı olarak aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:32

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Gelirleri (2006-2010) (1.000 TL)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

Mahalli idare gelirleri 2010 yılında bir önceki yıla göre % 26,14 artış göstermiştir. Bu artış belediyelerde % 27,52, il özel idarelerinde % 33,60, belediye bağlı idarelerinde % 1,71, mahalli idare birliklerinde 79,46'dır.

VII.3.2. Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri

2009 ve 2010 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin öz gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:49

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri*(2009-2010) (1.000 TL)

	2009			2010		
	Öz Gelir*	Toplam Gelir	%	Öz Gelir*	Toplam Gelir	%
Belediyeler	13.262.827	26.844.961	49,41	16.670.036	34.233.863	48,70
Belediye Bağlı İdareleri	6.656.771	7.333.985	90,77	6.920.179	7.459.228	92,77
İl Özel İdareleri	939.563	7.299.672	12,87	1.091.839	9.752.093	11,20
Mahalli İdare Birlikleri	679.454	1.291.325	52,62	798.511	2.317.412	34,46
Mahalli İdareler Toplam**	21.538.615	42.769.943	50,36	25.521.320	53.582.118	47,63

*Özgelirler; mahalli idarelerin, genel bütçe vergi gelirlerinden aldıkları paylar ile merkezi bütçeden ve diğer kamu kurumlarından aldıkları yardımlar ve özel gelirler haricindeki gelirlerini kapsamaktadır.

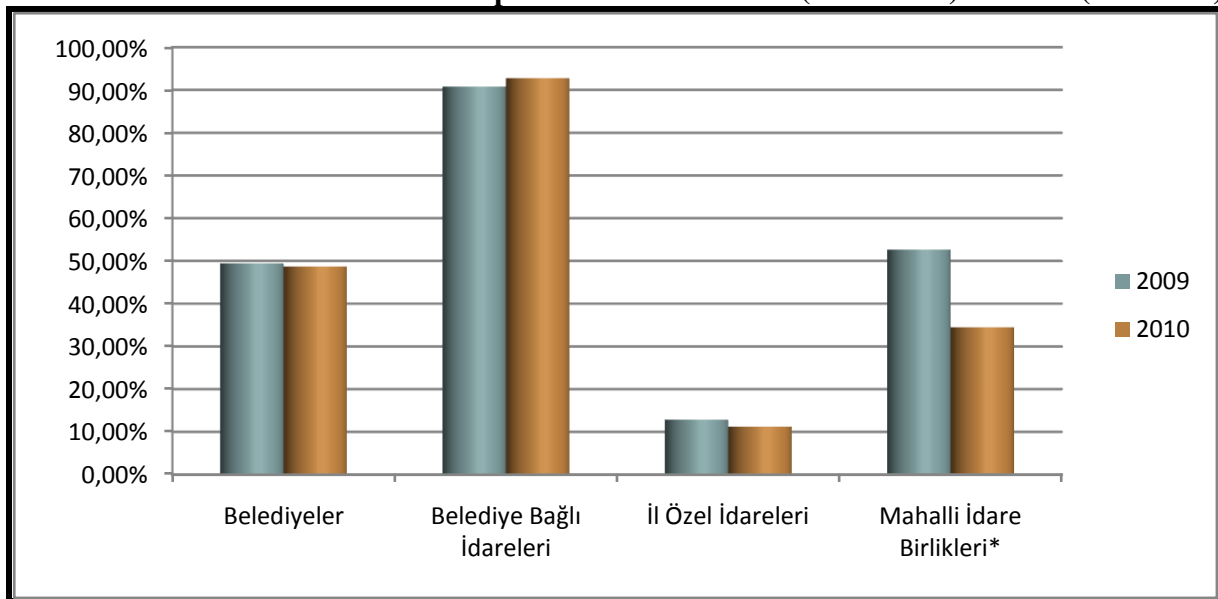
**Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün mahalli idarelerin 2010 gelir verilerine dayalı olarak hazırlanmıştır.

2010 yılında belediyeler 16.670.036.000 TL, il özel idareleri 1.091.839.000 TL, mahalli idare birlikleri 798.511.000 TL ve belediye bağlı kuruluşları 6.920.179.000 TL öz gelir elde etmiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin öz gelirlerinin toplam gelirlerine oranı karşılaştırmalı olarak aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:33
Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Öz Gelirlerinin
Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010) (1.000 TL)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün mahalli idarelerin 2010 gelir verilerine dayalı olarak hazırlanmıştır.

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde öz gelirlerin toplam gelirler içerisindeki payı % 47,63'tür. Bu pay belediyelerde % 48,70, belediye bağlı idarelerinde % 92,77, mahalli idare birliklerinde % 34,46 ve il özel idarelerinde % 11,20'dir.

VII.3.2.1. Belediyelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri

2009 ve 2010 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin öz gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:50

Belediyelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri (2009-2010) (1.000 TL)

	2009			2010		
	Öz Gelir	Toplam Gelir	%	Öz Gelir	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	4.838.110	11.335.294	42,68	4.650.915	13.322.111	34,91
İl Belediyeleri	1.565.637	2.917.161	53,67	2.106.546	3.872.328	54,40
İlçe ve Belde Belediyeleri	6.859.080	12.592.506	54,47	9.953.330	17.039.424	58,41
Toplam	13.262.827	26.844.961	49,41	16.710.791	34.233.863	48,81

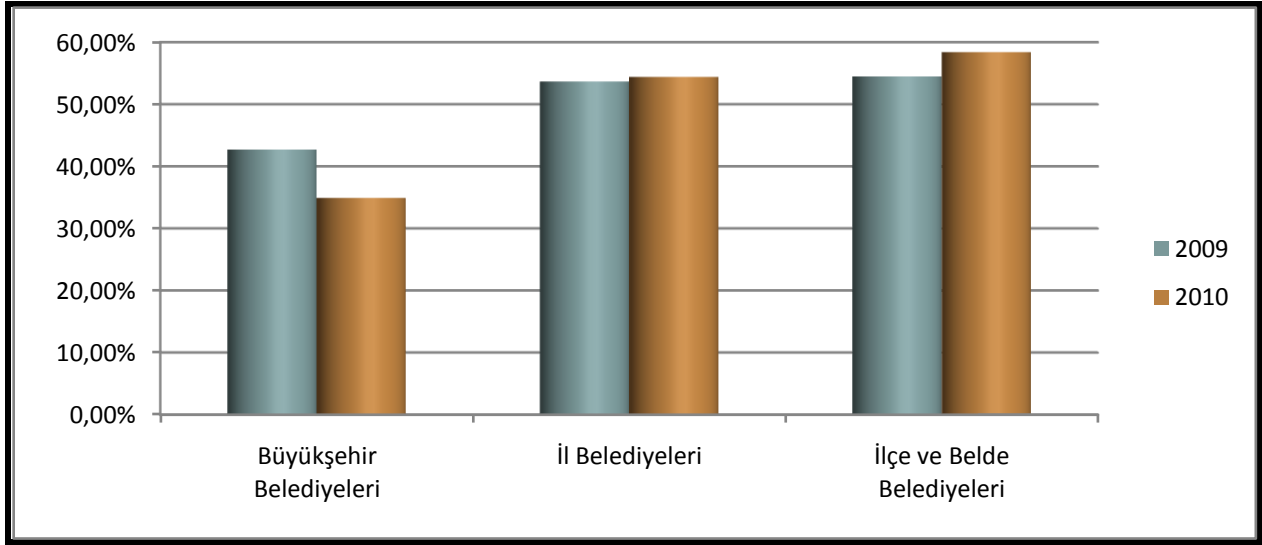
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün mahalli idarelerin 2010 gelir verilerine dayalı olarak hazırlanmıştır.

2010 yılında büyükşehir belediyeleri 4.650.915.000 TL, il belediyeleri 2.106.546.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 9.953.330.000 TL öz gelir elde etmiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla türlerine göre belediyelerin öz gelirlerinin toplam gelirlere oranı karşılaştırmalı olarak aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:34

**Belediyelerin Türlerine Göre Öz Gelirlerinin
Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010) (1.000 TL)**

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün mahalli idarelerin 2010 gelir verilerine dayalı olarak hazırlanmıştır.

2010 yılı itibarıyla belediyelerin öz gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı % 48,81'dir. Bu pay büyükşehir belediyelerinde % 34,91, il belediyelerinde % 54,40, ilçe ve belde belediyelerinde % 58,41'dir.

VII.3.3. Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri

2006 ve 2010 yılları itibarıyla gelir kalemlerine göre mahalli idarelerin gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:51

Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri (2006-2010) (1.000 TL)

Türü	2006	2007	2008	2009	2010
Vergi Gelirleri	3.377.516	3.690.832	4.190.482	3.776.080	5.904.388
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	8.060.244	8.992.899	9.187.821	10.558.298	11.922.406
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	4.304.960	4.589.299	5.208.655	6.150.040	8.876.235
Faizler Paylar ve Cezalar	13.621.545	16.012.989	18.404.010	19.885.113	24.172.266
Sermaye Gelirleri	2.002.846	1.948.766	1.731.648	1.333.119	2.690.268
Alacaklardan Tahsilâtlar	357.794	239.447	119.235	1.067.293	16.555
Toplam*	31.724.905	35.474.232	38.841.851	42.477.177	53.582.118

*Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

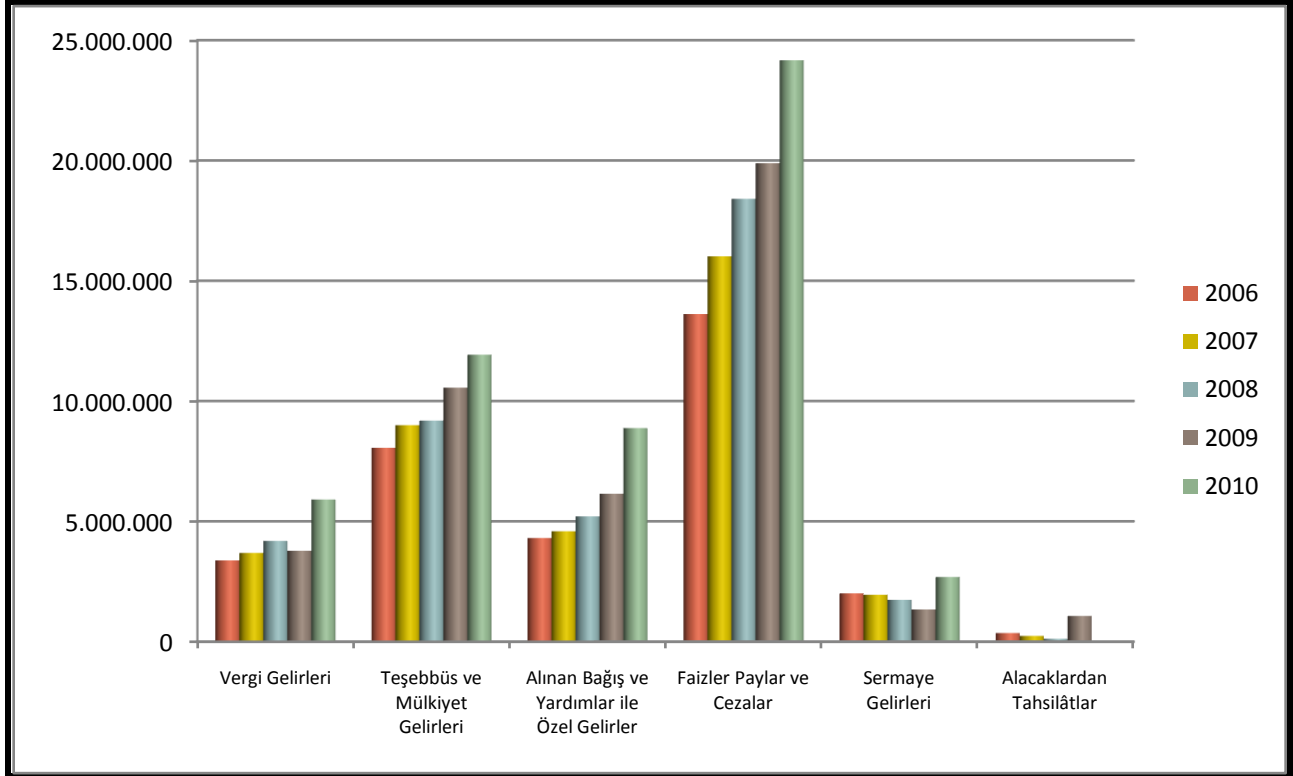
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerin gelirleri 53.582.118.000 TL'dir. Vergi gelirleri 5.904.388.000 TL, teşebbüs ve mülkiyet gelirleri 11.922.406.000 TL, alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler 8.876.235.000 TL, faizler, paylar ve cezalar 24.172.266.000 TL, sermaye gelirleri 2.690.268.000 TL ve alacaklardan tahsilâtlar 16.555.000 TL'dir. 2009 ve 2010 yılı dışındaki yıllara ait gelirlere mahalli idare birliklerinin geliri dâhil değildir.

2006 ve 2010 yılları itibarıyla gelir kalemlerine göre mahalli idarelerin gelirleri aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:35

Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri (2006-2010) (1.000 TL)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2011

VII.3.3.1. Vergi Gelirleri

Vergi gelirleri, ilgili mahalli idarece alınan emlak (bina, arsa, arazi) vergisi, çevre temizlik vergisi, haberleşme vergisi, elektrik ve havagazı tüketim vergisi, eğlence vergisi, yangın sigorta vergisi, ilan ve reklam vergisi ile bina inşaat harcı, işyeri açma izni harcı, yapı kullanma izni harcı, ölçü ve tartı aletlerinin muayene harcı, hayvan kesimi muayene ve denetleme harcı,

işgal harcı, kaynak suları harcı, tatil günlerinde çalışma ruhsat harcı, tellallık harcı, toptancı hali resmi ve diğer harçlardan oluşmaktadır.

Belediyelerin topladığı vergiler Belediye Gelirleri Kanununda ve Emlak Vergisi Kanununda düzenlenmiştir. Yerel vergiler nispi ve maktu olmak üzere iki şekilde belirlenmektedir. Nispi vergiler, enflasyon dönemlerinde reel olarak kendilerini korumaktadır. Maktu vergiler ise enflasyon karşısında aşınmaktadır. Türkiye’de Bina Vergisi, Arazi Vergisi, Eğlence Vergisi gibi vergiler nispi olarak hesaplanırken, İlan ve Reklam Vergisi, Çevre Temizlik Vergisi ve harçların tamamına yakını (Tellallık Harcı hariç) maktu olarak hesaplanmaktadır.

Büyükşehir belediyelerinde büyükşehir sınırları ve mücavir alanları içinde belediyelerince tahsil edilen emlak vergisi tutarının tamamı ilgili ilçe ve ilk kademe belediyeleri tarafından alınır. Bunlardan büyükşehir belediyesine veya özel idareye ayrıca pay kesilmez.

İl özel idarelerine ait vergi gelirleri yok denecek kadar azdır. Çünkü özel idarelere belediyelerde olduğu gibi vergi ve harç toplama konusunda henüz yetki verilmemiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin vergi gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:52
Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Vergi Gelirleri ve
Toplam Gelirler (2009-2010) **(1.000 TL)**

Türü	2009			2010		
	Vergi Gelirleri	Toplam Gelir	%	Vergi Gelirleri	Toplam Gelir	%
Belediyeler	3.631.028	26.844.961	13,53	5.854.566	34.233.863	17,10
Belediye Bağlı İdareleri	0	7.333.985	0,00	0	7.459.228	0,00
İl Özel İdareleri	112.821	7.299.672	1,55	42.491	9.752.093	0,44
Mahalli İdare Birlikleri	32.231	1.291.325	2,50	7.331	2.317.412	0,32
Toplam*	3.776.080	42.769.943	8,83	5.904.388	53.582.118	11,01

*Muhasebat Genel Müdürlüğü’nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

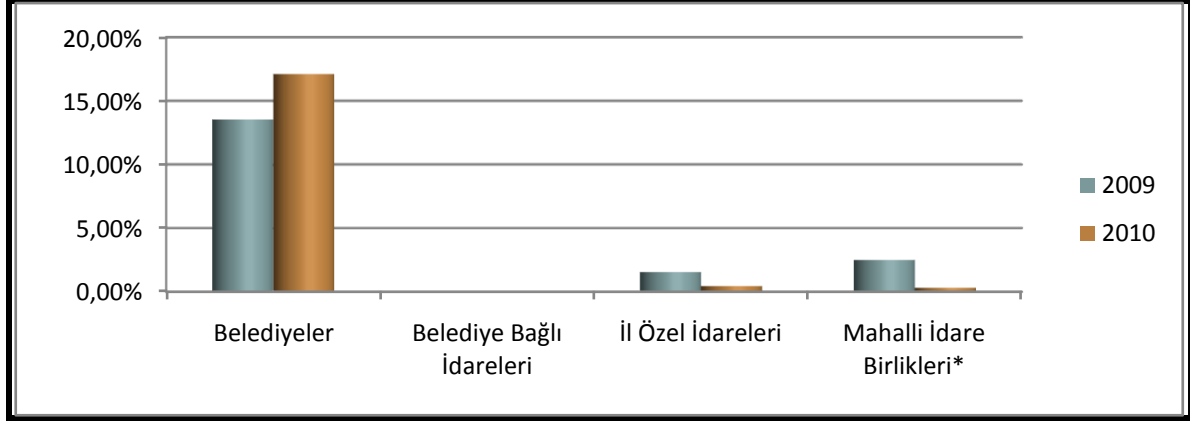
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında vergi gelirleri olarak belediyeler 5.854.566.000 TL, il özel idareleri 42.491.000 TL ve mahalli idare birlikleri 7.331.000 TL gelir elde etmiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin vergi gelirlerinin toplam gelirlere oranı karşılaştırmalı olarak aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:36

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Vergi Gelirlerinin Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasseb-at.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde vergi gelirlerinin toplam gelirler içindeki payı % 11,01'dir. Bu pay belediyelerde % 17,10, il özel idarelerinde % 0,44 ve mahalli idare birliklerinde % 0,32'dir.

VII.3.3.1.1. Belediye Türlerine Göre Vergi Gelirleri

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre vergi gelirleri ve toplam gelirler karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:53

Belediye Türlerine Göre Vergi Gelirleri ve Toplam Gelirler (2009-2010)

(1.000 TL)

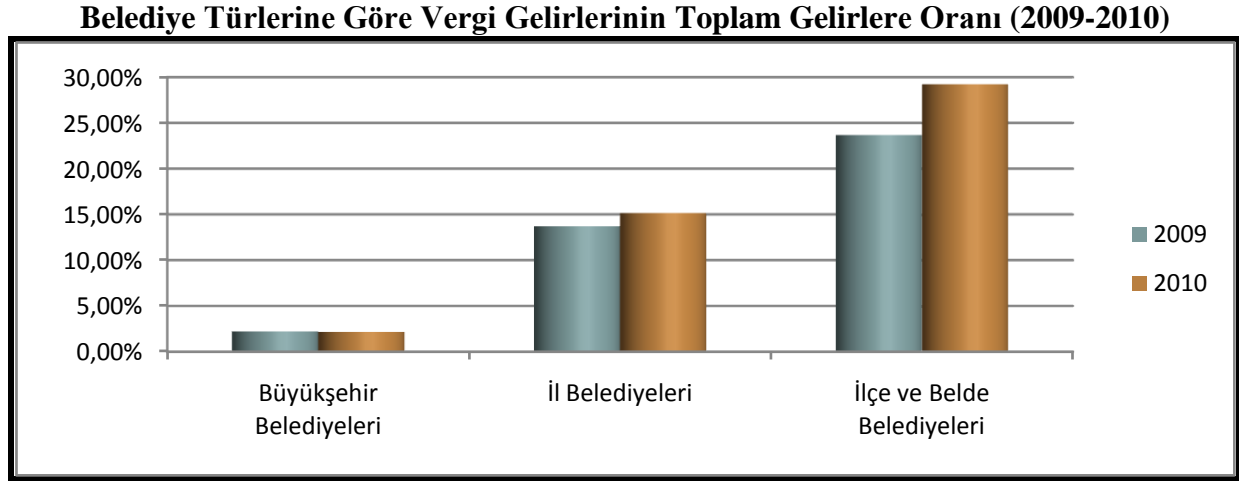
Türü	2009			2010		
	Vergi Gelirleri	Toplam Gelir	%	Vergi Gelirleri	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	249.378	11.335.294	2,20	286.067	13.322.111	2,15
İl Belediyeleri	400.010	2.917.161	13,71	587.048	3.872.328	15,16
İlçe ve Belde Belediyeleri	2.981.640	12.592.506	23,68	4.981.451	17.039.424	29,23
Toplam	3.631.028	26.844.961	13,53	5.854.566	34.233.863	17,10

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasseb.gov.tr/>, 2011

2010 yılında vergi gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 286.067.000 TL, il belediyeleri 587.048.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 4.981.451.000 TL gelir elde etmiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre vergi gelirlerinin toplam gelirlere oranı karşılaştırmalı olarak aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:37

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla vergi gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı; büyükşehir belediyelerinde % 2,15, il belediyelerinde % 15,16, ilçe ve belde belediyelerinde % 29,23'tür.

VII.3.3.2. Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri

Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri;

- a) Şartname, basılı evrak, değerli kâğıt ve kitap gibi mal satışlarından elde edilen gelirler,
- b) Doğalgaz hizmetlerine ilişkin gelirler, su hizmetlerine ilişkin gelirler, otopark işletme gelirleri, sosyal tesis işletme gelirleri, ilan ve reklam gelirleri, muayene denetim ve kontrol ücretleri, sağlık hizmetlerine ilişkin gelirler, ulaştırma hizmetlerine ilişkin gelirler gibi sunulan hizmetlerden elde edilen gelirler,
- c) Su, ulaştırma, sağlık, eğitim, doğalgaz, tarımsal, kültürel, çevre ve esenlik ile ekonomik hizmetlere ilişkin kurumlar hâsılatı ve kârı,
- d) Lojman, sosyal tesis, spor tesisi, kültürel amaçlı tesis ve diğer taşınmaz kira gelirleri ile ecrimisil gelirleri,
- e) Taşınır kira gelirleri,
- f) Diğer çeşitli teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinden oluşmaktadır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin türlerine göre teşebbüs ve mülkiyet gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:54

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri ve Toplam Gelirler (2009-2010) (1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	Toplam Gelir	%	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	Toplam Gelir	%
Belediyeler	4.123.985	26.844.961	15,36	4.824.058	34.233.863	14,09
Belediye Bağlı İdareleri	5.907.182	7.333.985	80,55	6.415.673	7.459.228	86,01
İl Özel İdareleri	225.387	7.299.672	3,09	272.848	9.752.093	2,80
Mahalli İdare Birlikleri	301.744	1.291.325	23,37	409.827	2.317.412	17,68
Toplam*	10.558.298	42.769.943	24,69	11.922.406	53.582.118	22,25

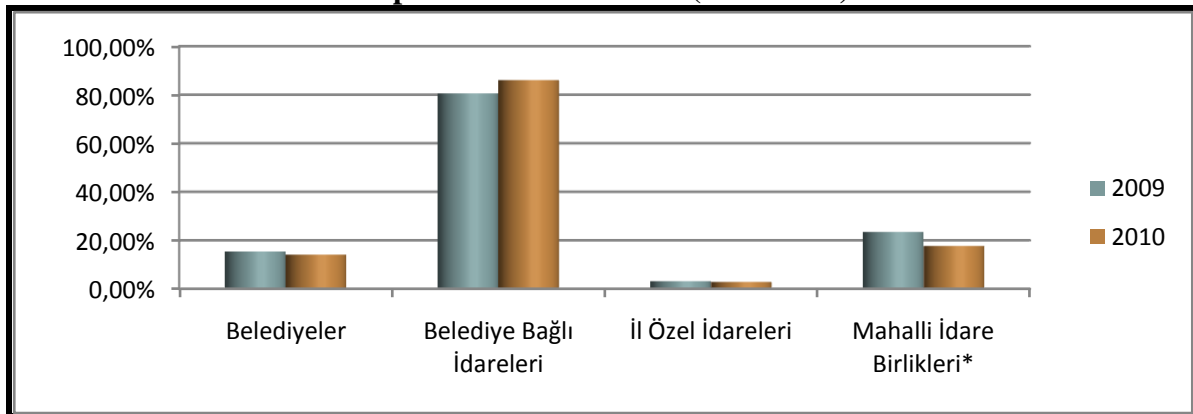
*Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.
kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında teşebbüs ve mülkiyet gelirleri olarak belediyeler 4.824.058.000 TL, il özel idareleri 272.848.000 TL, mahalli idare birlikleri 409.827.000 TL ve belediye bağlı idareleri 6.415.673.000 TL gelir elde etmiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin toplam gelirlere oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:38

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirlerinin Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı % 22,25'dir. Bu pay belediyelerde % 14,09, belediye bağlı idarelerinde % 86,01, mahalli idare birliklerinde % 17,68 ve il özel idarelerinde % 2,80'dir.

VII.3.3.2.1.Belediye Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre teşebbüs ve mülkiyet gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:55

Belediye Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri ve Toplam Gelirler (2009-2010)

(1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	Toplam Gelir	%	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	1.348.917	11.335.294	11,90	1.397.509	13.322.111	10,49
İl Belediyeleri	853.257	2.917.161	29,25	1.068.781	3.872.328	27,60
İlçe ve Belde Belediyeleri	1.921.811	12.592.506	15,26	2.357.768	17.039.424	13,84
Toplam	4.123.985	26.844.961	15,36	4.824.058	34.233.863	14,09

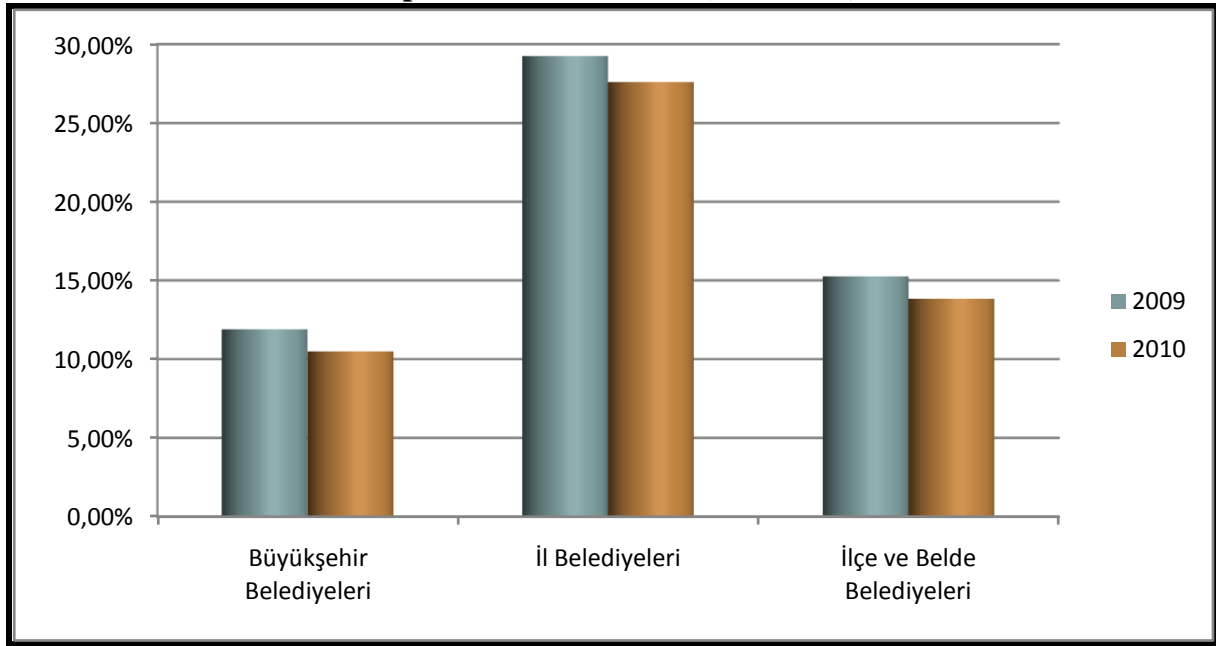
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında teşebbüs ve mülkiyet gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 1.397.509.000 TL, il belediyeleri 1.068.781.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 2.357.768.000 TL gelir elde etmiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin toplam gelirlere oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:39

**Belediye Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirlerinin
Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010)**

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı; büyükşehir belediyelerinde % 10,49, il belediyelerinde % 27,60, ilçe ve belde belediyelerinde % 13,84'tür.

VII.3.3.3. Alınan Bağış ve Yardımlar İle Özel Gelirler

Alınan bağış ve yardımlar:

- Dünya Bankası ve Avrupa Birliği gibi yurtdışı kurumlarından alınan bağış ve yardımlar,
- Merkezi yönetim bütçesine dâhil idarelerden alınan bağış ve yardımlar,
- Diğer idarelerden alınan bağış ve yardımlar,
- Kurum ve kişilerden alınan bağış ve yardımlar,
- Proje karşılığı alınan bağış ve yardımlardan oluşmaktadır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin türlerine göre alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:56

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ve Toplam Gelirler (2009-2010) (1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Toplam Gelir	%	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Toplam Gelir	%
Belediyeler	375.120	26.844.961	1,40	444.597	34.233.863	1,30
Belediye Bağlı İdareleri	389.260	7.333.985	5,31	131.044	7.459.228	1,76
İl Özel İdareleri	4.646.911	7.299.672	63,66	6.694.942	9.752.093	68,65
Mahalli İdare Birlikleri	738.749	1.291.325	57,21	1.614.652	2.317.412	69,67
Toplam	6.150.040	42.769.943	14,38	8.885.235	53.582.118	16,58

*Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

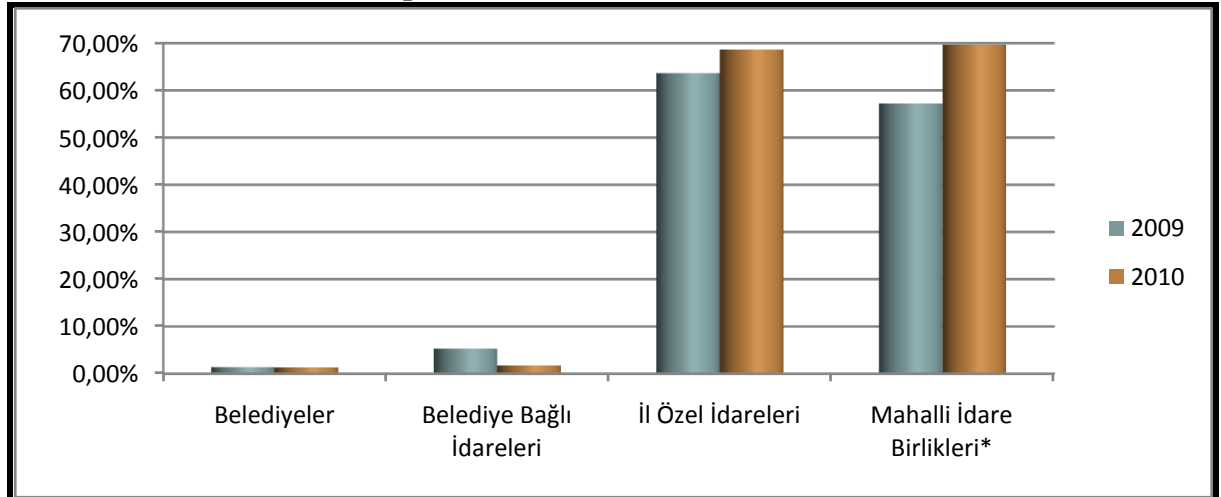
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında, alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler olarak; belediyeler 444.597.000 TL, il özel idareleri 6.694.942.000 TL, mahalli idare birlikleri 1.614.652.000 TL ve belediye bağlı idareleri 131.044.000TL gelir elde etmiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin türlerine göre alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirlerin toplam gelirlere oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:40

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirlerinin Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirlerin toplam gelirler içerisindeki payı belediyelerde % 1,30, belediye bağlı idarelerinde % 1,76, mahalli idare birliklerinde % 69,67 ve il özel idarelerinde % 68,65'tir.

VII.3.3.3.1. Belediye Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:57

Belediye Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ve Toplam Gelirler (2009-2010) (1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Toplam Gelir	%	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Toplam	%
Büyükşehir Belediyeleri	37.992	11.335.294	0,34	58.613	13.322.111	0,44
İl Belediyeleri	41.877	2.917.161	1,44	51.810	3.872.328	1,34
İlçe ve Belde Belediyeleri	295.251	12.592.506	2,34	334.174	17.039.424	1,96
Toplam	375.120	26.844.961	1,40	444.597	34.233.863	1,30

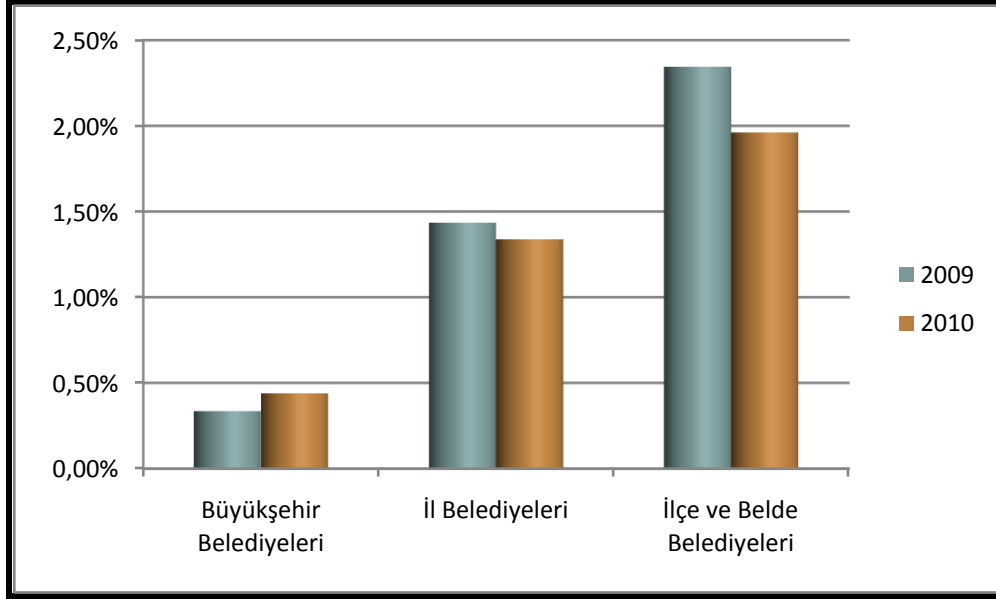
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 58.613.000 TL, il belediyeleri 51.810.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 334.174.000 TL gelir elde etmiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirlerin toplam gelirlere oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:41

Belediye Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirlerin Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirlerin toplam gelirler içerisindeki payı büyükşehir belediyelerinde % 0,44, il belediyelerinde % 1,34, ilçe ve belde belediyelerinde ise % 1,96'dır.

VII.3.3.4. Faizler, Paylar ve Cezalar

a) Faiz gelirleri; kurumca verilen borçlardan alacakların faizleri, takipteki kurum alacakları faizleri, menkul kıymet ve gecikmiş ödemeler faizleri, mevduat faizleri, vergi, resim ve harç gecikme faizleri ve diğer faiz gelirlerinden oluşmaktadır.

b) Pay gelirleri; vergi ve harç gelirlerinden alınan paylar, genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar, yönetim giderlerine katılma payları, kamu harcamalarına katılma payları, maden işletmelerinden, müze girişi ücretleri gibi mahalli idarelere ait paylardan elde edilen gelirlerden oluşmaktadır.

c) Ceza gelirleri; idari para cezaları, vergi cezaları, irat kaydedilecek nakdi teminatlar, mera gelirleri, irat kaydedilecek hisse senedi ve tahviller ile teminat mektupları gibi diğer çeşit gelirlerden oluşmaktadır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin türlerine göre faizler, paylar ve cezalara ilişkin gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:58

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar ve Toplam Gelirler (2009-2010) (1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Faizler Paylar ve Cezalar	Toplam Gelir	%	Faizler Paylar ve Cezalar	Toplam Gelir	%
Belediyeler	16.787.113	26.844.961	62,53	20.408.332	34.233.863	59,61
Belediye Bağlı İdareleri	650.251	7.333.985	8,87	776.316	7.459.228	10,41
İl Özel İdareleri	2.271.836	7.299.672	31,12	2.708.334	9.752.093	27,77
Mahalli İdare Birlikleri	175.913	1.291.325	13,62	279.284	2.317.412	12,05
Toplam*	19.885.113	42.769.943	46,49	24.172.266	53.582.118	45,11

*Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

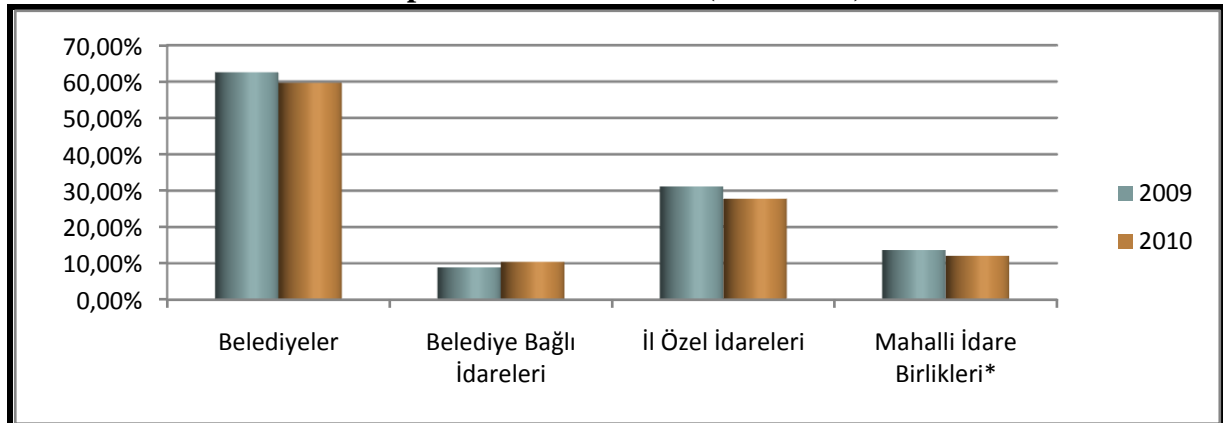
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında faizler, paylar ve cezalara ilişkin gelirler olarak; belediyeler 20.408.332.000 TL, il özel idareleri 2.708.334.000 TL, mahalli idare birlikleri 279.284.000 TL ve belediye bağlı idareleri 776.316.000TL gelir elde etmiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin türlerine göre faizler, paylar ve cezalara ilişkin gelirlerin toplam gelirlere oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:42

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezaların Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde faizler, paylar ve cezaların toplam gelirler içerisindeki payı belediyelerde % 59,61, belediye bağlı idarelerinde % 10,41, il özel idarelerinde % 27,77 ve mahalli idare birliklerinde % 12,05'dir.

VII.3.3.4.1.Belediye Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre faizler, paylar ve cezalar ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:59

**Belediye Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar ve
Toplam Gelirler (2009-2010) (1.000 TL)**

Türü	2009			2010		
	Faizler, Paylar ve Cezalar	Toplam Gelir	%	Faizler, Paylar ve Cezalar	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	8.554.912	11.335.294	75,47	10.006.684	13.322.111	75,11
İl Belediyeleri	1.507.771	2.917.161	51,69	2.038.648	3.872.328	52,65
İlçe ve Belde Belediyeleri	6.724.430	12.592.506	53,40	8.363.000	17.039.424	49,08
Toplam	16.787.113	26.844.961	62,53	20.408.332	34.233.863	59,61

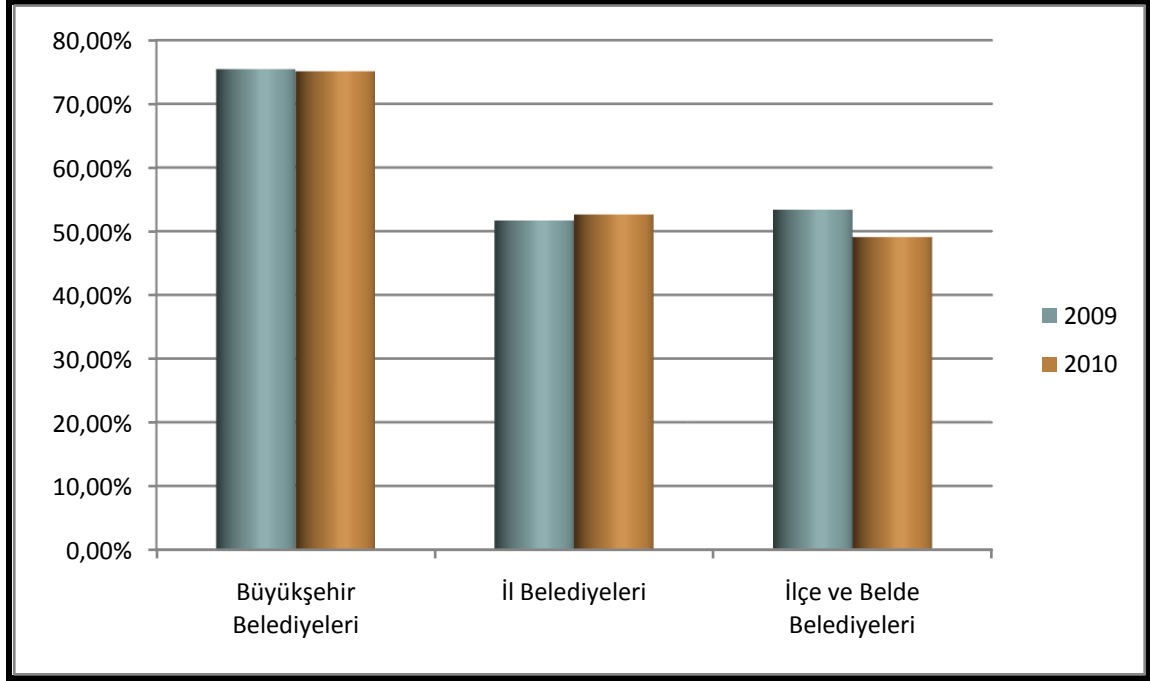
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında faiz, pay ve ceza gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 10.006.684.000 TL, il belediyeleri 2.038.648.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 8.363.000.000 TL gelir elde etmiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre faiz, pay ve ceza gelirlerinin toplam gelirlere oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir

Grafik:43

**Belediye Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezaların
Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010)**

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla faizler, paylar ve cezaların toplam gelirler içerisindeki payı büyükşehir belediyelerinde % 75,11, il belediyelerinde % 52,65, ilçe ve belde belediyelerinde ise % 49,08'dir. Bu gelir kaleminin toplam gelirlere oranının yüksekliği mahalli idarelerin genel bütçe vergi gelirlerinden aldığı payları da içermesinden kaynaklanmaktadır.

VII.3.3.5. Sermaye Gelirleri

Sermaye gelirleri,

- Bina, arazi ve arsa gibi taşınmaz satışlarından elde edilen gelirler,
- Taşınır satışlarından elde edilen gelirler,
- Menkul kıymet ve varlık satış gelirlerinden oluşmaktadır

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin türlerine göre sermaye gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:60

**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Gelirleri ve
Toplam Gelirler (2009-2010) (1.000 TL)**

Türü	2009			2010		
	Sermaye Gelirleri	Toplam Gelir	%	Sermaye Gelirleri	Toplam Gelir	%
Belediyeler	1.243.331	26.844.961	4,63	2.533.815	34.233.863	7,40
Belediye Bağlı İdareleri	47.740	7.333.985	0,65	121.063	7.459.228	1,62
İl Özel İdareleri	40.063	7.299.672	0,55	33.383	9.752.093	0,34
Mahalli İdare Birlikleri	1.985	1.291.325	0,15	2.007	2.317.412	0,09
Toplam*	1.333.119	42.769.943	3,12	2.690.268	53.582.118	5,02

*Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

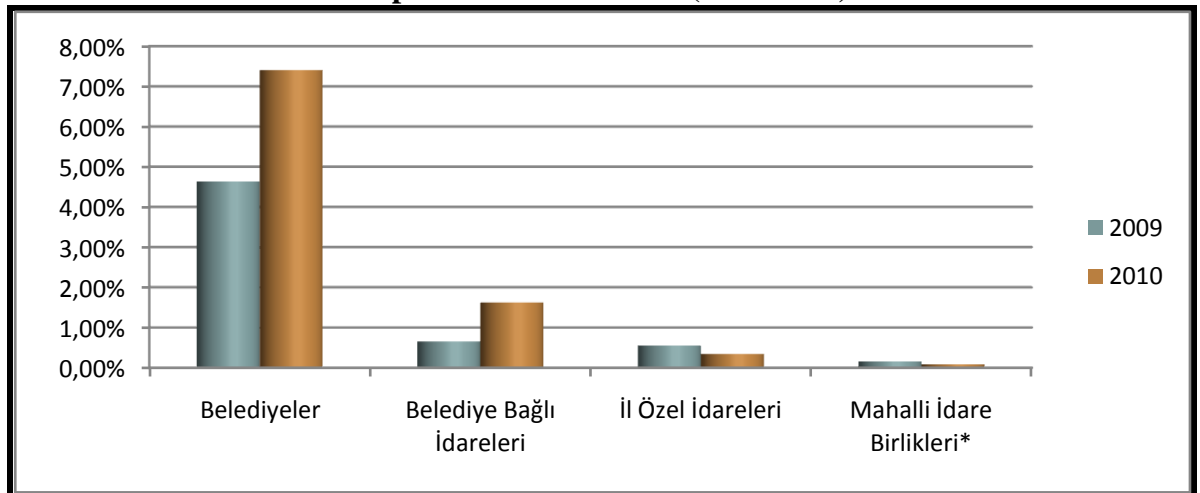
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında sermaye geliri olarak; belediyeler 2.533.815.000 TL, il özel idareleri 33.383.000 TL, mahalli idare birlikleri 2.007.000 TL ve belediye bağlı idareleri 121.063.000 TL gelir elde etmiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin türlerine göre sermaye gelirlerinin toplam gelirlere oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:44

**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Sermaye Gelirlerinin
Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010)**

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde faizler, paylar ve cezaların toplam gelirler içerisindeki payı belediyelerde % 7,40, belediye bağlı idarelerinde % 1,62, mahalli idare birliklerinde % 0,09 ve il özel idarelerinde % 0,34'tür.

VII.3.3.5.1. Belediye Türlerine Göre Sermaye Gelirleri

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sermaye gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:61
Belediye Türlerine Göre Sermaye Gelirleri ve
Toplam Gelirler (2009-2010) (1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Sermaye Gelirleri	Toplam Gelir	%	Sermaye Gelirleri	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	465.096	11.335.294	4,10	1.405.948	13.322.111	10,55
İl Belediyeleri	113.287	2.917.161	3,88	125.658	3.872.328	3,25
İlçe ve Belde Belediyeleri	664.948	12.592.506	5,28	1.002.209	17.039.424	5,88
Toplam	1.243.331	26.844.961	4,63	2.533.815	34.233.863	7,40

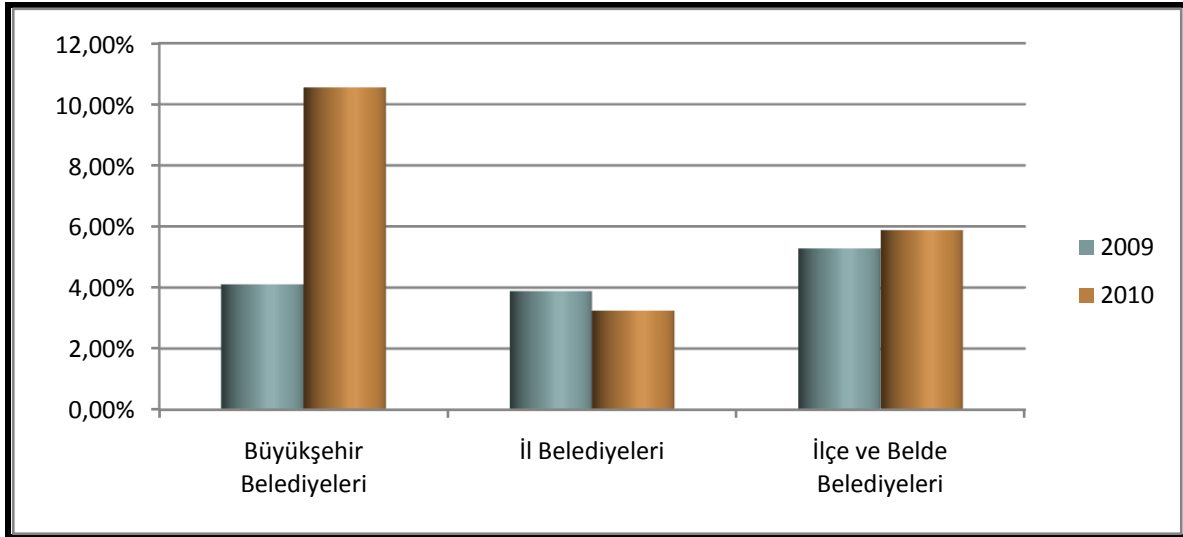
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında sermaye gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 1.405.948.000 TL, il belediyeleri 125.658.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 1.002.209.000 TL gelir elde etmiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sermaye gelirlerinin toplam gelirlere oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:45

Belediye Türlerine Göre Sermaye Gelirlerinin Toplam Gelirlere Oranı(2009-2010)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla sermaye gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı büyükşehir belediyelerinde % 10,55, il belediyelerinde % 3,25, ilçe ve belde belediyelerinde ise % 5,88'dir.

VII.3.3.6. Alacaklardan Tahsilâtlar

Alacaklardan tahsilâtlar, genel bütçeli idareler ile mahalli idareler ve diğer yurtiçi alacaklardan ilgili mahalli idarece yapılan tahsilâtlardan oluşmaktadır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin türlerine göre alacaklardan tahsilâtlar ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:62
Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar ve Toplam Gelirler (2009-2010) (1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	Alacaklardan Tahsilâtlar	Toplam Gelir	%	Alacaklardan Tahsilâtlar	Toplam Gelir	%
Belediyeler	684.384	26.844.961	2,55	168.495	34.233.863	0,49
Belediye Bağlı İdareleri	339.552	7.333.985	4,63	15.132	7.459.228	0,20
İl Özel İdareleri	2.654	7.299.672	0,04	95	9.752.093	0,00
Mahalli İdare Birlikleri	40.703	1.291.325	3,15	4.311	2.317.412	0,19
Toplam*	1.067.293	42.769.943	2,50	188.033	53.582.118	0,35

*Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

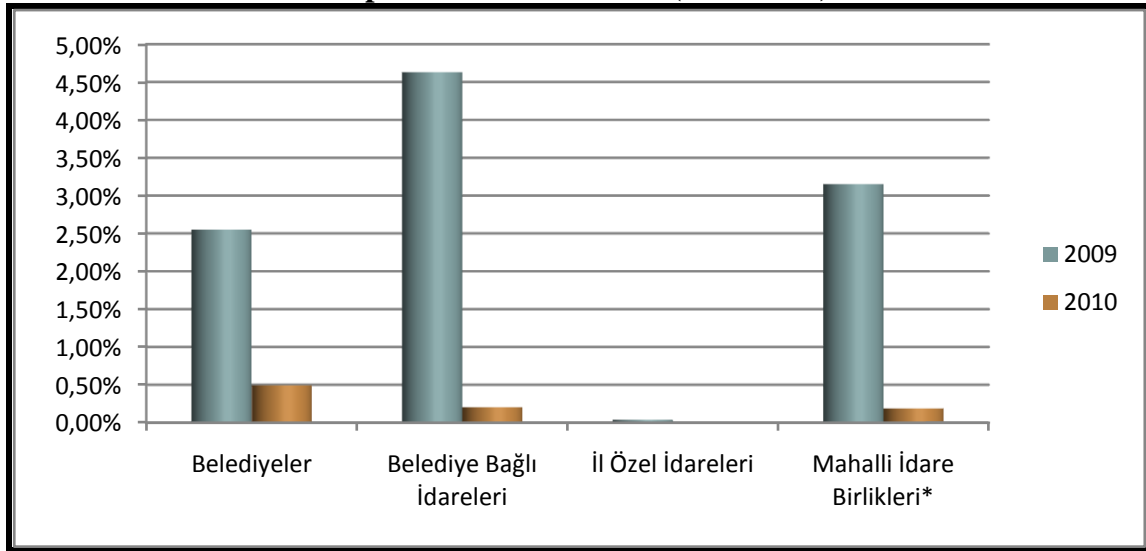
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında alacaklardan tahsilât gelirleri olarak; belediyeler 168.495.000 TL, il özel idareleri 95.000 TL, mahalli idare birlikleri 4.311.000 TL ve belediye bağlı idareleri 15.132.000 TL gelir elde etmiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin türlerine göre alacaklardan tahsilât gelirlerinin toplam gelirlere oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:46

**Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtların
Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010)**

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla mahalli idarelerde alacaklardan tahsilâtların toplam gelirler içerisindeki payı belediyelerde % 0,49, belediye bağlı idarelerinde % 0,20, mahalli idare birliklerinde % 0,19 ve il özel idarelerinde ise % 0'dır.

VII.3.3.6.1. Belediye Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre alacaklardan tahsilât gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:63

**Belediye Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar ve
Toplam Gelirler (2009-2010) (1.000 TL)**

Türü	2009			2010		
	Alacaklardan Tahsilâtlar	Toplam Gelir	%	Alacaklardan Tahsilâtlar	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	678.999	11.335.294	5,99	167.290	13.322.111	1,26
İl Belediyeleri	959	2.917.161	0,03	383	3.872.328	0,01
İlçe ve Belde Belediyeleri	4.426	12.592.506	0,04	822	17.039.424	0,00
Toplam	684.384	26.844.961	2,55	168.495	34.233.863	0,49

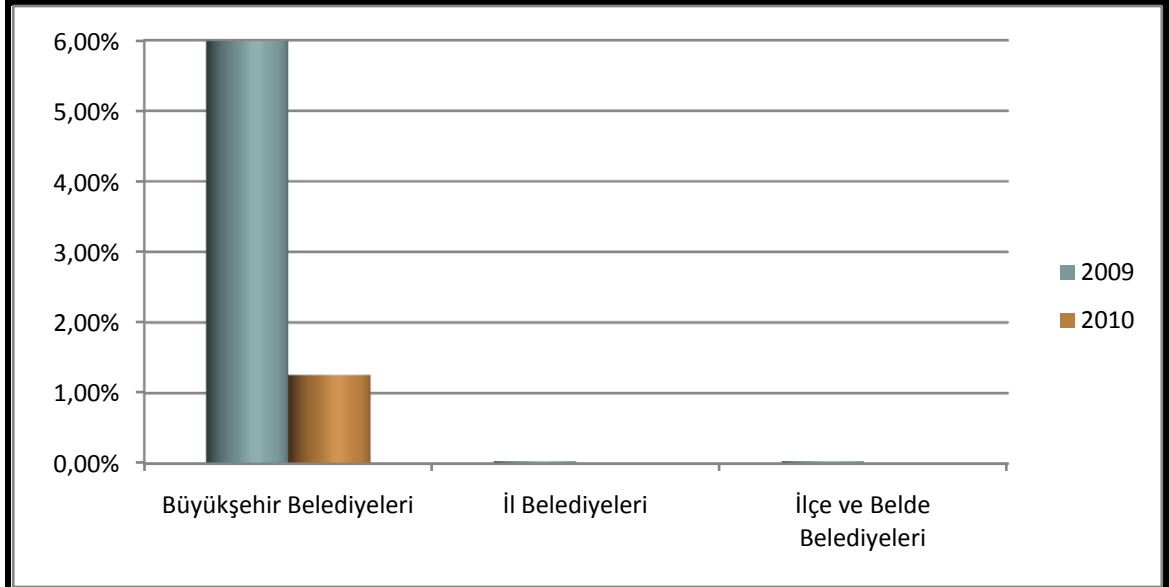
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında alacaklardan tahsilât gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 167.290.000 TL, il belediyeleri 383.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 822.000 TL gelir elde etmiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre alacaklardan tahsilât gelirlerinin toplam gelirlere oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:47

**Belediye Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtların
Toplam Gelirlere Oranı(2009-2010)**

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla alacaklardan tahsilât gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı büyükşehir belediyelerinde % 1,26; il belediyelerinde % 0,01; ilçe ve belde belediyelerinde ise % 0'dır.

VII.3.3.7. Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Ödenekler

İl Özel İdareleri: 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanuna göre Genel Bütçe vergi gelirleri tahsilatının yüzde 1,15'i il özel idare payı olarak ayrılır ve bu payın; yüzde 50'lik kısmı illerin nüfusuna, yüzde 10'luk kısmı illerin yüzölçümüne, yüzde 10'luk kısmı illerin köy sayısına, yüzde 15'lik kısmı illerin kırsal alan nüfusuna, yüzde 15'lik kısmı ise illerin Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca tespit edilen en son gelişmişlik endeksindeki grubuna göre dağıtılır.

Büyükşehir Belediyeleri: 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun hükümleri uyarınca; büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi tahsilâtı toplamının yüzde 5'i ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 2,5 u olarak büyükşehir ilçe belediyelerine ayrılan ve bu belediyelere nüfus esasına göre dağıtılan payın yüzde 30'u büyükşehir belediye payı olarak ayrılır. Büyükşehir sınırları içerisindeki genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamından ayrılan yüzde 5'lik payın yüzde 70'i doğrudan ilgili büyükşehir belediyesine aktarılır, kalan yüzde 30'luk kısmı ise ortak bir havuzda toplanarak tüm büyükşehir belediyelerinin nüfuslarına göre dağıtılır. Genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 2,5'u olarak ayrılan büyükşehir ilçe belediye payının, yüzde 30'luk büyükşehir belediye payı ve 2560 sayılı Kanununun 13 üncü maddesi gereğince dağıtılacak yüzde 10'luk büyükşehir belediyesi bağlı su ve kanalizasyon idaresi payı ayrıldıktan sonra geri kalan kısmı büyükşehir ilçe belediyelerine nüfusa göre dağıtılır.

İl, İlçe ve Belde Belediyeleri: 5779 sayılı İl Özel İdareleri ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanuna göre; genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 2,85'i büyükşehir dışındaki belediyelere ayrılır. Bu yüzde 2,85'lik belediye payının; yüzde 80'lik kısmı belediyelerin nüfusuna, yüzde 20'lik kısmı ise belediyelerin Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından tespit edilen en son "gelişmişlik endeksi" verileri esas alınarak, en az gelişmiş ilçeden en çok gelişmiş olana doğru, eşit sayıda oluşturulan beş gruptan dâhil oldukları grubun aldığı paydan nüfuslarına göre dağıtılır. Belde belediyeleri bağlı buldukları ilçenin gelişmişlik endeksindeki grubunda değerlendirilir.

Denkleştirme Ödeneği ise; kesinleşmiş en son genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının binde biri oranında her yıl Maliye Bakanlığı bütçesine belediyeler denkleştirme ödeneği olarak konan ödenek olup, Maliye Bakanlığınca, mart ve temmuz aylarında iki eşit

taksit halinde dağıtılmak üzere bu ödenek İller Bankası hesabına aktarılır. Bu ödeneğin yüzde 60'ı, nüfusu 5.000'e kadar olan belediyelere, yüzde 40'ı ise nüfusu 5.001 – 9.999 arasında olan belediyelere eşit şekilde dağıtılır.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin türlerine göre genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paylar ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:64

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Toplam Gelirler (2009-2010) (1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	G.B.V.G. Alınan Paylar	Toplam Gelir	%	G.B.V.G. Alınan Paylar	Toplam Gelir	%
Belediyeler	13.358.440	26.844.961	49,76	17.333.265	34.233.863	50,63
Belediye Bağlı İdareleri	387.206	7.333.985	5,28	526.090	7.459.228	7,05
İl Özel İdareleri	1.828.174	7.299.672	25,04	2.341.479	9.752.093	24,01
Mahalli İdare Birlikleri	13.466	1.291.325	1,04	11.867	2.317.412	0,51
Toplam*	15.587.286	42.769.943	36,44	20.212.701	53.582.118	37,72

*Muhasebat Genel Müdürlüğü'nce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

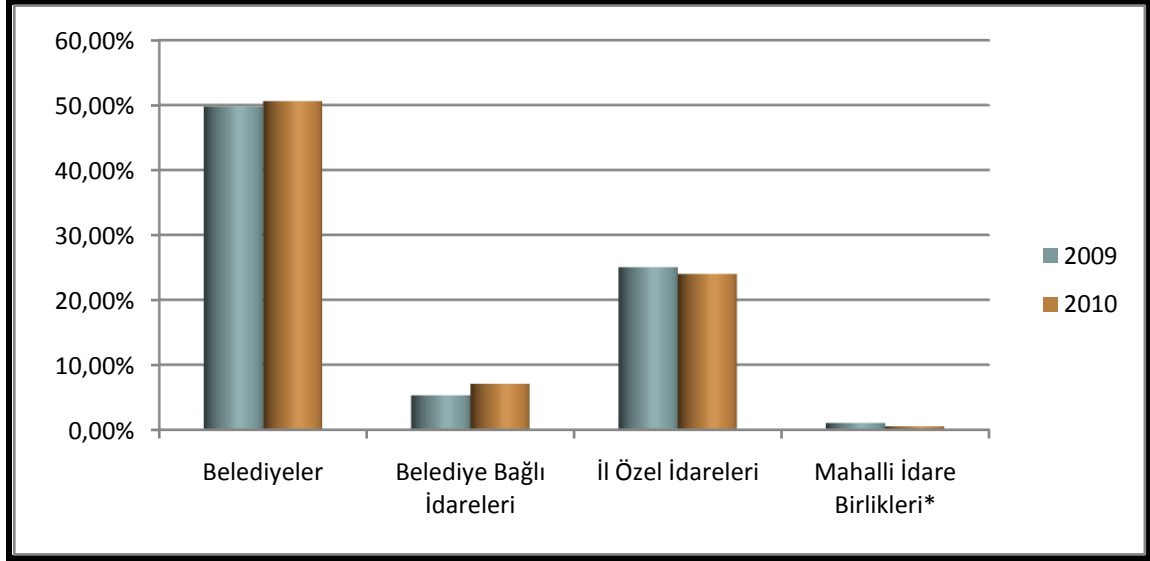
Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2011

2010 yılında genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paylardan; belediyeler 17.333.265.000 TL, il özel idareleri 2.341.479.000 TL, mahalli idare birlikleri 11.867.000 TL ve belediye bağlı idareleri 526.090.000 TL gelir elde etmiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre genel bütçe vergi gelirlerinden alınan payın toplam gelirlere oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:48

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Payların Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

2010 yılı itibarıyla genel bütçe vergi gelirlerinden alınan payın toplam gelirlere oranı belediyelerde % 50,63, il özel idarelerinde % 24,01, mahalli idare birliklerinde % 0,51 ve belediye bağlı idarelerinde % 7,05'tir.

VII.3.3.7.1. Belediye Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paylar ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:65
Belediye Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Toplam Gelirler (2009-2010) (1.000 TL)

Türü	2009			2010		
	G.B.V.G. Alınan Paylar	Toplam Gelir	%	G.B.V.G. Alınan Paylar	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	6.473.072	11.335.294	57,11	8.636.472	13.322.111	64,83
İl Belediyeleri	1.333.076	2.917.161	45,70	1.781.752	3.872.328	46,01
İlçe ve Belde Belediyeleri	5.552.292	12.592.506	44,09	6.915.041	17.039.424	40,58
Toplam	13.358.440	26.844.961	49,76	17.333.265	34.233.863	50,63

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

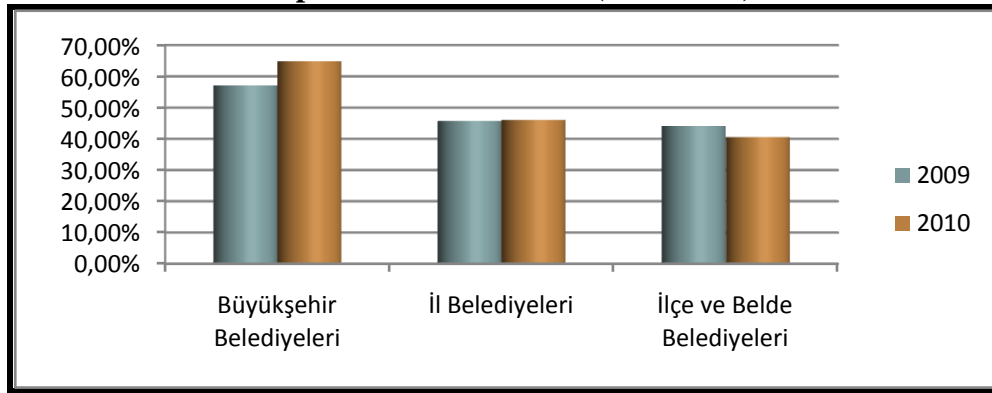
2010 yılında genel bütçe vergi gelirlerinden alınan pay olarak; büyükşehir belediyeleri 8.636.472.000 TL, il belediyeleri 1.781.752.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 6.915.041.000 TL gelir elde etmiştir.

2009 ve 2010 yılları itibarıyla belediye türlerine göre genel bütçe vergi gelirlerinden alınan payın toplam gelirlere oranı karşılaştırmalı olarak aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:49

Belediye Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Payların

Toplam Gelirlere Oranı (2009-2010)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

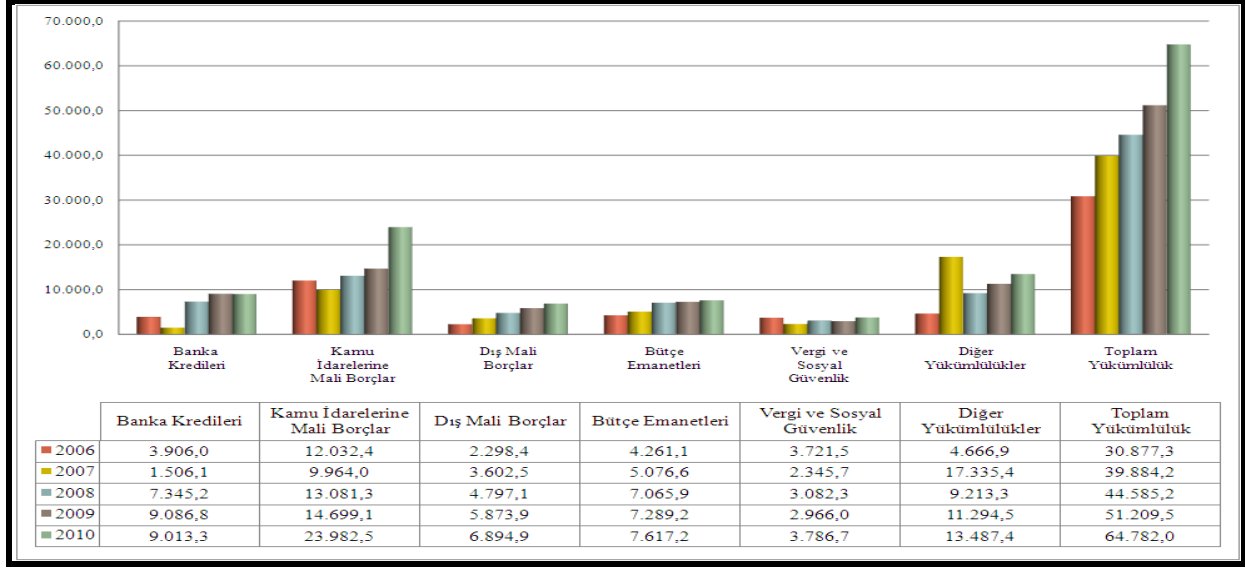
2010 yılı itibarıyla genel bütçe vergi gelirlerinden alınan payın toplam gelirlere oranı büyükşehir belediyelerinde % 64,83, il belediyelerinde % 46,01, ilçe ve belde belediyelerinde ise % 40,58'dir.

VII.4. Mahalli İdarelerin Borç Dağılımları

2006-2010 yılları itibarıyla mahalli idarelerin borç dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:66

Mahalli İdarelerin Borç Dağılımları (2006-2010) (Milyon TL)

Kaynak: 2009 Yılı Mahalli İdareler Mali İstatistikleri Bülteni-Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

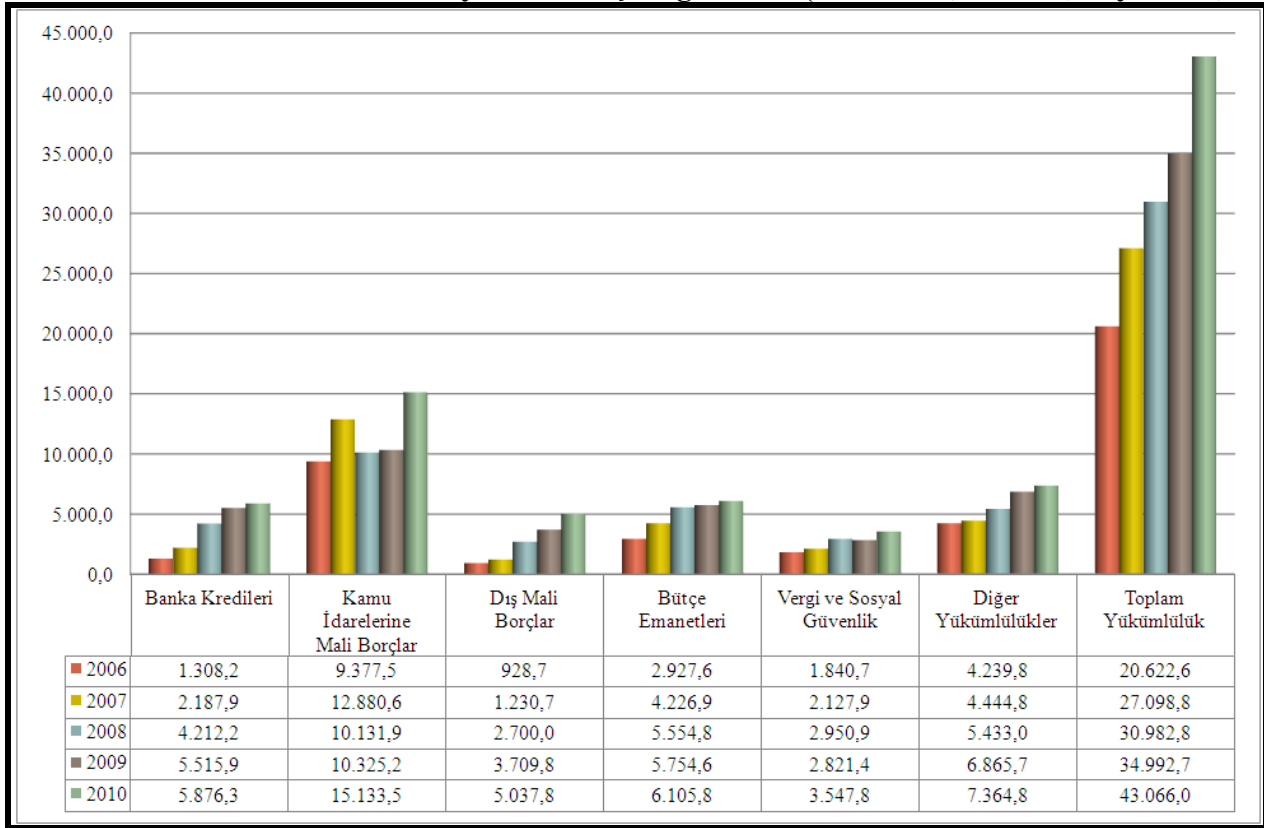
Tüm mahalli idarelere ait yükümlülükler incelendiğinde, yükümlülük toplamının 2006'dan günümüze sürekli olarak arttığı görülmektedir. Mahalli idarelere ait yükümlülük toplamı bir önceki yıla göre 2007 yılında % 29,17, 2008 yılında % 11,78, 2009 yılında % 14,85, 2010 yılında % 26,50 artarak 64.782.000.000 TL'ye yükselmiştir.

VII.4.1. Belediyelerin Borç Dağılımları

2006- 2010 yılları itibarıyla belediyelerin borç dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:67

Belediyelerin Borç Dağılımları (2006-2010) (Milyon TL)

Kaynak: 2009 Yılı Mahalli İdareler Mali İstatistikleri Bülteni-Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

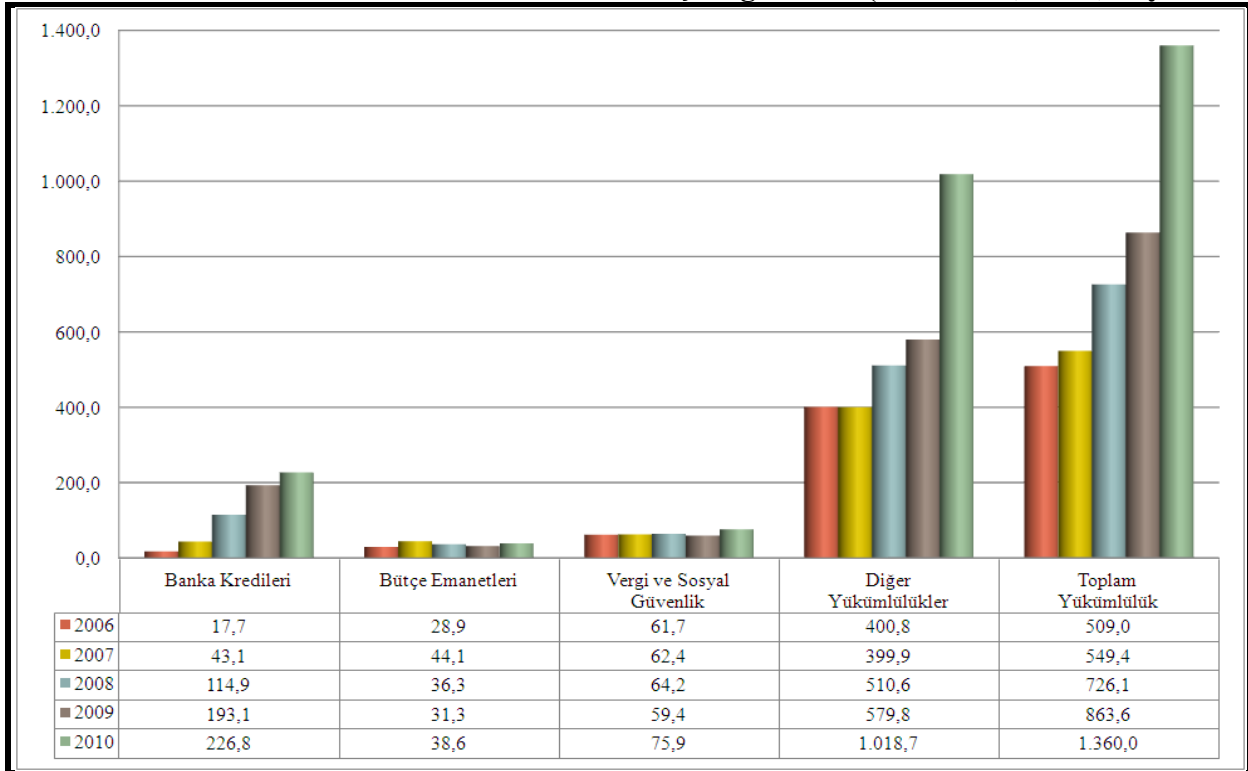
Belediyelere ait yükümlülükler incelendiğinde, yükümlülük toplamının 2006'dan günümüze sürekli olarak arttığı görülmektedir. Belediyelere ait yükümlülük toplamı bir önceki yıla göre 2007 yılında % 31,40, 2008 yılında % 14,33, 2009 yılında % 12,94, 2010 yılında % 23,07 artarak 43.066.000.000 TL'ye yükselmiştir.

VII.4.2.İl Özel İdarelerinin Borç Dağılımları

2010 yılı itibarıyla il özel idarelerinin borç dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:68

İl Özel İdarelerinin Borç Dağılımları (2006-2010) (Milyon TL)

Kaynak: 2009 Yılı Mahalli İdareler Mali İstatistikleri Bülteni-Muhasebat Genel Müdürlüğü,
<http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

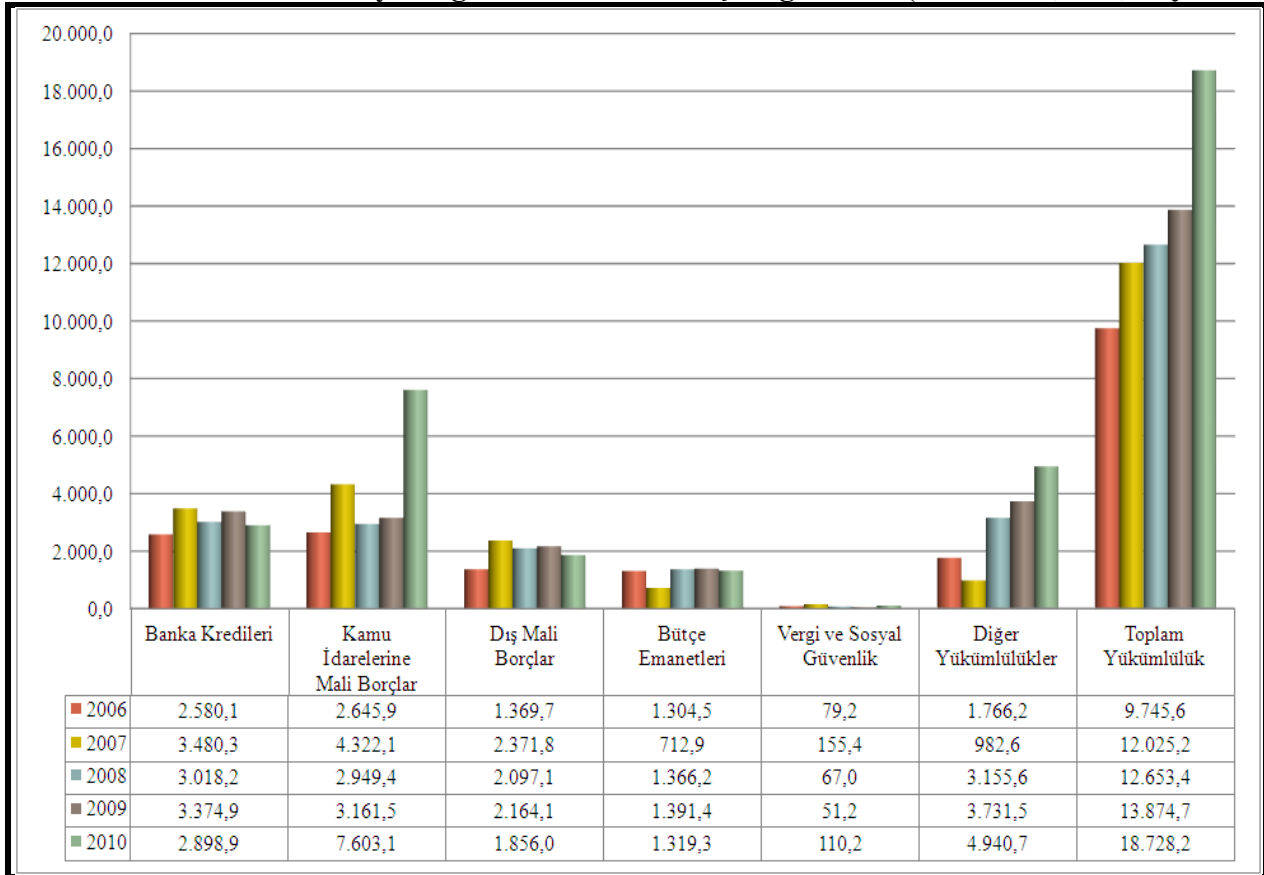
İl Özel İdarelerine ait yükümlülükler incelendiğinde, yükümlülük toplamının 2006'dan günümüze sürekli olarak arttığı görülmektedir. İl özel idarelerine ait yükümlülük toplamı bir önceki yıla göre 2007 yılında % 7,93, 2008 yılında % 32,16, 2009 yılında % 18,93, 2010 yılında % 57,48 artarak 1.360.000.000 TL'ye yükselmiştir.

VII.4. 3.Belediye Bağlı İdarelerinin Borç Dağılımları

2010 yılı itibarıyla belediye bağlı idarelerinin borç dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:69

Belediye Bağlı İdarelerinin Borç Dağılımları (2006-2010) (Milyon TL)

Kaynak: 2010 Yılı Mahalli İdareler Mali İstatistikleri Bülteni-Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasabat.gov.tr/>, 2011

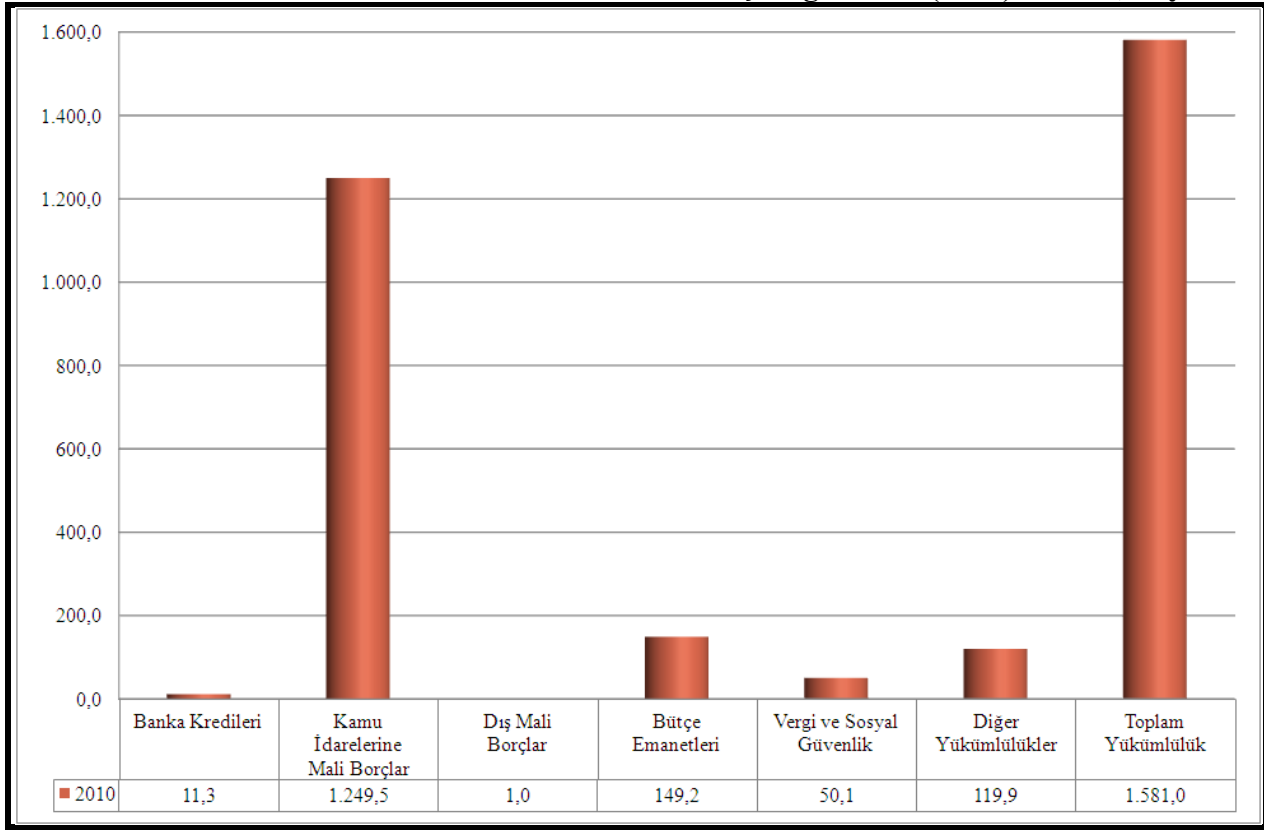
Belediye bağlı idarelerine ait yükümlülükler incelendiğinde, yükümlülük toplamının 2006'dan günümüze sürekli olarak arttığı görülmektedir. Belediye bağlı idarelerine ait yükümlülük toplamı bir önceki yıla göre 2007 yılında % 23,39, 2008 yılında % 5,22, 2009 yılında % 9,65, 2010 yılında % 34,98 artarak 18.728.200.000 TL'ye yükselmiştir.

VII.4.4 Mahalli İdare Birliklerinin Borç Dağılımları

2010 yılı itibarıyla mahalli idare birliklerinin borç dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:70

Mahalli İdare Birliklerinin Borç Dağılımları (2010) (Milyon TL)

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2011

2010 yılından önce mahalli idare birliklerine ait veri bulunmamakta olup, 2010 yılında yükümlülük toplamı 1.581.000.000 TL'dir.

Mahalli idarelerde yapılacak denetimin genel çerçevesi Anayasanın 127 nci maddesi, 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile çizilmiştir.

Buna göre mahalli idarelerde iç denetim, dış denetim ve İçişleri Bakanlığı denetimi yapılmaktadır.

VIII.1. İç Denetim

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 63 üncü maddesine göre iç denetim; kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız ve nesnel güvence sağlayan danışmanlık faaliyetidir. Bu faaliyetler, idarelerin yönetim ve kontrol yapıları ile mali işlemlerinin risk yönetimi, yönetim ve kontrol süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek yönünde sistematik, sürekli ve disiplinli bir yaklaşımla ve genel kabul görmüş standartlara uygun olarak gerçekleştirilir.

5018 sayılı Kanununun geçici 5 inci maddesi hükmü uyarınca iç denetçi bulundurulacağı belirtilen büyükşehir, büyükşehir ilçe belediyeleri, belediyelerin bağlı idareleri ve il belediyelerinde 5/10/2006 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 2006/10911 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tahsis edilen 588 iç denetçi kadrosuna 2007 yılından itibaren atamaya başlanmıştır. Bu kapsamda mahalli idarelerin iş ve işlemleri hukuka uygunluk, mali denetim ve performans denetimi biçiminde iç denetçiler marifetiyle yürütülmektedir.

2010 yılı sonu itibarıyla türlerine göre mahalli idarelere tahsis edilen iç denetçi kadroları ve bunlara yapılan atamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo: 71

Mahalli İdarelerin Türlerine Göre İç Denetçi Sayıları (2010)

Türü	Tahsis Edilen Kadro Sayısı	Doldurulan Kadro Sayısı	Doluluk Oranı %
Belediye	515	253	49,13
İl Özel İdare	112	45	40,18
Bağlı İdare	43	21	48,84
Toplam	670	319	47,61

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 17 nci, 5393 sayılı Belediye Kanununun 25 inci maddelerine istinaden İl özel idaresi, Büyükşehir belediyesi, İl belediyesi, İlçe belediyesi ve Nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde, meclis, her ocak ayı toplantısında idarenin bir önceki yıl gelir ve giderleri ile bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin denetimi için kendi üyeleri arasından gizli oyla ve üye sayısı üçten az beşten çok olmamak üzere bir denetim komisyonu oluşturur.

Nüfusu 10.000 den aşağı olan belde belediyeleri ile birliklerde denetim komisyonu isteğe bağlı olarak oluşturulabilir.

VIII.2. Dış Denetim

5018 Kamu Mali Yönetimi Kontrol Kanununun 68 inci maddesine göre dış denetim, Sayıştay tarafından harcama sonrası yapılan denetimdir. Sayıştay tarafından yapılacak harcama sonrası dış denetimin amacı, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin hesap verme sorumluluğu çerçevesinde, yönetimin malî faaliyet, karar ve işlemlerinin; kanunlara, kurumsal amaç, hedef ve planlara uygunluk yönünden incelenmesi ve sonuçlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine raporlanmasıdır.

Bu hüküm çerçevesinde genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin mali iş ve işlemlerini denetleme yetkisine sahip Sayıştay Başkanlığı, mahalli idareler ile bunların bağlı kuruluş ve işletmelerinin mali iş ve işlemlerini de harcama sonrası dış denetim kapsamında denetlemektedir.

2010 yılında Sayıştay Başkanlığınca mahalli idarelerin denetlenen hesaplarına ait bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Tablo: 72

Sayıştay'ın Denetim Faaliyetlerine İlişkin Bilgi ve Değerlendirmeler (2010) (1000 TL)

Hesabın Adı (Türlerine Göre)		Mevcut Hesap Sayısı	2010 Döneminde İncelenen Hesap Sayısı	Denetime Tabi Hesapların 2009 Bütçe Gideri Toplamı	2009 Döneminde İncelenen Hes. Bütçe Gideri Toplamı (2009)	İnceleme Oranı (%) (Bütçe Giderine Göre)
Özel İdareler	Özel İdare Hesabı	81	80	7.338.577.328	7.281.606.190	99
	Büyükşehir Belediye Hesabı	16	16	13.662.594.751	13.662.594.751	100
Belediyeler	Büyükşehir Belediye Kuruluşu Hesabı	19	18	-	-	95
	Büyükşehire Bağlı İlçe Belediye Hesabı	143	97	6.826.212.577	5.912.047.389	87
	İl Belediye Hesabı	65	60	3.184.023.604	2.920.743.957	92
	İlçe Belediye Hesabı	749	285	4.422.166.053	3.244.649.935	73
	Belde Belediye Hesabı	1.976	151	2.199.470.503	612.297.129	28
Genel Toplam		3.049	707	37.633.044.816	33.633.939.351	89

Kaynak: Sayıştay Başkanlığı 2010 Yılı Faaliyet Raporu, s. 45-47, 2011

Sayıştay Başkanlığınca 2010 yılı denetim döneminde toplam olarak, mahalli idarelere ait 3.049 adet hesaptan 707 adet hesap incelenmiştir. Bunların, 80'i il özel idaresi, 609'u da belediye hesabından oluşmuştur. Bu çerçevede belediye hesaplarının bütçe büyüklükleri olarak önemli bir bölümünü oluşturan büyükşehir belediyelerinin tamamı, büyükşehir bağlı idarelerinin 18'i, il belediyelerinin 60'ı, büyükşehir ilçe belediyelerinin 97'si ve diğer ilçe belediyelerinin ise 285'i denetlenmiştir.

2010 yılında, 5018 sayılı Kanuna tabi 544 mahalli idare birliğinden 42 tanesi Sayıştay tarafından incelenmiştir.

VIII.3. İçişleri Bakanlığınca Yapılan Denetim

İçişleri Bakanlığı, mahalli idareler ile bunların bağlı kuruluş ve işletmelerinin mali işlemler dışında kalan diğer idari işlemlerini hukuka uygunluk ve idarenin bütünlüğü açısından denetleme yetkisine sahiptir.

1-5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 38 ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 55 inci maddeleri gereğince il özel idaresi, belediye ve bağlı idarelerin malî işlemler dışında kalan diğer idarî işlemleri, hukuka uygunluk ve idarenin bütünlüğü açısından İçişleri Bakanlığı tarafından denetlenmektedir.

2- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 77 nci maddesi kapsamında, malî yönetim ve kontrol sisteminin tümüyle zaafa uğradığı, belirgin yolsuzluk veya kamu zararına yönelik emarelerin ortaya çıktığı durumlarda; il özel idareleri için ilgili vali, belediyeler için ilgili belediye başkanının, talep etmesi veya doğrudan Başbakanın onayı üzerine, İçişleri Bakanı, yetkili denetim elemanlarına, ilgili mahallî idarelerin tüm malî yönetim ve kontrol sistemlerini, malî karar ve işlemlerini mevzuata uygunluk yönünden teftiş ettirir. Bu teftişler sonucunda düzenlenecek raporların bir örneği İç Denetim Koordinasyon Kuruluna, bir örneği de gerekli işlemlerin yapılması için ilgili vali veya belediye başkanına gönderilmektedir.

3- 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununun 22 nci maddesine göre mahallî idare birliklerinin denetimi İçişleri Bakanlığınca yapılmaktadır. İçişleri Bakanlığı mahalli idareler birlikleri üzerinde hem mali ve hem de idari denetim yetkisine sahiptir.

4- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 40 ıncı, 5393 sayılı Belediye Kanununun 57 nci maddelerine göre de, İl özel idaresi ve belediye hizmetlerinin ciddi bir biçimde aksatıldığı ve bu durumun halkın sağlık, huzur ve esenliğini hayati derecede olumsuz etkilediğinin İçişleri Bakanlığının talebi üzerine yetkili sulh hukuk hâkimi tarafından belirlenmesi durumunda İçişleri Bakanı, hizmetlerde meydana gelecek aksamanın giderilmesini, hizmetin özelliğine göre makul bir süre vererek il özel idaresi/belediye başkanından ister. Aksama giderilemezse, söz konusu hizmetin yerine getirilmesini o ilin valisinden ister. Bu durumda vali aksaklığı giderir. Ortaya çıkacak maliyet vali tarafından İller Bankasına bildirilir ve İller Bankasınca o belediyenin müteakip ay genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden belediyeye ayrılan paydan valilik emrine gönderilir.

5- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 39 ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 56 ncı maddelerine göre; vali ve belediye başkanı, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 41 inci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen biçimde faaliyet raporunu hazırlar.

İl özel idaresinde, faaliyet raporu yetersiz görülürse il genel meclisi tarafından buna ilişkin tutanak gereği yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına gönderilir.

Belediyelerde, faaliyet raporu yetersiz görülürse buna ilişkin tutanak mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilir. Valinin gerekçeli görüşü İçişleri Bakanlığı aracılığı ile Danıştay'a gönderilir. Danıştay tarafından yetersizlik kararı yerinde görülürse belediye başkanı başkanlıktan düşer.

6- 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre görevleri ile ilgili suç işlediği iddia edilen Büyükşehir, il, ilçe belediye başkanı ve meclis üyeleri ile il genel meclisi üyeleri hakkında İçişleri Bakanlığı'nca ön inceleme işlemleri yürütülmektedir. Belde belediye başkanları ve meclis üyelerinin ön incelemesini yaptırmaya vali ve kaymakamlar yetkili olmakla birlikte ilgili valilik veya kaymakamlığın talebi halinde bu görevlilerin ön incelemeleri de İçişleri Bakanlığı tarafından yapılabilmektedir.

2008–2009-2010 yıllarında İçişleri Bakanlığınca; belediye başkanı, diğer belediye görevlileri ve il genel meclis üyeleri hakkında alınan ön inceleme, araştırma / ön inceleme, özel teftiş, re'sen ön inceleme ve işleme konulmama onayları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:73

2008-2009-2010 Yıllarında Belediye Başkanı ve Diğer Belediye Görevlileri İle İl Genel Meclis Üyeleri Hakkında Alınan Onaylar (Ön İnceleme, Araştırma/Ön İnceleme, Özel Teftiş, Re'sen Ön İnceleme, İşleme Konulmama)

İşlem Yapılan Mahalli İdare Yetkilileri	Araştırma/Ön İnceleme, Ön İnceleme, Özel Teftiş, Re'sen Ön İnceleme			İşleme Konulmama			Soruşturma İzni Verilmesi			Soruşturma İzni Verilmemesi		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Belediye Başkanı ve Diğer Belediye Görevlileri	592	637	688	901	793	1035	225	165	136	206	280	248
İl Genel Meclis Üyeleri	5	5	3	3	2	2	1	1	2	1	2	1
Toplam	597	642	691	904	795	1037	226	166	138	207	282	249

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

Tablo:74

2008-2009-2010 Yıllarında Görevden Uzaklaştırma İşlemleri

Unvanı	Görevden Uzaklaştırma			Göreve İade		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Belediye Başkanı	17	5	10	9	2	3
Belediye Meclis Üyesi	14	2	8	1	0	1
İl Genel Meclis Üyesi	2	1	3	0	0	1
Muhtar	11	16	30	4	5	12

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

İçişleri Bakanlığı'nca mahalli idarelerin denetimi yukarıda sayılan kanunlarla çizilen çerçevede İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Tüzüğü ile İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Yönetmeliği'nde belirlenen esaslara göre mülkiye müfettişleri ve mahalli idareler kontrolörleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

VIII.3.1. Mülkiye Müfettişlerince Gerçekleştirilen Denetim

Mülkiye müfettişlerince gerçekleştirilen denetimler İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Tüzüğü'nde belirlenen esaslara göre gerçekleştirilmekte ve denetime tabi birimlerin üç yılda bir denetlenmesi ilkesine bağlı kalınmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede her yıl Teftiş Kurulu Başkanlığı'nca hazırlanan ve denetlenecek mahalli idareleri gösteren programa göre olağan denetimler gerçekleştirilmektedir.

Olağan denetim programı dışında Tüzüğün 31 inci maddesine göre İçişleri Bakanının onayı ile özel teftiş, inceleme, soruşturma ve araştırma yapılmaktadır. İhbar ve şikâyet dilekçeleri ise ilgisine göre merkez birimleri, bağlı kuruluşlar veya valiliklerce incelendikten sonra sonuçlandırılmaktadır.

2006 ve 2010 yılları arasında mülkiye müfettişlerince gerçekleştirilen denetim faaliyetlerine ilişkin veriler aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo:75

Mülkiye Müfettişlerince Gerçekleştirilen Denetimler (2006-2010)

Tür	2006	2007	2008	2009	2010
İl Özel İdaresi	26	26	26	25	26
Belediye	66	84	60	56	29
Belediye Bağlı Kuruluşu	4	4	4	3	-
KHGB	394	312	289	336	283
Diğer	-	-	-	51	1.543
Toplam	490	426	379	471	1.881

Kaynak: Mülkiye Teftiş Kurulu, 2011

2010 yılında denetlenen toplam 1.881 mahalli idare biriminden 26'sı il özel idaresi, 29'u belediye, 283'ü ise köylere hizmet götürme birliği, 1.543'ü ise diğer mahalli idare birimidir.

Mülkiye müfettişleri tarafından düzenlenen raporlar sekiz gruptan oluşmaktadır:

Tablo:76

**Mülkiye Müfettişleri
Tarafından Düzenlenen Raporlar (2006-2010)**

Raporun Türü	2006	2007	2008	2009	2010
Araştırma Raporu	106	84	112	106	285
Ön İnceleme Raporu	282	270	231	395	506
Değerlendirme Raporu	22	9	14	37	18
İnceleme Raporu	65	56	72	93	73
İnceleme Araştırma Raporu	27	79	59	19	29
Tevdi Raporu	75	70	84	126	70
Disiplin Raporu	50	27	24	51	53
Tazmin Raporu	12	8	13	12	14
Toplam	639	603	609	839	1.048

Kaynak: Mülkiye Teftiş Kurulu, 2011

Mülkiye Müfettişleri tarafından 2010 yılında 1.048 adet rapor düzenlenmiştir. Bunların 285'i araştırma, 506'sı ön inceleme, 18'i değerlendirme, 73'ü inceleme, 29'u inceleme araştırma, 70'i tevdi, 53'ü disiplin ve 14'ü tazmin raporudur.

VIII.3.2 Mahalli İdareler Kontrolörlerince Gerçekleştirilen Denetim

İçişleri Bakanlığı mahalli idareler kontrolörlerince gerçekleştirilen denetimler İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Yönetmeliğinde belirlenen esaslara göre gerçekleştirilmekte ve teftişe tabi birimlerin üç yılda bir denetlenmesi ilkesine bağlı kalınmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede her yıl Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü ile Teftiş Kurulu Başkanlığı'nca müştereken hazırlanan programa göre olağan denetimler gerçekleştirilmektedir.

Olağan denetim programı dışında aynı Yönetmeliğin 28 inci maddesine göre İçişleri Bakanının onayı ile gerektiğinde özel denetim, inceleme, soruşturma ve araştırma yapılmaktadır. İhbar ve şikâyet dilekçeleri ise ilgisine göre valiliklerce incelenip soruşturulduktan sonra sonuçlandırılmaktadır.

2006 ve 2010 yılları arasında olağan denetim kapsamında mahalli idare kontrolörlerince denetlenen mahalli idare birimlerinin türlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo:77

**Mahalli İdareler Kontrolörlerince Denetlenen
Mahalli İdare Türleri (2006-2010)**

Türü	2006	2007	2008	2009	2010
Büyükşehir İlçe Belediyesi	-	10	-	27	-
İlçe Belediyesi	238	126	203	174	126
Belde Belediyesi	47	85	93	68	373
İlk Kademe Belediyesi	15	58	15	-	-
Sulama Birliği	-	-	44	83	-
Büyükşehir Bağlı Kuruluşu	-	-	1	6	-
Toplam	300	279	341	358	499

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

Olağan denetim kapsamında 2010 yılında mahalli idareler kontrolörlerince denetlenen toplam 499 mahalli idare biriminden; 126'sı ilçe belediyesi, 373'ü belde belediyesidir.

2008 ve 2010 yıllarında mahalli idareler kontrolörleri tarafından düzenlenen raporlar aşağıda gösterilmiştir:

Tablo:78

**Mahalli İdareler Kontrolörleri
Tarafından Düzenlenen Raporlar (2008-2010)**

Raporun Türü	2008	2009	2010
Ön İnceleme Raporu	361	425	581
Denetim Raporu	341	358	499
Tevdi Raporu (Cumhuriyet Savcılığına)	44	51	69
Tevdi Raporu (Valilik-Kaymakamlıklara)	21	37	78
Tevdi Raporu (TBMM)	1	-	-
Tevdi Raporu (Diğer Bakanlıklara)	-	-	1
İnceleme Araştırma Raporu	23	29	24
Kamu Zararı Tespit Raporu	10	19	23
Özel Denetim Raporu	8	19	21
Disiplin Soruşturması Raporu	3	4	4
Araştırma Raporu	2	-	-
Değerlendirme Raporu	1	-	-
Toplam	815	942	1.300

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

2010 yılında mahalli idareler kontrolörleri tarafından 581 adet Ön İnceleme Raporu, 499 adet Denetim Raporu, 24 adet İnceleme ve Araştırma Raporu, 23 adet Kamu Zararı Tespit Raporu, 21 adet Özel Denetim Raporu, 4 adet Disiplin Soruşturması Raporu ve 148 adet Tevdi Raporu düzenlenerek İçişleri Bakanlığına sunulmuştur.

Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES), köylerin içme suyu, yol ve küçük ölçekli sulama sorunlarını, il özel idareleri ve köylere hizmet götürme birlikleri aracılığı ile mahalli katkıları da dâhil ederek kısa sürede çözümlenmek amacıyla başlatılmıştır.

Yüksek Planlama Kurulu (YPK) tarafından belirlenen 2010 yılı KÖYDES projesi ödeneğinin harcanmasında uygulanacak esas ve öncelikler aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- İl özel idaresinin stratejik planı, yıllık yatırım ve çalışma programlarına uygun projelere öncelik verilir.
- Halihazırda susuz olan köylerin yeterli içme suyuna kavuşturulması ile köylerin merkeze ulaşımında en çok kullandığı ve mevcutta ham yol niteliğinde olan yollarının asgari stabilize yol standardına çıkarılması esastır.
- Yerleşik nüfusu fazla veya nüfus artış hızı en yüksek olan, gelişme ve çevresine hizmet verme potansiyeli bulunan yerleşimlere ait projelere öncelik verilir.
- Nüfusu 100'ün altında olan köy ve bağluları öncelikli olarak değerlendirilmez.
- Birden fazla yerleşime hizmet edecek veya yarar sağlayacak entegre projelerin KÖYDES İl Yatırım Programına alınmasına öncelik verilir.
- Yöre halkının aynı veya nakdi katkısı en yüksek olan projelerin gerçekleştirilmesine öncelik verilir.
- Afetlerden kaynaklanabilecek risklerin azaltılması ile afet hasarlarının telafisine yönelik projelere öncelik verilir.

Projede ödenek dağılımı aşağıdaki kriterlere göre yapılmaktadır:

- KÖYDES Projesi uygulamalarının sonuçları,
- Köy altyapı envanteri bilgilerine dayalı olarak yapılan ihtiyaç analizi,
- Envanter bilgilerinin toplanmasından sonra ortaya çıkmış afet zararları
- 2009/42 sayılı YPK Kararı ile tahsis edilmiş ödeneklerin birlikte değerlendirilmesi.

2010 yılında Proje kapsamında 1 milyar 550 milyon TL ödenek tahsis edilmiş olup, ödeneğin tamamı proje kapsamındaki il özel idareleri ve Köylere Hizmet Götürme Birlikleri hesaplarına aktarılmıştır.

IX.1. 2010 Yılı Proje Uygulama Sonuçları

IX.1.1. Yol Çalışmaları

2010 yılında Proje kapsamında yapılan yol çalışmaları 31/12/2010 tarihi itibarıyla aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:79

KÖYDES Yol Çalışmaları (2010)

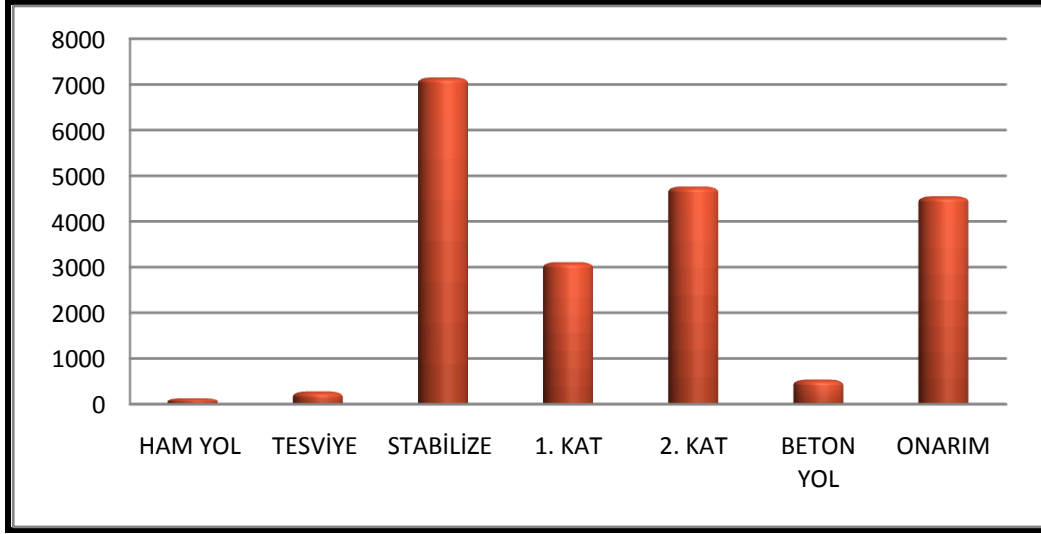
İşlerin Niteliği		Sene Başında Planlanan	Biten
Ham Yol (km)		162,8	126,2
Tesviye (km)		255,7	277,2
Stabilize (km)		7.349,9	7.151,1
Asfalt	1.Kat (km)	3.983,4	3.107,5
	2. Kat (km)	5.933,0	4.763,2
	Toplam (km)	9.916,4	7.870,7
Beton Yol (km)		353,7	536,8
Parke (m2)		1.866.601,9	1.931.093,9
Onarım (km)		5.045,2	4.550,2
Taş Duvar (m3)		82.001,8	96.988,7
Köprü (Adet)		165	138
Menfez (Adet)		2.473	3.036

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

2010 yılında Proje kapsamında yapılan yol miktarları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:50

Yol Çalışmaları (2010)

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır,2011

31/12/2010 tarihi itibarıyla 126,2 km ham yol; 277,2 km tesviye yol; 7.151,1 km stabilize yol; 3.107,5 km 1.kat asfalt ve 4.763,2 km 2. kat asfalt yol; 536,8 km beton yol; 138 adet köprü ve 3.036 adet menfez yapılmıştır.

IX.1.2. İçme Suyu Çalışmaları

2010 yılında Proje kapsamında yapılan içme suyu çalışmaları 31/12/2010 tarihi itibarıyla aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:80

KÖYDES İçme Suyu Çalışmaları (2010)

İşlerin Niteliği	Sene Başında Planlanan			Biten		
	Susuz (Adet)	Suyu Yetersiz (Adet)	Nüfus	Susuz (Adet)	Suyu Yetersiz (Adet)	Nüfus
Yeni tesis	70	371	46.120	16	271	33.128
Tesis Geliştirme	122	2.735	797.441	60	1.788	602.759
Bakım Onarım	80	2.276	677.516	60	1.887	685.469

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

31/12/2010 tarihi itibarıyla susuz 136 köy ve bağlısına şebekeli içme suyu tesisi yapılmış, suyu yetersiz 3.946 köy ve bağlısının içme suyu tesisleri yenilenmiş ve geliştirilmiştir. Yeni tesis, tesis geliştirme ve bakım–onarım şeklindeki içme suyu yatırımlarının yapıldığı toplam 4.082 köy ve bağlısında 1.321.356 kişi yaşamaktadır.

IX.1.3. Küçük Ölçekli Sulama Çalışmaları

2010/2 sayılı YPK Kararı ile küçük ölçekli sulama projeleri (arazi toplulaştırma çalışmaları hariç) KÖYDES Projesi kapsamına dahil edilmiştir.

31/12/2010 tarihi itibarıyla küçük ölçekli sulama çalışmaları kapsamında 11 adet gölet yapımı, 16 adet gölet sulaması, 139 adet yerüstü sulaması ve 8 adet yeraltı sulaması olmak üzere toplam 174 adet proje tamamlanmış olup, 31.568 çiftçi ailesinin projeden yararlanması sağlanarak 24.762 hektar alana hizmet götürülmüştür.

IX.2. 2005- 2010 Yılları Proje Ödenekleri

Projenin başlangıç tarihi olan 2005 yılından 2010 yılına kadar;

- 2005 yılında 200 milyon TL,
- 2006 yılında 2 milyar TL
- 2007 yılında 2 milyar TL
- 2008 yılında 500 milyon TL,
- 2009 yılında 500 milyon TL,
- 2010 yılında 1 milyar 550 milyon TL olmak üzere toplam 6 milyar 750 milyon TL ödenek tahsis edilmiştir.

IX.3. Yıllar İtibarıyla İller Bazında Dağıtılan Proje Ödenekleri

2005- 2010 yılları itibarıyla iller bazında dağıtılan Proje ödenekleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo: 81**İller Bazında Dağıtılan KÖYDES Proje Ödenekleri (2005-2010)**

Sıra No	İli	2005 Ödeneği	2006 Ödeneği	2007 Ödeneği	2008 Ödeneği	2009 Ödeneği	2010 Ödeneği	Toplam
1	Adana	3.257.200	31.445.194	29.406.000	8.703.000	6.527.000	21.356.818	100.695.212
2	Adıyaman	3.294.300	27.448.954	26.803.000	6.784.000	6.784.000	21.569.931	92.684.185
3	A.Karahisar	1.033.000	17.653.706	16.058.000	3.365.000	2.187.000	8.632.208	48.928.914
4	Ağrı	5.366.687	37.690.212	40.844.000	11.823.000	14.912.000	43.046.532	153.682.431
5	Aksaray	1.405.000	13.848.408	11.972.000	1.920.000	1.440.000	11.062.275	41.647.683
6	Amasya	2.464.900	18.930.545	17.608.000	4.524.000	4.524.000	14.646.075	62.697.520
7	Ankara	2.359.000	28.687.283	28.258.000	6.750.000	6.188.000	16.202.602	88.444.884
8	Antalya	3.856.000	39.485.748	42.355.000	10.395.000	7.796.000	21.508.797	125.396.545
9	Ardahan	1.809.200	18.720.724	17.271.000	4.971.000	6.270.000	18.668.974	67.710.897
10	Artvin	5.141.520	32.126.446	38.965.000	10.542.000	13.297.000	38.442.252	138.514.219
11	Aydın	1.367.300	24.468.085	21.773.000	4.830.000	3.140.000	10.011.082	65.589.466
12	Balıkesir	2.468.000	27.030.385	27.374.000	8.430.000	6.323.000	20.679.578	92.304.963
13	Bartın	1.993.000	19.705.876	19.628.000	5.027.000	5.532.000	17.162.865	69.048.741
14	Batman	3.706.100	26.320.193	28.605.000	5.150.000	5.667.000	19.562.322	89.010.615
15	Bayburt	1.249.000	17.188.670	17.103.000	1.696.000	1.696.000	7.236.975	46.169.645
16	Bilecik	823.000	13.389.738	11.855.000	3.390.000	2.543.000	7.032.802	39.033.540
17	Bingöl	2.414.000	29.752.298	37.423.000	8.173.000	10.009.000	30.899.471	118.670.769
18	Bitlis	4.463.019	24.313.266	25.491.000	6.628.000	7.500.000	18.599.772	86.995.057
19	Bolu	2.158.300	20.637.844	18.414.000	5.483.000	4.112.000	13.884.299	64.689.443
20	Burdur	1.101.000	14.837.671	12.665.000	2.611.000	1.697.000	5.685.713	38.597.385
21	Bursa	550.000	21.962.606	18.975.000	4.399.000	2.200.000	9.064.874	57.151.480
22	Çanakkale	1.369.500	17.741.379	15.721.000	3.590.000	2.334.000	8.807.560	49.563.439
23	Çankırı	1.796.500	18.456.343	16.383.000	4.209.000	4.209.000	13.730.198	58.784.041
24	Çorum	2.784.200	28.051.165	26.642.000	7.456.000	7.456.000	28.926.798	101.316.163

25	Denizli	2.189.000	21.798.425	20.510.000	4.184.000	2.720.000	10.789.554	62.190.979
26	Diyarbakır	8.336.600	58.500.709	64.438.000	15.933.000	19.595.000	57.360.297	224.163.606
27	Düzce	1.304.000	16.240.244	14.912.000	3.895.000	2.921.000	10.362.059	49.634.303
28	Edirne	1.117.000	15.013.370	12.905.000	2.469.000	2.469.000	9.705.655	43.679.025
29	Elazığ	2.618.700	27.153.059	24.620.000	6.379.000	6.379.000	20.375.157	87.524.915
30	Erzincan	3.373.134	24.846.436	24.696.000	6.248.000	6.248.000	19.706.199	85.117.768
31	Erzurum	3.911.690	44.926.403	44.472.000	13.638.000	17.202.000	49.147.020	173.297.113
32	Eskişehir	1.435.255	17.816.048	15.961.000	3.508.000	2.280.000	7.380.829	48.381.132
33	Gaziantep	609.000	17.172.160	14.440.000	2.860.000	1.430.000	5.495.392	42.006.552
34	Giresun	3.726.700	41.822.520	47.051.000	11.565.000	13.087.000	39.874.849	157.127.069
35	Gümüşhane	2.139.600	24.884.955	29.860.000	5.707.000	7.198.000	22.212.224	92.001.780
36	Hakkâri	3.730.500	23.403.964	28.741.000	7.275.000	9.176.000	27.151.354	99.477.818
37	Hatay	1.981.500	22.187.219	20.206.000	5.233.000	3.925.000	13.311.570	66.844.290
38	Iğdır	1.818.800	17.943.439	16.586.000	5.309.000	5.309.000	15.868.782	62.835.021
39	Isparta	999.000	16.435.639	13.882.000	2.488.000	1.617.000	5.603.890	41.025.530
40	İzmir	1.462.200	24.528.192	22.113.000	5.062.000	2.531.000	8.847.145	64.543.536
41	K.Maraş	3.057.000	32.497.417	33.586.000	9.477.000	10.725.000	31.479.438	120.821.855
42	Karabük	3.071.400	18.254.912	17.957.000	5.141.000	5.657.000	17.159.012	67.240.324
43	Karaman	1.600.000	15.768.336	13.878.000	3.352.000	3.352.000	11.320.046	49.270.382
44	Kars	3.105.330	23.875.733	24.529.000	5.508.000	6.947.000	21.160.220	85.125.283
45	Kastamonu	3.836.750	39.402.748	43.524.000	13.909.000	17.543.000	48.856.694	167.072.192
46	Kayseri	1.632.000	20.645.401	17.887.000	4.282.000	2.783.000	10.659.772	57.889.173
47	Kırkkale	1.167.500	13.354.114	11.405.000	2.777.000	2.083.000	6.207.849	36.994.463
48	Kırklareli	299.000	11.843.432	10.284.000	2.098.000	1.574.000	6.466.641	32.565.074
49	Kırşehir	1.023.000	13.229.948	11.540.000	2.624.000	1.706.000	5.478.122	35.601.071
50	Kilis	1.353.000	15.483.586	12.636.000	1.435.000	718.000	3.825.738	35.451.324

51	Konya	2.524.000	34.021.329	29.696.000	6.227.000	4.048.000	15.821.248	92.337.577
52	Kütahya	1.489.745	19.066.634	17.250.000	4.821.000	3.616.000	12.287.842	58.531.221
53	Malatya	2.783.000	32.090.743	32.493.000	8.040.000	9.098.000	27.755.382	112.260.125
54	Manisa	1.555.000	28.754.431	26.405.000	4.976.000	2.488.000	11.383.543	75.561.974
55	Mardin	3.489.980	29.436.825	31.638.000	6.853.000	7.541.000	23.980.390	102.939.195
56	Mersin	4.226.600	30.132.338	28.302.000	5.812.000	3.778.000	15.708.178	87.959.116
57	Muğla	4.980.000	26.792.127	24.869.000	6.030.000	3.920.000	11.875.264	78.466.391
58	Muş	2.901.000	27.767.362	27.449.000	7.211.000	8.160.000	24.398.528	97.886.890
59	Nevşehir	802.000	11.950.474	9.724.000	1.826.000	913.000	3.661.416	28.876.889
60	Niğde	791.000	13.600.330	11.399.000	2.119.000	2.119.000	6.046.666	36.074.996
61	Ordu	4.882.360	50.003.332	58.121.000	12.457.000	15.712.000	47.118.780	188.294.472
62	Osmaniye	1.982.500	16.873.910	15.744.000	4.230.000	3.173.000	10.754.444	52.757.854
63	Rize	3.991.567	26.238.424	29.998.000	10.698.000	12.106.000	34.398.461	117.430.451
64	Sakarya	2.606.000	18.154.731	16.492.000	4.815.000	2.408.000	9.311.993	53.787.724
65	Samsun	2.897.600	48.584.042	50.118.000	14.189.000	15.612.000	46.106.699	177.507.341
66	Siirt	3.776.763	25.582.187	24.889.000	5.380.000	5.380.000	17.409.657	82.417.607
67	Sinop	2.783.000	26.884.857	27.618.000	8.123.000	10.246.000	29.249.903	104.904.760
68	Sivas	2.398.000	40.038.002	40.424.000	11.597.000	13.124.000	38.125.742	145.706.744
69	Şanlıurfa	4.592.700	52.949.858	61.058.000	15.947.000	17.045.000	48.781.980	200.374.538
70	Şırnak	3.903.500	20.818.058	19.270.000	5.176.000	5.176.000	16.689.430	71.032.987
71	Tekirdağ	1.160.000	13.140.627	10.948.000	1.666.000	1.083.000	5.237.899	33.235.526
72	Tokat	2.263.800	25.573.462	23.800.000	5.887.000	5.887.000	18.700.229	82.111.491
73	Trabzon	3.357.000	48.218.457	54.540.000	16.260.000	20.506.000	52.228.824	195.110.281
74	Tunceli	2.017.000	23.591.183	26.190.000	6.312.000	7.711.000	23.009.270	88.830.454
75	Uşak	2.977.600	17.429.649	15.778.000	3.197.000	2.398.000	7.655.159	49.435.408
76	Van	4.363.800	43.249.875	48.652.000	14.540.000	16.204.000	47.102.981	174.112.656

77	Yalova	463.000	8.920.115	7.136.000	1.101.000	551.000	2.446.592	20.617.706
78	Yozgat	2.397.100	29.193.500	28.719.000	5.251.000	3.938.000	15.319.521	84.818.121
79	Zonguldak	2.517.000	22.021.990	21.069.000	6.054.000	4.541.000	15.207.702	71.410.692
Genel Toplam		200.000.000	2.000.000.000	2.000.000.000	500.000.000	500.000.000	1.550.000.000	6.750.000.000

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

IX.4. Proje Ödeneğinin Bölgesel Dağılımı (2005- 2010 Yılları)

2005-2010 Yılları Proje ödeneğinin bölgesel dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:82**KÖYDES Proje Ödeneğinin Bölgesel Dağılımı (2005-2010)**

Bölgesi	2005 KÖYDES Ödeneği	2006 KÖYDES Ödeneği	2007 KÖYDES Ödeneği	2008 KÖYDES Ödeneği	2009 KÖYDES Ödeneği	2010 KÖYDES Ödeneği	Toplam KÖYDES Ödeneği	Bölgedeki İl Sayısı	Toplam KÖYDES Ödeneğinin Türkiye Toplamına Oranı	Bölgedeki Her Bir İle Düşen Ortalama Ödenek
Akdeniz Bölgesi	20.460.800	203.895.137	196.146.000	48.949.000	39.238.000	125.408.849	634.097.786	8	79.262.223	9,4
Doğu Anadolu Bölgesi	44.675.860	399.324.697	419.457.000	112.055.000	131.125.000	386.889.642	1.493.527.199	14	106.680.514	22,1
Ege Bölgesi	19.521.845	207.521.633	192.130.000	44.895.000	29.323.000	102.161.374	595.552.851	8	74.444.106	8,8
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	33.061.943	273.712.531	283.777.000	65.518.000	69.336.000	214.675.135	940.080.609	9	104.453.401	13,9
İç Anadolu Bölgesi	21.330.355	270.609.516	247.246.000	56.442.000	48.183.000	161.016.284	804.827.155	13	61.909.781	11,9
Karadeniz Bölgesi	52.561.697	524.770.488	556.928.000	148.613.000	167.633.000	501.774.701	1.952.280.886	18	108.460.049	28,9
Marmara Bölgesi	8.387.500	120.165.999	104.316.000	23.528.000	15.162.000	58.074.015	329.633.514	9	36.625.946	4,9
Türkiye Toplamı	200.000.000	2.000.000.000	2.000.000.000	500.000.000	500.000.000	1.550.000.000	6.750.000.000	79	85.443.038	100,0

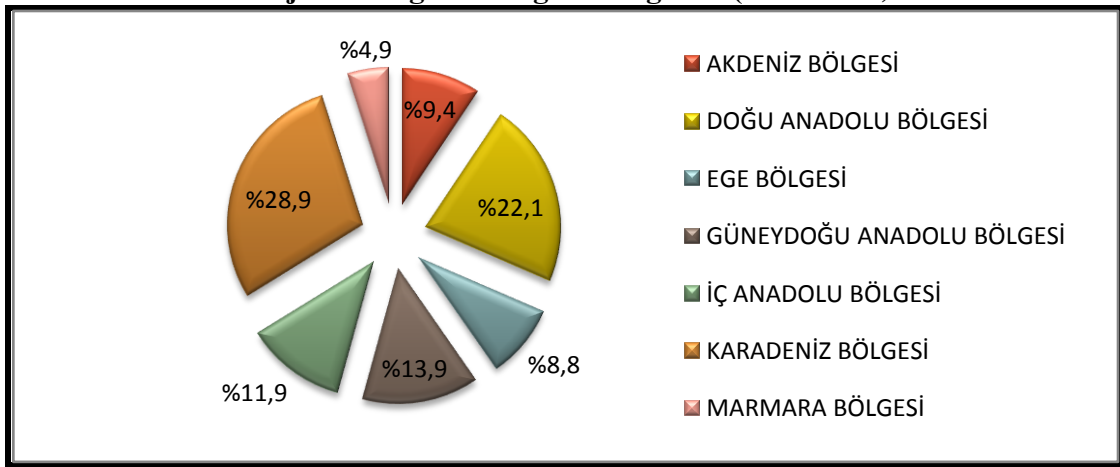
Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

Proje ödeneğinin altı yıllık bölgesel dağılımına bakıldığında % 28,9 ile Karadeniz Bölgesi birinci sırada, % 22,1 ile Doğu Anadolu Bölgesi ikinci sırada yer alırken % 4,9 ile Marmara Bölgesi son sırada yer almaktadır. Bölgelere gönderilen toplam ödeneğin il başına ortalaması açısından 108.460.049 TL ile Karadeniz Bölgesi birinci, 106.680.514 TL ile Doğu Anadolu Bölgesi ikinci, 104.453.401 TL ile Güney Doğu Anadolu Bölgesi üçüncü sırada yer alırken 36.625.946 TL ile Marmara Bölgesi son sırada bulunmaktadır.

2005-2010 Yılları Proje ödeneğinin bölgesel dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:51

Proje Ödeneğinin Bölgesel Dağılımı (2005-2010)

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

IX.5. Proje Uygulama Sonuçları (2005-2010 Yılları)

IX.5.1. İçmesuyu Çalışmaları

2005-2010 yılları arasında beş yıllık süre içerisinde gerçekleştirilen içmesuyu çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:83

KÖYDES İçmesuyu Çalışmaları (2005-2010)

İşin Türü	Planlanan			Biten		
	Susuz (Adet)	Suyu Yetersiz (Adet)	Nüfus	Susuz (Adet)	Suyu Yetersiz (Adet)	Nüfus
Yeni Tesis	3.028	9.339	2.560.431	3.017	10.681	2.920.849
Tesis Geliştirme	395	14.145	4.783.207	440	15.946	5.483.936
Bakım Onarım	232	5.771	1.800.992	144	6.286	2.085.676

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır,2011

31/12/2010 tarihi itibarıyla; içme suyu sektöründe; 3.601 susuz köy ve bağlısına şebekeli içme suyu tesisi yapılmış, 32.913 suyu yetersiz köy ve bağlısının içme suyu tesisinin yenilenmesi sağlanmıştır. Susuz ve suyu yetersiz toplam 36.514 köy ve bağlısında yaşayan 10.490.461 vatandaşımıza içme suyu hizmeti götürülmüştür.

IX.5.2. Yol Çalışmaları

2005-2010 yılları arasında dört yıllık süre içerisinde gerçekleştirilen yol çalışmaları 31/12/2010 tarihi itibarıyla aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo:84

KÖYDES Yol Çalışmaları (2005-2010)

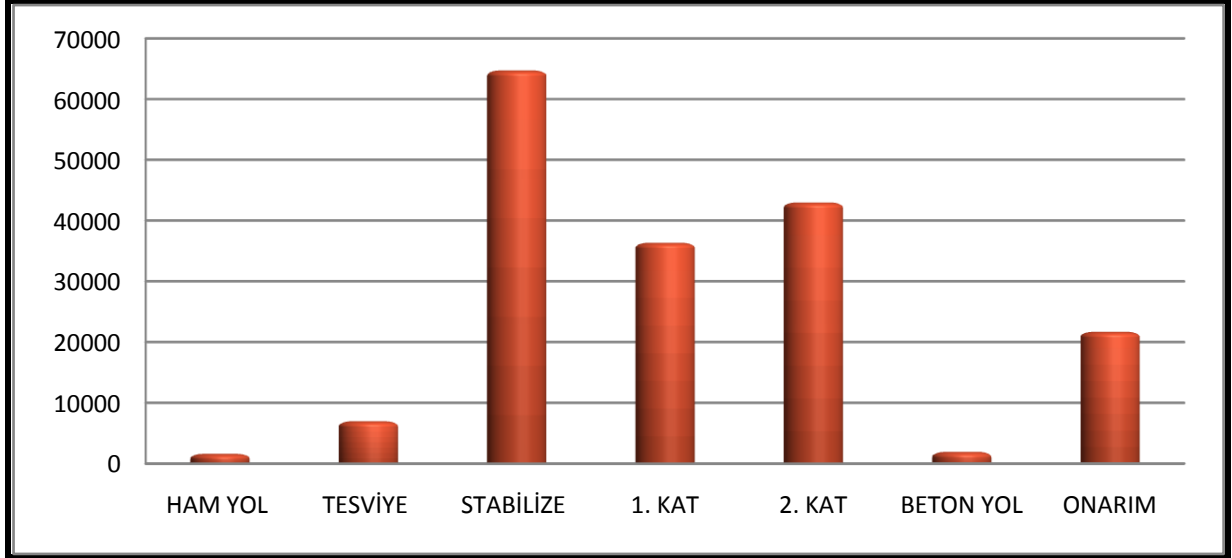
İşin Türü		Planlanan	Biten
Ham Yol (km)		1.101	1.590,4
Tesviye (km)		6.320,6	6.957,6
Stabilize (km)		49.993,6	64.707,5
Asfalt	1.Kat (km)	32.731,4	36.344,5
	2. Kat (km)	42.405,3	42.981,3
	Toplam (km)	75.136,7	79.325,8
Beton Yol (km)		1.553,6	1.922,2
Parke (m ²)		4.355.656,9	5.963.320,1
Onarım (km)		14.913,9	21.688,9
Taş Duvar (m ³)		836.818,6	959.528,8
Köprü (Adet)		830	1.019
Menfez (Adet)		24.798	29.592

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

2005-2010 yılları arasında beş yıllık süre içerisinde yapılan yol miktarları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik:52

Yol Çalışmaları (2005-2010)

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

31/12/2010 tarihi itibarıyla 1.590,4 km ham yol; 6.957,6 km tesviye yol; 64.707,5 km stabilize yol; 36.344,5 km 1.kat asfalt ve 42.981,3 km 2. kat asfalt yol; 1.922,2 km beton yol; 1.019 adet köprü ve 29.592 adet menfez yapılmıştır.

IX.6. İllerin Köy Yol Envanteri (31/12/2010 Tarihi İtibarıyla)

31/12/2010 tarihi itibarıyla illerin köy yol envanteri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo: 85

31/12/2010 Tarihi İtibarıyla İllerin Köy Yol Envanteri

S.No.	İl	Ham	Tesviye	Stabilize	Asfalt	Beton	Toplam	Asfalt+ Beton/ Toplam	Stabilize/ Toplam	Ham+ Tesviye/ Toplam
1	Adana	0	18	2.025	2.451	0	4.494	54,55	45,05	0,40
2	Adıyaman	0	1.335	2.150	1.700	0	5.185	32,79	41,47	25,75
3	A.Karahisar	81	598	1.263	2.641	93	4.676	58,47	27,01	14,52
4	Ağrı	0	0	2.915	321	0	3.236	9,92	90,08	0,00
5	Aksaray	175	36	739	1.229	0	2.179	56,40	33,91	9,68
6	Amasya	6	459	1.312	1.534	0	3.311	46,33	39,63	14,04

7	Ankara	163	194	1.110	3.947	0	5.414	72,90	20,50	6,59
8	Antalya	275	2.624	873	5.012	0	8.783	57,06	9,93	33,00
9	Ardahan	4	85	827	251	23	1.190	23,06	69,51	7,44
10	Artvin	356	263	4.023	184	329	5.155	9,95	78,04	12,01
11	Aydın	89	582	368	2.397	0	3.436	69,77	10,70	19,53
12	Balıkesir	8	107	2.452	2.429	26	5.022	48,88	48,83	2,29
13	Bartın	3	19	726	1.034	25	1.805	58,62	40,19	1,19
14	Batman	101	495	918	771	4	2.290	33,86	40,09	26,04
15	Bayburt	422	402	63	698	0	1.585	44,04	3,97	51,99
16	Bilecik	0	56	689	1.094	0	1.839	59,49	37,47	3,05
17	Bingöl	76	608	1.854	724	0	3.262	22,19	56,84	20,97
18	Bitlis	9	472	1.097	656	0	2.234	29,38	49,10	21,53
19	Bolu	0	0	1.757	1.970	0	3.727	52,86	47,14	0,00
20	Burdur	1	148	487	1.381	0	2.017	68,47	24,14	7,39
21	Bursa	0	0	981	2.629	150	3.760	73,91	26,09	0,00
22	Çanakkale	0	145	1.078	2.247	0	3.470	64,76	31,07	4,18
23	Çankırı	0	214	1.197	1.138	0	2.549	44,64	46,96	8,40
24	Çorum	0	301	2.438	2.116	0	4.855	43,58	50,22	6,20
25	Denizli	89	73	1.266	2.601	160	4.189	65,91	30,22	3,87
26	Diyarbakır	72	445	3.311	1.378	6	5.212	25,99	64,02	10,00
27	Düzce	75	15	697	885	162	1.833	57,08	38,03	4,89
28	Edirne	0	27	888	936	0	1.851	50,57	47,97	1,46
29	Elazığ	4	183	1.995	1.475	0	3.657	40,33	54,55	5,11
30	Erzincan	0	0	1.425	1.569	0	2.993	52,41	47,59	0,00
31	Erzurum	0	0	4.614	865	0	5.479	15,79	84,21	0,00
32	Eskişehir	32	86	1.668	2.121	0	3.907	54,29	42,69	3,02
33	Gaziantep	74	20	264	2.305	0	2.664	86,54	9,91	3,54
34	Giresun	196	2.212	2.625	798	539	6.370	21,00	41,21	37,79
35	Gümüşhane	223	2.147	1.066	687	1	4.124	16,68	25,85	57,47
36	Hakkari	33	293	1.070	281	0	1.677	16,76	63,80	19,44
37	Hatay	79	326	695	1.709	0	2.809	60,84	24,74	14,42
38	Iğdır	0	5	461	441	14	921	49,38	50,08	0,54
39	Isparta	26	277	352	1.390	1	2.046	67,99	17,20	14,81
40	İzmir	397	377	401	3.211	0	4.386	73,21	9,14	17,65
41	K.Maraş	6	775	2.719	1.563	0	5.063	30,87	53,70	15,43
42	Karabük	3	4	1.400	685	0	2.092	32,74	66,92	0,33
43	Karaman	20	198	741	956	0	1.915	49,92	38,69	11,38

44	Kars	281	380	1.610	187	0	2.458	7,61	65,50	26,89
45	Kastamonu	37	1.183	6.565	1.491	43	9.319	16,46	70,45	13,09
46	Kayseri	0	0	1.022	1.820	0	2.842	64,05	35,95	0,00
47	Kırıkkale	0	110	773	669	0	1.552	43,11	49,81	7,09
48	Kırklareli	98	16	632	1.175	0	1.921	61,17	32,90	5,93
49	Kırşehir	0	0	783	1.173	0	1.956	59,97	40,03	0,00
50	Kilis	0	10	185	579	0	774	74,81	23,90	1,29
51	Konya	294	566	1.582	4.788	0	7.230	66,22	21,88	11,89
52	Kütahya	12	418	1.493	1.941	0	3.864	50,23	38,64	11,13
53	Malatya	119	1.614	2.623	1.945	0	6.301	30,86	41,63	27,51
54	Manisa	211	359	884	3.933	0	5.388	73,01	16,41	10,58
55	Mardin	346	694	1.303	1.665	18	4.024	41,80	32,37	25,83
56	Mersin	0	323	1.503	3.173	0	4.999	63,47	30,07	6,46
57	Muğla	15	224	843	3.147	0	4.229	74,41	19,93	5,65
58	Muş	28	501	1.054	939	0	2.522	37,23	41,77	21,00
59	Nevşehir	8	4	182	1.080	0	1.274	84,77	14,29	0,94
60	Niğde	115	77	572	1.084	48	1.896	59,70	30,17	10,13
61	Ordu	128	524	8.238	1.286	120	10.296	13,66	80,01	6,33
62	Osmaniye	0	0	767	958	0	1.725	55,54	44,46	0,00
63	Rize	262	452	3.482	191	1.319	5.707	26,46	61,02	12,52
64	Sakarya	0	0	594	1.911	0	2.505	76,30	23,70	0,00
65	Samsun	14	173	5.018	2.995	0	8.200	36,52	61,20	2,28
66	Siirt	12	6	916	961	4	1.897	50,82	48,25	0,92
67	Sinop	52	601	3.324	1.022	8	5.007	20,57	66,39	13,04
68	Sivas	0	771	4.881	2.408	0	8.060	29,88	60,56	9,57
69	Şanlıurfa	0	0	4.612	2.847	0	7.459	38,17	61,83	0,00
70	Şırnak	128	419	317	883	0	1.747	50,53	18,16	31,31
71	Tekirdağ	6	62	447	1.187	0	1.702	69,74	26,26	4,00
72	Tokat	0	63	2.212	2.234	0	4.509	49,55	49,06	1,40
73	Trabzon	0	1.160	9.125	624	1.110	12.019	14,43	75,92	9,65
74	Tunceli	349	992	1.170	503	0	3.014	16,69	38,82	44,49
75	Uşak	110	945	1.258	1.387	0	3.700	37,49	34,00	28,51
76	Van	3	302	3.998	1.412	0	5.715	24,71	69,96	5,34
77	Yalova	0	0	92	338	0	430	78,60	21,40	0,00
78	Yozgat	0	252	1.544	2.510	0	4.306	58,29	35,86	5,85
79	Zonguldak	4	65	1.280	1.780	63	3.192	57,75	40,10	2,14
Genel Toplam		5.727	29.890	137.880	124.636	4.265	302.398	42,62	45,60	11,78

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

IX.7. İllerin İçme Suyu Envanteri (31/12/2010 Tarihi İtibarıyla)

31/12/2010 tarihi itibarıyla illerin içme suyu envanteri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo: 86

31/12/2010 Tarihi İtibarıyla İllerin İçme Suyu Envanteri

S.N	İl	Susuz	Yetersiz		Sulu		Toplam	Susuz / Toplam	Yetersiz / Toplam		Sulu / Toplam	
			Şebekeli	Çeşmeli	Şebekeli	Çeşmeli			Şebekeli	Çeşmeli	Şebekeli	Çeşmeli
1	Adana	14	24	50	741	97	926	1,51	2,59	5,40	80,02	10,48
2	Adıyaman	0	0	83	889	0	972	0,00	0,00	8,54	91,46	0,00
3	A.Karahisar	0	6	2	491	26	525	0,00	1,14	0,38	93,52	4,95
4	Ağrı	0	6	43	732	146	927	0,00	0,65	4,64	78,96	15,75
5	Aksaray	0	0	0	174	0	174	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00
6	Amasya	3	21	4	496	52	576	0,52	3,65	0,69	86,11	9,03
7	Ankara	0	51	24	684	17	776	0,00	6,57	3,09	88,14	2,19
8	Antalya	235	30	23	1.372	154	1.814	12,95	1,65	1,27	75,63	8,49
9	Ardahan	0	16	1	255	0	272	0,00	5,88	0,37	93,75	0,00
10	Artvin	0	101	462	1.397	75	2.035	0,00	4,96	22,70	68,65	3,69
11	Aydın	48	33	3	721	59	864	5,56	3,82	0,35	83,45	6,83
12	Balıkesir	2	91	16	988	39	1.136	0,18	8,01	1,41	86,97	3,43
13	Bartın	0	33	32	711	25	801	0,00	4,12	4,00	88,76	3,12
14	Batman	35	10	84	314	117	560	6,25	1,79	15,00	56,07	20,89
15	Bayburt	0	4	0	264	0	268	0,00	1,49	0,00	98,51	0,00
16	Bilecik	0	0	0	275	8	283	0,00	0,00	0,00	97,17	2,83
17	Bingöl	117	0	133	662	223	1.135	10,31	0,00	11,72	58,33	19,65
18	Bitlis	2	0	184	452	0	638	0,31	0,00	28,84	70,85	0,00
19	Bolu	0	0	0	1.126	19	1.145	0,00	0,00	0,00	98,34	1,66
20	Burdur	0	5	0	277	0	282	0,00	1,77	0,00	98,23	0,00
21	Bursa	0	0	0	539	0	539	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00
22	Çanakkale	0	8	0	618	17	643	0,00	1,24	0,00	96,11	2,64
23	Çankırı	6	12	0	530	23	571	1,05	2,10	0,00	92,82	4,03
24	Çorum	0	0	0	1.026	94	1.120	0,00	0,00	0,00	91,61	8,39
25	Denizli	33	12	4	620	3	672	4,91	1,79	0,60	92,26	0,45
26	Diyarbakır	49	6	230	1.309	180	1.774	2,76	0,34	12,97	73,79	10,15
27	Düzce	0	72	1	574	0	647	0,00	11,13	0,15	88,72	0,00
28	Edirne	0	0	0	248	0	248	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00
29	Elazığ	0	0	0	1.131	153	1.284	0,00	0,00	0,00	88,08	11,92
30	Erzincan	0	3	10	618	142	773	0,00	0,39	1,29	79,95	18,37
31	Erzurum	0	33	109	1.098	222	1.462	0,00	2,26	7,46	75,10	15,18
32	Eskişehir	0	0	6	366	7	379	0,00	0,00	1,58	96,57	1,85
33	Gaziantep	0	11	0	576	0	587	0,00	1,87	0,00	98,13	0,00
34	Giresun	0	347	0	2.080	0	2.427	0,00	14,30	0,00	85,70	0,00
35	Gümüşhane	0	7	0	715	304	1.026	0,00	0,68	0,00	69,69	29,63
36	Hakkari	0	0	172	335	0	507	0,00	0,00	33,93	66,07	0,00
37	Hatay	12	11	28	528	101	680	1,76	1,62	4,12	77,65	14,85
38	İğdır	9	13	6	173	6	207	4,35	6,28	2,90	83,57	2,90
39	İsparta	4	3	2	238	59	306	1,31	0,98	0,65	77,78	19,28
40	İzmir	57	39	38	676	32	842	6,77	4,63	4,51	80,29	3,80

41	K.Maraş	0	3	39	1.018	67	1.127	0,00	0,27	3,46	90,33	5,94
42	Karabük	6	48	34	728	37	853	0,70	5,63	3,99	85,35	4,34
43	Karaman	4	1	7	221	8	241	1,66	0,41	2,90	91,70	3,32
44	Kars	8	0	9	416	20	453	1,77	0,00	1,99	91,83	4,42
45	Kastamonu	2	6	49	3.271	362	3.690	0,05	0,16	1,33	88,64	9,81
46	Kayseri	0	41	0	408	29	478	0,00	8,58	0,00	85,36	6,07
47	Kırıkkale	0	8	1	169	20	198	0,00	4,04	0,51	85,35	10,10
48	Kırklareli	0	0	0	175	0	175	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00
49	Kırşehir	0	13	0	252	12	277	0,00	4,69	0,00	90,97	4,33
50	Kilis	0	47	0	150	0	197	0,00	23,86	0,00	76,14	0,00
51	Konya	22	41	5	739	0	807	2,73	5,08	0,62	91,57	0,00
52	Kütahya	0	4	0	588	29	621	0,00	0,64	0,00	94,69	4,67
53	Malatya	0	0	501	1.096	0	1.597	0,00	0,00	31,37	68,63	0,00
54	Manisa	20	3	5	1.377	69	1.474	1,36	0,20	0,34	93,42	4,68
55	Mardin	78	0	12	643	138	871	8,96	0,00	1,38	73,82	15,84
56	Mersin	0	14	42	952	59	1.067	0,00	1,31	3,94	89,22	5,53
57	Muğla	63	49	1	821	0	934	6,75	5,25	0,11	87,90	0,00
58	Muş	43	2	7	380	138	570	7,54	0,35	1,23	66,67	24,21
59	Nevşehir	0	1	0	141	0	142	0,00	0,70	0,00	99,30	0,00
60	Niğde	0	9	0	122	0	131	0,00	6,87	0,00	93,13	0,00
61	Ordu	61	253	0	2.262	0	2.576	2,37	9,82	0,00	87,81	0,00
62	Osmaniye	20	19	0	455	0	494	4,05	3,85	0,00	92,11	0,00
63	Rize	40	319	0	1.449	0	1.808	2,21	17,64	0,00	80,14	0,00
64	Sakarya	0	12	3	499	15	529	0,00	2,27	0,57	94,33	2,84
65	Samsun	0	22	127	1.562	839	2.550	0,00	0,86	4,98	61,25	32,90
66	Siirt	96	3	44	354	26	523	18,36	0,57	8,41	67,69	4,97
67	Sinop	0	56	40	1.500	321	1.917	0,00	2,92	2,09	78,25	16,74
68	Sivas	11	10	4	1.695	162	1.882	0,58	0,53	0,21	90,06	8,61
69	Şanlıurfa	63	95	79	2.171	289	2.697	2,34	3,52	2,93	80,50	10,72
70	Şırnak	0	22	7	246	0	275	0,00	8,00	2,55	89,45	0,00
71	Tekirdağ	0	4	0	256	0	260	0,00	1,54	0,00	98,46	0,00
72	Tokat	0	83	0	813	0	896	0,00	9,26	0,00	90,74	0,00
73	Trabzon	69	614	0	3.117	0	3.800	1,82	16,16	0,00	82,03	0,00
74	Tunceli	53	4	751	458	214	1.480	3,58	0,27	50,74	30,95	14,46
75	Uşak	5	14	9	500	3	531	0,94	2,64	1,69	94,16	0,56
76	Van	0	113	87	847	5	1.052	0,00	10,74	8,27	80,51	0,48
77	Yalova	0	0	0	66	0	66	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00
78	Yozgat	0	1	3	576	6	586	0,00	0,17	0,51	98,29	1,02
79	Zonguldak	0	90	15	977	0	1.082	0,00	8,32	1,39	90,30	0,00
Toplam		1.290	3.032	3.631	60.489	5.268	73.710	1,75	4,11	4,93	82,06	7,15

Kaynak: MİGM verilerine dayanılarak hazırlanmıştır, 2011

Mahalli idareler, halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Kuruluş, görev ve yetkileri yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. Ülkemizde kamusal hizmetlerin halka en yakın ortamda ve onların ihtiyaçlarına uygun bir biçimde sunulması bakımından önemli bir işlev üstlenen mahalli idareler, son yıllarda yapılan hukuki düzenlemeler ile hem personel kaynakları hem de mali kaynaklar bakımından güçlenerek daha etkin bir şekilde hizmet verir hale gelmektedirler.

5018 sayılı Kamu Yönetimi ve Kontrol Kanununun 41 inci maddesi ve bu maddeye dayanarak hazırlanan ve 17.03.2006 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Kamu İdarelerince Hazırlanacak Faaliyet Raporları Hakkında Yönetmelik gereğince mahalli idarelerdeki harcama yetkilisi her yıl Şubat ayı sonuna kadar birim faaliyet raporunu hazırlayarak üst yöneticiye sunar. Harcama yetkilisi, raporun içeriğinden üst yöneticiye karşı sorumludur. Mahalli idaredeki üst yöneticiler ise birim faaliyet raporlarını esas alarak idare faaliyet raporunu hazırlar. İl özel idarelerinde Mart ayı, belediye ve mahalli idare birliklerinde ise Nisan ayı sonuna kadar idare faaliyet raporu kamuoyuna açıklanır. İdare faaliyet raporunun birer örneği Sayıştay ve İçişleri Bakanlığı'na gönderilir. Üst yöneticiler hazırladıkları idare faaliyet raporunda yer alan bilgilerin doğruluğundan meclislerine karşı sorumludurlar.

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, mahalli idarelerin idare faaliyet raporlarını esas alarak mahalli idareler genel faaliyet raporunu Haziran ayının 15'ine kadar hazırlayarak kamuoyuna açıklar ve birer örneğini Sayıştay ve Maliye Bakanlığı'na gönderir.

Yukarıda açıklanan esaslara göre hazırlanan 2010 yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu'nda; mahalli idarelerin ülkemizdeki tarihsel gelişimi; hukuki durumları; görev, yetki, imtiyaz ve sorumluluklarına geniş yer verilmiştir. Ayrıca, ülkemizdeki mahalli idarelere ilişkin genel sayısal bilgiler değerlendirilmiştir.

Türkiye'nin mahalli idarelerle ilgili taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ve taahhütler kapsamında Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, Yerel Topluluklar ve Yerel Yönetimler Arasında Sınır Ötesi İşbirliği Avrupa Çerçeve Sözleşmesi, Avrupa Kentsel Şartı, Habitat, Yerel Gündem 21 çalışmalarına değinilmiştir.

2010 yılı itibarıyla; il özel idarelerinde 39.827, belediyelerde 215.998, bağlı idarelerde 27.307, mahalli idare birliklerinde (köy birlikleri hariç) ise 4.955 olmak üzere mahalli idarelerde toplam 288.087 personel istihdam edilmektedir. Mahalli idarelerdeki personelin % 34,47'sini memurlar, % 56,42'sini sürekli işçiler, % 5,77'sini sözleşmeli personel, % 3,32'sini ise geçici işçiler oluşturmaktadır. Ayrıca; mahalli idarelerde toplam 140.618 personel hizmet satın alma yöntemiyle çalıştırılmaktadır. Türkiye'de kamuda istihdam edilen personel sayısı 2.486.093'tür. Mahalli idarelerin kamu istihdamı içindeki payı % 11,59'a karşılık gelmektedir. Mahalli idarelerdeki memur sayısının kamuda çalışan memur sayısına oranı % 5,33, sözleşmeli personel sayısının kamuda çalışan sözleşmeli personel sayısına oranı % 5,85, sürekli işçi sayısının kamuda çalışan sürekli işçi sayısına oranı % 51,49, geçici işçi sayısının kamuda çalışan geçici işçi sayısına oranı % 40,38'dir. 2009 yılına göre 2010 yılında mahalli idarelerin toplam personel sayısında % 2'lik bir azalma meydana gelmiştir. Bu azalışın temel nedeninin belediyelerde çalışan sürekli işçi sayısındaki düşmeden kaynaklandığı görülmektedir.

Mahalli idarelerin 2010 yılı bütçe gerçekleştirmelerinde, gelirlerin giderleri karşılama oranlarında olumlu bir gelişme olduğu saptanmıştır. 2009 yılında, gelirlerin giderleri karşılama oranı % 88,1 iken bu oran 2010 yılında % 102,6'ya çıkmıştır. Bu iyileşmede, bütün mahalli idare türlerinin 2010 yılı bütçelerinin gelir-gider dengesindeki olumlu gelişmeler rol oynamıştır.

2010 yılında mahalli idarelerin toplam harcaması 52.226.305.000 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu miktarın harcama kalemlerine göre yüzdeler dağılımı şöyledir:

1	Personel Giderleri.....%	18,78	5	Cari Transferler.....%	5,72
2	SGK Devlet Primi.....%	3,27	6	Sermaye Giderleri.....%	31,38
3	Mal ve Hizmet Alımları.....%	32,32	7	Sermaye Transferleri.....%	0,82
4	Faiz Harcamaları.....%	2,60	8	Borç Verme.....%	3,61

2010 yılında mahalli idarelerin toplam gelirleri 53.582.118.000 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu miktarın gelir kalemlerine göre yüzdeler dağılımı şöyledir:

1 Vergi Gelirleri.....%	11,01	4 Faizler, Paylar ve Cezalar.%	45,11
2 Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri.....%	22,25	5 Sermaye Gelirleri.....%	5,02
3 Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler..%	16,58	6 Alacaklardan Tahsilatlar..%	0,35

Mahalli idarelerin merkezi idare kaynaklarına bağımlılık durumunu belirleyen öz gelirleri; bu idarelerin genel bütçe vergi gelirlerinden aldıkları paylar ile merkezi bütçeden ve diğer kamu kurumlarından aldıkları yardımlar ve özel gelirler haricindeki gelirlerini kapsamaktadır. Öz gelirlerin toplam mahalli idareler gelirleri içindeki payı % 47,63'tür. Bu oran; belediyeler genelinde % 48,81, büyükşehir belediyelerinde % 34,91, il belediyelerinde % 54,40, ilçe ve belde belediyelerinde % 58,41, il özel idarelerinde % 11,20 ve mahalli idare birliklerinde % 34,46'dır.

2010 yılı genel bütçe vergi gelirlerinden mahalli idarelere aktarılan pay 20.212.701.000 TL olup; bu gelirin toplam mahalli idare gelirleri içindeki payı % 37,72'dir. Toplam bütçe gelirleri içerisindeki genel bütçe vergi gelirleri payı il özel idarelerinde % 24,01, belediyeler genelinde % 50,63, büyükşehir belediyelerinde % 64,83, il belediyelerinde % 46,01, ilçe ve belde belediyelerinde % 40,58, belediye bağlı idarelerinde ise % 7,05'dir.

Mahalli idarelerin denetim konusu, yeni yasal düzenlemelere uygun olarak yapılandırılmıştır. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile çizilen çerçeveye uygun olarak İl Özel İdaresi ve Belediye Kanununda denetime dair ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Bu kapsamda; il özel idaresi ve belediyelerde iç ve dış denetimin yapılacağı, denetimin iş ve işlemlerin hukuka uygunluğu ile sınırlı olacağı, denetimde performansla önem verileceği, mali işlemler dışında kalan diğer idari işlemlerin İçişleri Bakanlığı tarafından da denetleneceği yapılan düzenlemeler arasında yer almıştır. 2010 yılında yapılan denetimler kapsamında, mülkiye müfettişleri 1881, mahalli idare kontrolörleri ise 499 mahalli idare birimini denetlemiş ve toplam 2.348 muhtelif rapor düzenlenmiştir. Sayıştay tarafından 2010 yılında belediyelere ait 2.949 hesaptan 609'u denetlenebilmiştir.

Mahalli idare birimi olan köy idarelerine, 5018 sayılı Kanun kapsamına girmediklerinden dolayı Raporda değinilmemiştir. Köylerin ihtiyaç duydukları hizmetler, merkezi idare, il özel idareleri ve köylere hizmet götürme birlikleri tarafından yerine

getirilmektedir. Köylerin içme suyu ve yol sorunlarını çözmek amacıyla İçişleri Bakanlığı koordinasyonunda uygulanan KÖYDES Projesi ile köylerin alt yapı hizmetleri münhasıran köylere hizmet götürme birlikleri eliyle gerçekleştirilmiştir.

2010 yılı sonu itibarıyla Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünce hazırlanan köy yolu ve köy içme suyu envanterine göre; il özel idarelerinin sorumluluk alanındaki toplam yol ağı 302.398 km'dir. Bunun % 42,62'si asfalt ve beton yol, % 45,60'ı stabilize, %11,78'i de ham ve tesviye yoldur. Köylerin il, ilçe ve belde merkezleri ile devlet ve il yollarına en uygun güzergahla ulaşımını sağlayan birinci derece yollar asfalt, stabilize ve beton yol standardında olup, bu yolların tüm köy yolları içindeki oranı % 87,22'dir.

Öte yandan, kırsal kesimde bulunan 73.710 yerleşim yerinin % 89,21'inin yeterli içme suyu varken, % 9,04'ü yetersiz içme suyuna sahiptir. Susuz olan köy ve bağlıklarının oranı ise % 1,75'tir. Susuz ve suyu yetersiz olan yerleşim yerlerinin büyük çoğunluğunun nüfusu 50'nin altında olup, içme suyu kaynaklarının yetersizliği sebebiyle yatırım yapılamamıştır.

Sonuç olarak; ülkemizdeki mahalli idarelerin, son yıllarda gerçekleştirilen hukuki düzenlemeler çerçevesinde yetki ve mali kaynaklarındaki artış sonucunda ortaya çıkan veriler, mahalli idare faaliyetlerinin insanımızın günlük yaşamında geçmişe göre daha fazla yer alacağını, mahalli idarelerin kamu yönetimi içindeki ağırlığının artacağını, kullandıkları kaynaklar ve üstlendikleri görevler itibarıyla mahalli idarelerin hayatımızı daha çok etkileyeceğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

Aydemir, Süleyman R.:Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi, Cilt 6 Sayı 6, Ankara, Türkiye’de Yerel Yönetimler, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Açısından Bir Değerlendirme, 2001

CAN, Hasan H. : Uygulamada Belediye Kanunları, MYD Yayıncılık, Ankara, 2009

DURU, Bülent : Kıyı Politikası, Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayını, Ankara, 2003

GÖYMEN, Korel : Türk Yerel Yönetiminde Katılımcılığın Evrimi,Merkeziyetçi Bir Devlette Yönetişim Dinamikleri (Amme İdaresi Dergisi Cilt 32, Sayı 4, 1999

GÜNDÜZÖZ, İlker : Optimal Yerel Yönetim Büyüklüğü ve Belde Belediyelerinde Ölçek Sorunu: Tokat İli Örneği, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 2005

İNAÇ, Hüsamettin & ÜNAL, Feyzullah: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 17, 2007, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye’de Belediyeler

KAYAN, Ahmet :Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi, Cilt 10,Sayı 12, 2005

KAYAN, Ahmet : Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi, Cilt 11, Sayı 1, 2006

SAYIŞTAY : 2010 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara, 2010, www.sayistay.gov.tr

MUHASEBAT GENEL MD.: 2009 Yılı Mahalli İdareler Mali İstatistikleri Bülteni, 2010

YENER, Zerrin & ARAPKİRLİOĞLU, Kumru: Avrupa Kentsel Şartı İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, 1996

İnternet Kaynakları

İller Bankası : <http://www.ilbank.gov.tr>

MİGM : <http://www.migm.gov.tr>

Muhasebat Genel Md. : <http://www.muhasibat.gov.tr>

Mülkiye Teftiş Kurulu : <http://www.teftis.icisleri.gov.tr>

TÜİK : <http://www.tuik.gov.tr>